ספר

מעשה נסים

דש ספר הייסט דרום (מעשה נסים)
דען עס ווערין דרינן פֿאר צילט גרוס
(נסים ונפלאות) די געשעהן זיינן בק"ק
ווירמייזא מיט רש"י אונ' ראב"ן אונ'
מיט ר' אליעזר אגראמוס אונ' נאך מיט
אנדרי צדיקים וחסידים די זו געשעהן
אזלכי וואונדר העט איר מיינר לעבן
טאג ניט גיהערט נאך געזעהן: דרום
אך ווען איר דאש ליינט (ספר) זעלט
קויפֿין · דען אוסט איר גשוויגט לויפֿין ·
קויפֿט עש בהענד: די עש ניט פֿון אנדר
אן ווערט מיר דריין לייאן ווייא די יהודי'
הבן אונ' געשטנדן פֿיל צרות: הש"י זאל
ווייטר כל ישראל ניצול זיין פֿון אלי צרות
אונ' זאל אונש בלד דר לוזן אויז דעם
גלות אמן:

נדפס **באמשטרדם**

בבית המשותפים אשר אנשיל בן
הר"ר אליעזר חזן שליט"א שמש בקהל א
יששכר בער בלא"א אברהם אליעזר

בשנת **תנ"ו** לפ"ק

הסכמה

מהמאור הגדול אב״ד ור״מ דק״ק

אמשטילרדם אי״ע קהל אשכנזים יצ״ו

להודיע לבני האדם גבורותיו של המלך מלכו של עולם׃ נתתי רשות והרמנא להאיש תם וישר וירא אלהים הוא ניהו כהר״ר ליברמן יצ״ו שהיה אחד מתושבי קהלא קדישא ק״ק וורמייזא להדפיס את הספר׃ קרא שמו מעשה ניסים׃ אשר בו ידבר מסיפורי ניסים ונפלאות׃ אשר נעשו מימי קדם בזמן חכמי גדולי ישראל ז״ל׃ אשר כל הקורא בו מוטל עליו ליתן שבח והודאה לאל יתברך שמו על אשר הפליא לעשות׃ ולמען אשר תהיה יד כל אדם שוה בו אנשים ונשים המתי עם הביא אותו אל הדפוס בלשון המובן לכל לשון אשכנז כדי לזכות בו את הרבים׃ ואחרי אשר כוונתו של המדפיס הנ״ל היא רצויה לשם שמים מן הראוי לסלק ממנו היזיקא׃ ותוקף גזירותינו שבתוך משך זמן שלש שנים מהיום אל ירום איש את ידו ואת רגלו להביא את הדברים הנ״ל אל הדפוס שנית בלתי ידיעתו של ר׳ ליברמן הנ״ל יהיה מי שיהיה הן על ידי עצמו הן על ידי אמצעי׃ יהודי או ארמאי׃ וכל העובר על הפקודי׳ ענוש יענ׳ בידי שמי׳׃ וכבר ענשו מפורש אחר מסיג גבול רעהו וגומר׃ אשר ארוך בג׳ שמתא בו מיתה׃ ומכלל לאו נשמע הן אשר לכל השומע יונעם כ״ד היום יום ב׳ ט״ב אדר ראשון תנ״ו לפ״ק׃ משה יהודא בן לא״א קלונימוס הכהן ז״ל ה״ה החונה פה ק״ק אמשטרדם אי״ע קהל אשכנזי׳ יצ״ו

הסכמה

הסכמה

מהמאור הגדול אב״ד ור״מ דק״ק

וויזל במדינת קליווא

באזנינו שמענו ואבותינו ספרו לנו מהניסים שנעשו לאבותינו הקדושים בווירמיישא התחיבה ואין מגיד מעשה ניסים׃ ולא זכינו שתאסר יציאת משר״ם רק בלולו״ת שלא כסדרן עד שרד״ס בן ז׳ הם״ה הענלי״ם מתל חרשא מוירמיישא האלוף כהר״ר אליעזר ליברמן קבע בו מסמרות נטועים כהלכתן מעשה ניסים לדלתו״תיו ותכינתו אותו לשבת בשבת המגיע לסת״כים בפרק אלו נאמרין בכל לשון רכ״ה תסב״ר גו״ם לפשוט עקמומית שבלבי אמרתי להסכים עם אותן שזרזוני לגזור אומר בנחש שלא ירים איש את ידו ורגלו לעשות מעשה ניסים הנ״ל הן על ידו או על ידי אחרים עד כלות ג׳ שנים מיום שיוגמר ההדפסה הנ״ל בלתי רשות כהר״ר אליעזר ליברמן יצ״ו

כ״ד היום יום ו׳ כ״ח אדר ות״ן ברכה לפ״ק׃ ה״ק מאיר מרויטניץ חונה פה וויזל ומדינת קליווא לע״ע׃

וואָרום

הקדמה

אומר (אני אשר הרפתי קאות דעת על ק״ק ווראייזא הטרופה
בעו״ה ובפרטיות שנטשו בק״ק הנ״ל) דז איך האב בקאן
גשריבן · דז איר פון איין פאטר (ר׳ יוזפא שאמש ז״ל) אז
איבר גבליבן · איין טייל אעסיק זיין גשעהן אין איין פאטיר זיין
לייט · אונ׳ איין טייל דיא ער האט הערין דער לילן פון עלטרן לייט
אך ווערט איר דרין לייאנן איין קלאג ליד פון (חורבן ווראייזא) ·
ווייא דער (גרפית) האט טאן דז אקום אין רייסא · גאט
זיין וואונדר אונ׳ לייבן ווערט איר דרינן לייאן · אייטר
הערץ ווערט אייך דער פרייאן · דאס ספר אז
אין דרוק גבראכט בשנת תנ״ו סבה וסירה ·
(לאלהא די אות פלא לזה בהדירא) ·
בגלות זה ווערט אאס הס״ בלר
שיקן אשיח אין אונזרן טאגן ·
דרויף ווען איר
אמן ואמן :
כ״ד האעתיק ובעל הארפים אליעזר ליבראן בן לא״א כהר״ר יפתח
יוסף יוזפא שאמש ז״ל אשטפחת אנלפך : אווראייזא

ווארום אזו פיל גזירות זיינן פאר גליטן געוועזן אין ווארמייזא ווארום
דער הטא געוועזן איז

א דא איך (רבי יוזפא שאמש) בין געוועזן איין (בחור)
האב גלערנט אויף דער (ישיבה) צו פיורדא · דארט
איז רב געוועזן (הגאון הגדול מוהר״ר פנחס) · איז ערשט אפילו
געוועזן אין פראג · אונ׳ פון דורט איז ער אויף גנומן וארן לק״ק פיורדא
אונ׳ דארט איז ער (אב״ד ואורה צדק) געוועזן (כאה שנים) אונ׳ צו
זיין עלטר איז ער ווידר גלאנן לק״ק פראג · אונ׳ איז ווידר אפילו
געווארן איין גרושר פיינר בריה געוועזט · אז זיין כחן אט סם
געלאגן ווארין · האט (כל הש״ס) איט דען (אוסרי בעל פה) געקענט אז
גשטארבן (בק״ק פראג בשם טוב) · אונ׳ (אנשי ק״ק פראג) הבין
איין (הספר) אוף איך גמאכט · אונ׳ האבין אוף אים געקלאגט
דרייסיג טאג אונ׳ ווידא אום (אסתר-רבינו ע״ה) · אונ׳ (בשנת ס״ס)
דא ער נאך געוועזן איז (בק״ק פיורדא) · דא האב איך אך גלערנט
אויף זיין (ישיבה) · זיין פיין איין קאנדיא (רבנים) · פון דער
ישיבה · אוך צו רידן גשלגם וואס געשעהן איז אין (קהלות אין
אשכנז) · אזו האט געווענט (הרב מוהר״ר פנחס סגל הנק׳
כ״ץ הלשון) · איך האב געהערט פון איינם (רבי אהרן מולן
לשאת ומתן) · דער דען (סא״ע) געמאכט האט ווארום אז (בק״ק
ווראייזא) אונ׳ (גזירות) זיין געוועזן אז אין אנדרן (קהלות)
אונ׳ אנדרי (מדינות) · דען יהודים זיין צו קאן (לק״ק ווראייזא)
(בחורבן בית ראשון) · ווייא דיא נון האבין קאן זיין ווערט איר אזו
ווייטר לייאנן · אונ׳ דא דיא נביא צייט פון (גלות בבל) זיין אז
געוועזן (זיין ישראל) · ווידר דער לייט געווארן · אונ׳ האבן זיך בזעצט אין
(ירושלים) אונ׳ אין (ארץ ישראל) · אונ׳ דיא לייט דיא דא האבן
געוואוינט (בק״ק ווראייזא) · זיינן ניט גלאנגן אין (ארץ ישראל) · אונ׳
זיין גבליבן אין (ווראייזא) · אונ׳ דיא לייט אין (ירושלים) האבן
גשריבן אן דיא (ווראייזר יהודים) · דיא זאלן אך אויז דעם
(גלות) גין אונ׳ זאלן וואונין אין (ארץ ישראל כדי) דז דיא (שלום)

רגלים) אך קענן (עולה לרגל) זיין דען ווען דיא אין (ווראייזא)
בלייבן וואונין אזו קענן זיא ניט (עולה רגל) זיין · דען עס איז גר
איין וייטן וועג פון (ירושלים) אבר דיא הבן זיך ניקס דראן גקערט
אז האבן איין אזו (תשובה) גטריבן · וואיט איר אין גרוס
(ירושלים) אזו וואון איר (כמו ק״ק גראייזא) אין קליין (ירושלים)
דען דיא זיין גלובינגס אאל גאר (חשוב) בייא דיא (סדרה) גוועזט
אז הבן גרוס חן גהט בייא די גויס אז זיין גרוסי עשירים גוועזן ·
דרום האבן זיא ניט גוועלט דיא (גאולה) אז האבן ניט גוועלט אויז
דען (גלות) גין פון דעם (חטא) וועגן איז גשטרפט גוואורן אויך (ק״ק
ווראייזא) פיל (גזירות) אין אז אויך אנדרי (קהלות אונ׳ אדינות):
דאס אלט האב איך גהערט פון איין (רבי אהאר״ר ומוק זצ״לה״ה:

אעשה פון ולבורגר:

ב בשנת ספ״ג) בין איך גקואן (לכמו ק״ק ווראייזא) ·
אום לולערנן אויף דער (ישיבה) · איז צלובינגס
אאלט איז רב גוועזן לו (ק״ק ווראייזא הגאון אוהר״ר אלי׳ הזקן)
אן האט אין גהייסן (רבי אלי׳ בעל שם) · פון דעם האב איך
אך גהערט דאס (ווראייזא) זאל איין (קהילה) גוועזין זיין פון
(חורבן בית ראשון) · אונ׳ האט איר דער ליט אזו איז גוועזט ·
עס זיין (סריס) דיא הייסן (טולבורגר) · זיין גרוסי (חשובים)
אז׳ גרוסי (קיעורים) · האט איינר איין זון גהאט איין (יפה
תואר) אונ׳ איין גרוסר (חכם) גוועזט אין (הויות עולם) אזו
האט ער גוואלט ליהן אין וייטן לענדר · אום פיל (לשונות) לו
לערנן אונ׳ ער האט אויך גערין גוועלט לערנן (לשון ישמעלים) ·
אזו איז ער גלאגן אין וייטן (אדינות) אונ׳ ער איז אויך גקואן אין
(ארץ ישראל אין ירושלים) · אונ׳ אי ער האט דאס (לשון) גלערנט
גהאט האט ער אל זיין געלט פאר לערט גהאט · אונ׳ איז קרענק
גוואורן איזבלר גשטארבן · איז גילעגן אויף דער גאס אויף דעם
איסט · אז׳ האט גטריאן זער ביטרליך אונ׳ בטריבליך זעלט אן
ויסן ווער איך בין · אונ׳ ווער איין פאטר איז זעלט אן איך ניט אזו

לינן לאזן · דען איין פאטר איז איין גרוסר (חשוב) · אונ׳ איין
גרוסר הער · אונ׳ איך בין אויך פון (חשובי אספחה) ההער ·
אן הייסט איין (אספחה דולבורג) אונ׳ איין פאטר איז איין גרוסר
(עושר) · אונ׳ האט איין גרוסי (אדינה) · איך וואלט איינם געבן
(כפל) בלאלן וועז איינר איר העלפט · ווער וואס איך קאן אך
איין אאלט איין (הער) ווארן · איך וואלט עס געבן
דיא יהודים) ווירר גניסן לאזן בעבן דער בלאנג · אזו האט ער
אלס גטריאן אונ׳ גרעט בטריבליך · אבר (איקא איין עוכה) · עז
האט אים קיינר ניט פאר שטאנן וואס ער רעט · דען ער האט
גרעט (לשון אשכנז) · אונ׳ אין (ירושלים רעט אן לשון ישמעאלים)
אז ער נאך אזו גלעגן איז · אזו איז פאר אים פאר בייא גגאנגן
איין (יהודי) דר האט גקענט (לשון אשכנז) · אז האט פאר
שטאנן וואס ער זאגט · אונ׳ האט אים גשווינד לאזן האלן איין
(רופא) · אונ׳ האט אים גלאזט (רפואות) טאן : אז האט אים
גלינגט אויף איין (חשוב) בעט · אונ׳ האט דען (רופא)
אונ׳ אלי (רפואות) בלאלט · אונ׳ האט אים נאך געלט אין בייטל
געבן דען ער האט אים זיין ריד גגלאבט · אז׳ דא ער איז ווידר
גזונד גוועזין · האט ער אים נאך אזו לנג איין הויז גהאלטן ביז דאס
ער האט הט (לשון פון דיא ישמעאלים) גלערנט גהאט · אונ׳
האט אים געבן פיל געלט · אז׳ אלזיין ברערפנים · אזו האט דר
(טולבורגר) דז אן זיין פאטר גשריבן · וויא אים איין (יהודי)
פון (ירושלים) האט אזו פיל גוטן גטאן · אן זיין לייב אונ׳ אן זיין
גוט האט ער אים גוטש גטאן · וועז ער ניט גטאן האט גאט לו פאר
אזו העט ער גאווט שטערבן · פאר הונגר אז׳ פאר קרנקהייט
אז׳ דער פאטר האט זיך (אשאח) גוועזן · ווער אז׳ אנר דאס
דער (יהודי) דיז זון אזו פיל גוטס האט גטאן · אז׳ האט זיין זון
פיל געלט גשיקט · (כדי) דז ער דען (יהודי) בלאלן זאל · אונ׳
דער זון האט אך אזו גטאן אז׳ האט דען (יהודי בלאלט כפל כפלים
לבסוף) איז דער זון אהיים גלאגן · אז׳ דער פאטר איז גשטארבן
אזו איז דער זון איין גרוסר (חשוב) גוואורן · אז׳ איז גקואן אין

געאַנטוורט פֿאלגן · אזו האט ער דש מעשה אין זיין (דברי הימים) אין
גשריבן פֿר איין (זכרון) קינדש קינדר אלזו וויסן דר פֿון צו זאגן
פֿון דעם (מעשה) · אז וויא דער סדר איז פֿון דיא (ספר של
קיטורים) אז זיא איר איז פֿאהרט אונ' ווירד פֿארונג · שרייבן
אין מיריביכר · פֿאר איין (זכרון) · אזו האט ער אך גטאן · אונ'
דז (מעשה) האט ער דר בייא גשריבן (דורי דורות) זאל אן איט
(יהודים אטיב) זיין · דען העט הער (יהודי) ניט גטאן וועד ער
גשטארבן וונדר קינדר · אונ' ווער גשטארבן (בבזיון) אויף
דעם איטט · דרום זאלטן קינדש קינדר דיא (צוואה) אזאז אין
אכט נעמן · אונ' דאס מעשה געפֿינט אן אך גשריבן אין דיא
מגילה בורגר מיר בילר (עד היום הזה) : דא קומט אך הער דער
אנהג · ווען צו ווראייטא איז איין (את) גוועזן · ווען אן איז צו דער
(לויה) גנגין זיין אל גייט פֿאר איז גגאנגן צוויא טלבורגר דינר ·
איט איין שטאב אין דיא הנט · אונ' ווען איין (חתונה) איז גוועזן
אך אזו זיין זיא אך אלגייט גגאנגן פֿאר (חתן אונ' כלה) ווען אן דיא
אאטר דיא חופה גפֿירט האט אונ' ווידר אהיים · אזו זיין אלגייט
צו ליב אונ' צו לייט צוויא דינר איט גגאנגן פֿאר דיא אאין · אונ'
איינר פֿר דיא ווייבר אך האב איך גהערט פֿון (רבי אלי' בעל סם)
דער איין רב איז גוועזן בווראייטא אז ער האט דר צילט דא דיא
(אומות) האבן בלגרט (ירושלים) אונ' האבן דיא שטאט איין
גנואן אזו האבן ח יהודים גהאט (נהרגת) אונ' איין טייל
גפֿאנגן גנואן אונ' דער (שר הלבורגר איז אך אין דער צעלבינגי צייט
איין (ראש האומה) גוועזן אונ' (ירושלים) העלפֿין איין נעאן
אזו האט ער גרהאלט אן זיין עלטרי (צוואה) אונ' האט יהודים אלז
גוטש גטאן אונ' האט זיא איט זיך גבראכט אין זיין (אדינה) אונ' אין
דער צעלבינגי צייטי האט גהאט דער דלבורגר איין טייל בהאות וואט
דא האט ער זיא יהודים גשענקט זיא זאלן זיך הייאר דרויף בואן
אונ' ווען איין את איז גוועזן האבן זיא גרוס (רשעות) גהאט פֿון
דיא (עריאים) דיא האבן קיין יהודים ליידן וועלן אלזו האט דער
דלבורגר פֿון זייני לייט אן גשטעלט דער אלי צייט פֿאר אויס איז

געגנגן איט איין שטייב צו בישירמן דיא יהודים · דאס איין קיין
(הסתר) זאל גשעהן · דאס האט ער אלי צייט גטאן ביז
ווראייטא איז (בצורה) פֿאר ברענט גוואורדן · איז אלי צייט
איינר פֿאר אויזן געגנגין פֿון זייני לייט עס זיא בייא (חתן וכלה)
אודר בייא איין (את) · אפֿילו דא קיין (רשעות) אין איז
גוועזן דא האט ער דאס דאך אלי צייט גיטאן :

(הטורי ה' כי לא תמנו) וואס פֿאר איין נס איז גישעהן
(בק"ק ווראייטא) איט (שני אורחים) :

ג עש איז גישעהן אז זיא זיין געגנגין איט איר צוויא דאך
דיא יהודים גס אלזו האט איינר גינאמן צו דעם
פֿענסטיר הרוי הסתנה דען ער האט ניט גיוויסט אז אן דא גיט
איט דעם צום אלזו האט ער גינאמן דיא הסתנה אויף דעם צום
(תכף) האבן זיא גיזאגט יהודים האבן עס צו (והלעים) גיטאן אונ'
דיא יהודים זיין אין איין גרוטי (סכנה) גישטנדין אונ' האבן דיא
יהודים (הפֿקר) גיאכלט דהיינו דש איז גישעהן פֿאר (פסח)
אונ' האבן גזאגט ווא זיך ניט דער אן וועדט שטעלן דער עס גיטאן
האט · אלז דען וועלן זיא יהודים אלי אום דש לעבן ברענגן · דאך
האבין זיא עטליכי טאג לייט געבין ביז (שביעי של פסח) אז
זיך אבר ווערט שטעלן דר אן דער עס גיטאן האט אלז דען וועלן זיא
זיך נוקס זיין אן דעם צעלבינגין · אונ' זאגט וועלן זיא קיינם אנדרי
יהודי ניקס טון · עס האט זיך אבר קיינר ניט וועלן שטעלן · דער
דא האט בינגערין צו זאגין אלט דש ער עס גיטאן האט · אונ' דא
עש איז גיקואן (שביעי של פסח) צו אורגנס אזא האבן
זיך איין גיזאלט דיא גוים איט אירי טוועריטיר אין (נקמה) צו
טון אן דיא יהודים · דיא יהודים זענין אין איין גרוטי (סכנה)
גישטנדין · נון צו אורגינט אן (שביעי של פסח) אז דער (סמס)
אין דיא (טאל) רופֿט אזוא אאלט ער דאס טאר אויף דש דא אן
דיא יהודים עפֿאורט איז · אלזו וולט ער פֿאר דער עפֿאורט סטין

צווייא געסט דער (טאס) פֿראגט זיא ווער זייט איר צייט אורד
וואו קואט איר הער אם היילגן (יום טוב) צו דעם וואס וואלט
איר היא טון עס איז (בעו"ה) איין (גזירה) אויף דיא (קהילה)
אויז גנגין אן דעם היילגן טאג (שביעי של פסח) דאס אלי צו
הרגינן דיא צווייא געסט ענטוורן איר ווישן עס אלס וואול · דארום
זיינן איר הער גיקואן דיא (גזירה רעה) פֿון אייך (אבטל) צו זיין
איר ווען זיך אויף דען פלאץ שטעלין אונ' ווען זאגן איר ליבן ביידר
איר ליבן הערן ניט פֿאר זינדגט אייך אן דיא פֿרואי יודן זיא האבן
ניקס גיטון איז קיינר אין אירי גאסין דר דיא הסתנה אויף דס צום
גטיט אדר גיגאסין האט איר צווייא זיינן דז זעלביגי אלט היא געוועזן
איר האבן עס גיטאן איר זיינן דארום איין הער גיקואן אונ' אייך
פֿאר איידין דס איר ניט אין שולדיג בלוט פֿאר גיסן זאלט · ווען איר
טון אייטט דס דר זעלביגי יין לעבן פֿאר שולט האט דער דיא הסתנה
אויז גיגאסין האט אזוא זייני איר עס שולדיג · אונ' זאסט קיין
אנדרי · תכף אז זיא דיא ווערטיר אויז גירעט האבין זיינן זיא אום
גיקואן איט גרוסי יסורים · אונ' איז ווייטר דיא (גזירה בטל)
גיווארדין קיינם יהודי ניקס אער צו טון · אונ' זיא זאלן (בשלום)
בלייבן · אונ' אלי לייט ווא לנג אלס ווידאיס נאך גשטערין איז האט
אן אלי יאר אן (שביעי של פסח) דיא צווייא געסט (אזכיר
נשמות) גיוועזין · אן וואס נאך ניט אויף דען הייטיגן טאג ווער
דיא צווייא געסט זיינן גיוועזין · עס קאן זיין דס (הש"י) האט
צווייא מלאכים גישיקט אין דס גישטאלט פֿון צווייא לייט · דער איט
(אבטל) צו זיין דיא (גזירה רעה):

מעשה פֿון דעם ריך דער דיא (בת יחידה האט אטאא)
גיוועזין צו ווראיש:

ד איינר וואונט צו דער זונן ער וואר איין (פרנס) אונ'
איין גרוסיר (עשיר כאה אלפים) אונ' וואר איין
(חסיד) דער האט איין (בת יחידה) · וואר איין פֿרום מענש
אונ'

אונ' מיין טייני אייד אלס אן מייטה גיפֿינן אמג · ער ליז מיר מיין
חטובֿי טיני ראק אמאלין · עס קאם מיין ריך אין גיפֿער אן דאס
שניידרש הויז · אונ' פֿראגט ווען דער טינה ראק צו געהערט ·
דער שניידר נעהט דאס זעלביגי אמאלט אן דען ראק · דער שניידר
זאגט ער געהערט דיא טינה יודין אייט צו דער זונן · דער ריך
שפראך דא האב איך מיין וואורצל נעהט זיא דאך אין דען ראק
אן מיין אורט אז אן עס ניט הרינן שפירט · דער שניידר וואלט עס
ניט טון · אזוא זאגט דער ריך וואס איז אייך דראן גילעגן · דא
האב איך מיין טיני הארטין רייליש טאליר וויל איך אייך פֿר עהרין
דאס זאל אייך גישענקט זיין · דער שניידר נאמט דען טאליר אונ'
נעהט דיא וואורצל אין דען ראק · דען דיא וואורצל וואר איט איין
(כישוף) גיזאלט · דען ווער דען ראק אן האט דר אוס דען זעלביגן
ליב האבן · נון דיא (בתולה) גיט איין אמאלט אויף איין טאג · דר
ריך קאם אך אום דען טאנץ צו זעהן · דא דיא אייד דען ריך זאך פֿיל
זיא איך אום דען האלס · אונ' ביט אין זער ער זאל דאך איט איר
טאנצן · דער ריך שטושט זיא פֿון זיך איין וועק · אונ' זאגט וואס
האסטו איט איר צו טון איך אמג ניט טאנצן · אונ' ווער דאס זאך
דער פֿאר וואונדרט זיך · דען דיא אייד וואר אלי צייט איין גרושי
(צנועה) גיוועזין · אונ' אילווונדרט אזוא איין (עזות ופריצות)
צו טרייבן איט איינם (ערל) איט אייטם לואפין ריך · אבר דס
(כישוף) פֿון דער וואורצל איט ראק וואר אזוא שטארק דאס ניט
איגליך וואר דאס זיא פֿון איט בלייבן קונט · פֿון וועגן גרושיר
ליבשאפֿט דער ריך גיט פֿון טאנץ אין דעם ווירט זיין הויז · צו דער
רוזין אן דער ריין פֿפֿארט דיא (בתולה) לויפֿט איט נאך · ער
זאגט גיא פֿון איר אדר איך שלאג דיך אין דער בארא אילך זיא זאגט
איך קן ניט פֿון דיר בלייבן פֿון וועגן גרושי ליבשאפֿט · ער שטושט
זיא צו דעם הויז הינויש · אונ' זאגט ווען דוא איך אזוא ליב האסט
אזוא ברענג איר עטליכי הונדרט רייליש טאליר · דיין פֿאטיר האט
דאך נאך געלט גינוגין · דען וויל איך דיך ביא איר ביהאלטן זיא גיט
אין הייס אן היילגן (שבת) אונ' ברענגט מירם פֿאטיר דיא
קיסט

קושט אויך אונ' נעמט דרייא הונדרט טאלר הירויז אונ' גרטלט
זיא דעם ריך · ער נאם דאס געלט אונ' לינט איך נוך דער (בתולה)
וואר זיא (משאת) · צו מאכט ליגט ער זיך ווידר צו מיר · דיא
(בתולה) וויינט אונ' טרייאט · דען דאז זיא מירן דאך האט אויז
געטון גיהאט וואר קיין ליפשאפט אין דא · אונ' זיא האט (חרטה)
אויף דיא בייז משטיק אז זיא גיטון האט דאס זיא מיין (טמאה)
גוואררין אין · אונ' דאס זיא אירם פאטר אזוא מיין גיבת
גיטון הוט · אונ' הער צו (אחול שבת) גוועזין · דער ריך זאגט
אונז האט טרויארין ווילשט אזוא אמך איך דיר ניט אשר האבין · זיא
נאר הין וואו רוא הער קומן בישט · זיא וואר דאס וואל צו פרידן זיא
שטונט פון אים אויף אונ' טעט זיך אן אונ' וואלט היים גין צו אירם
פאטר · אבר אזוא באלד אז זיא דען דאך ווידר אן גיטון האט ·
אז גריכט זיא ווידר (חרטה) דען דיא ליפשאפט וואר ווידר דא
אונ' גינג ניט אהיים בלייבט אלט ביים דעם ריך · דאס האט דרייא
טאג גיווערט · (לבסוף) בירעגקט זיך דיא (בתולה) אונ' גידאכט
עס איז איין (כישוף) אין דעם דאך שטעקין · דען אזוא באלד
איך דען דאך אויז האב · האב איך איין גרושי (סנאה) צו דעם
ריך אונ' האב גרושי (צער) אויף אייני (תשובה) · נון בייא
נאכט וויא זיא ביים דעם ריך אין בעט ליגט · אונ' דער ריך וואר
אנטשלאפין שטונט זיא פון אים אויף אונ' נאמט אירי קליידר ליגן אונ'
טעט ניקש אן אונ' אזוא נאקיט · אין בלוסין העמד קאמט זיא פאר
איר פאטירס הויז · אונ' רופט ליבר פאטר אמך איר דיא טיר
אויף לאז איך אין דש הויז · דר פאטר וואלט ניט זאגט דאז (הור)
האשט דאך אין ריך · אונ' האשט איר דאש אייניגי גיוואין · אונ'
(אחול שבת) גיוועזין · איך אמך קיין זעלכי טאכטר ניט האבין
דוא ווארשט צו ניט קענין בישן דען נער דש דוא דיינם פאטר אונ'
מוטר האשט אן גיטאן · זיא שרייאט אונ' בעטיט דען פאטר אונ'
אמך ליבר פאטר איך האב קיין שולט אן מיר דיא · (מעשים רעים)
דיא איך גיטאן האב לאז איך הערין · ליבר פאטר איך וויל דיר
אלש אזאגין ויא עס איז איר צו גנגין אירי · קאמשט וואו גיזעגקן

איך קום דא גאנץ נאקיט אין אייטר נאכט · עס אוז דאך איין שאנדן
האבן דער פאטר אמכט דיא טיר אויף אונ' ליס זיא הין הויז אייז
זיא זיא אין דש הויז קום אזו שרייאט אונ' וויינט זיא רייסט זיך
דיא האר אויז מירן קאמפן פאר (צער) · אונ' האט ניקס קענין
רידן פאר ווינן · דער נאך זאגט זיא איך וואלט אז דער (רבי)
אונ' אלי (פרנסים) אונ' (בעל הקהל) דאז ווערן אונ' הארשן
פון איר וויא עס איז איר גנגין אין · אזו זאלטן זיא זיך איזט אנטווארטי
פאר ווארטין · אונ' אזו דיא ווארין אלש דא איך קיין שולט ניט
האב · דר פאטר ליף אונ' ווערקט אויף זיינו (סליחים) אונ' זיינו
(קרובים) אונ' אנשים אנדרי גוטי לייט · אונ' פאר לידט זיא עס
דאס עס ניט אנדרשט קען גיזיין אליס דאס אין דעם נייאי דאך אזו
איין (כישוף) זיין אונ' זאגט אזו באלד אז איך דען דאך האב אן
גיהאט · האט איך איך לוס איין (תאוה) לאזין ברענגין אונ
זיינט ווענין אזוא ליב האב איך אין גיהאט · איך האט אים גערין
איין שטיק אויז אייגם לייב לאזין בייסין אונ' פרעסין · פאר גרושי
ליפשאפט · אונ' אזו באלד ווען איך דען דאך האב אויז גיטאן האב
האב איך זוא איין גרושי (סנאה) צו דעם ריך גיהאט איך האט
אים גערין (מאית) אלנגין זיין · אונ' זיא פאר צילט עס דיא
לייט דיא האטן גרושי (רחמנות) איבר דיא (בתולה) אונ'
איבר דען פרומן פאטר אונ' אוטר דש זיא זאו איין נער דר לעבט
האבן · דער פאטר ליס דען שניידר (תפוס) זאגן · וויא קען
דער ריך זאך דאס אן דען שניידר · (תפוס) שניידר וואז אלים
דער ריך פליטה · אונ' דער שניידר פאר ציילט דיא זאך וויא עס
איז גאנגין · דער ריך וואלט פון איר האבין דאס איך דיא מאטריי
פון אים גינומן האב אונ' אזו דיא אין דש קלייט גימאכט · איך וואלט אבר
ניט אלס דא שטעקט ער איר אין ריכליש טאלר דא איז האב איך
איך לאזין פאר פירן · אונ' האב דיא וואלגיל אין דען דאך האיין
גיטעהט · דאך האב איך ניט גיוואוסט אז פאר דען גילאן מיר
אלס האט איך עס דאך ניט גיטאן · זאג דיא (סררה) שאלן
דעם שניידר גרוס (קנס) אב · אונ' האבן אים אויז דש לאנד

ווארויז גפירט אונ' דיא (בתולה) טעט גרושי (תשובה) וואר ווירד גון פרום נאך אין. אלז זיא צו פאר וואר גוועזן אויז אבר דאך אירי לעבן טאג אלז אין לער געלעבט פון וועגן אירי בוזי (מעשים) דיא זיא געטאן האט אונ' אך פאטר אונ' מוטר האבן זיך זער אלענד גוועזן אלי אירי לעבן טאג אונ' דיא (בתולה) נעמט איין אנדרי (בחור) אונ' זיא ווארן גרושי (עשירים) אונ' פרומי לייט הט זאל ווייטר קיין פאטר אונ' מוטר לאזן דער לעבן אזלכי לייד · ביז איך דער קאמית ווערן דער פרומט מאן:

אנעשה פון (ראש עירון) זיין זון צו ווירמש

עס וואר איין (ראש עירון) אין ווירמש איין גוטר אן איט יהודיק אונ' קריסטן אונ' האט איין זון דער גינג אין דיא שול ווייא נון דער (סדר בניהם) איז אונ' אין ער הדין מוזר אויזדער שול גינג אונ' טרעפט איין יהודי מוטר וועגן. אן אזו ווארפט ער אים אורר רופט אים נאך כלב אונ' זאגט שאנד ווארט אמכט (רשעת) מוטר מעדי פילר אך · עס וואר איין (בעל הבית) בקענט איט דעם (ראש עירון) גינג מוטר. ווילן בייא דעם (ראש עירון) אויז אונ' איין שפראך איין אמאלט צו דעם. (ראש עירון) דאז ביסט אזו איין גרוסר פרואר הער האסט אך איין גוטן תמאן בייא אידראן · אונ' דורך דיין זון האב איך זארג ווארשטו איין שטיק פון דיינם גוטן גמאן פאר לירן דער (ראש עירון) דער שראך גאר זער דען ער וואוסט ניקס פון זיינס זון זיין (רשעת) צו זאגן דער יהודי זאך דש דער (ראש עירון) דער שרעקט דריבה אונ בעטט ער אים אום (אחילה) אונ' זאגט איך בגער אייארן זון ניט צו פאר קלאגן אונ' בגער אך ניט דז איר אים עטוואס דרום טאן זאלט דען ער האט איר ניקס גטאן ער וואס וואל דז איך בקאנט איט אייך בין · וואס איך דאז גזאגט האב דש האב איך אייארר כבוד הלבן גטאן · דער (ראש עירון) ענטפרט איך וואס וואל דאס איר איר עס צו גוטן גזאגט הבט איר זאלט עס אך בייא איר גניסן

מוז וואר איך דאס לעבן האבן · אבר איינם זון וויל איך עס וועגן לאזט ניאר גשעהן וויא דער זון אויז דער שול הייאן קאם זאגט איך דער פאטר עס וועגן יודן בייא אים גוועזן דיא האבן איך גקלאגט וויא זיא קיין רוא פאר איך האבן איט נאך רופן אונ' נאך ווארפן ער זאל עס בלייבן לאזן עס ווער אים איין שנד דז ער אזו קיין אטוועלן זו האט דער לייט שאנד אן טוט אנדר אורזאך זיא טוגן דאך דיר ניקס אונ' גאב אים גוטי אונ' בוזי ווארט · אבר דער זון ליז זיך ניט אב וועגן וויא אין דאס דער פאטר אים וועהרט ווייא ערגר אז ער יהודים (אילר) וואר · · · מן דער (ראש עירון) וואר זיך (ארגר) דריבר אונ' שיקט צו דעם שול איינסטר אונ' זאגט אים דיא אמיאר פון איינם זון דז ער זיך כלר ווידר שטאן אזו אזו וועגן ער אנדרגין אין דיא שול גיט וויל איך איינם זון איין גבוט רוטי שטשטיל איט געבן דיא זאל ער דיר שענקן · איך וויל אים פאר זאגן דוא העסט איך הרום אן גשפראכן אזו דען אבן נן דיא אנדרי גין אויס דיא שול אהיים אזו זאג ווידר אן בלייב דוא הינן איך הב עטוואס איט דיר צו רידן אונ' אזך אים דיא בוקסן אזו אונ' פיין אין איט דיא נעמשן אונ' הער ניט אויף ביז אים דש דם הרונב לאפט אונ' זאג אים דאס האט איר דיין פאטר בפאלן וויל דאו ביזן זוגן ניט צו פרידן לאזט אזו ניט אלייט אונ דיא יודן עס מוז דיינם פאטיר איין שאנד ווארשטו עס ניט בלייבן לאזן ווערט אן הרום נאך ערגר אמכן · דאס טעט דער שול איינסטר אים דער (ראש עירון) בפאלן האט · עס פאר דריסט דען זון גאר זער ער שפראך איך אזוגוט וואל בלייבן לאזן · אבר איך וויל עס דאך גדענקן דש איך פון יודן וועגן אזו אזלכי שטראך איין גטאן אונ' אזלכי שאנדלי אונ' שנט הבן וואס איר איין טאג ניט גשעהן איז · איך וואר אך איין אמאלט גרוס ווערן אונ' אמר דער בייא עטוואס קענטן וויל איך איך נוקס זיין אן אירי גפסעת וועגן עס איר נייארט אינגלוך איז איבר דש אמאלט וויל איך דיא (סבוסים) דאס נאך רופן אונ' ווארפן בלייבן לאזן אונ' גינג אהייאן · דער זון ווארטט דיא שול פרייסנג אבר ווארט איין גרוסר שטורענט איינס אמאל אזלכן דיא שטורענטן

איך אנטלויג טפיל מיין (אותאה) געהערט גאר פיל דער צו אבער אלס האגדרט פרעגין דיא מאי איט בווערטר האט מויך ניהטן צו דעם ספיל מאי דיא סטודענטן דיא. מין דער קאן ווארן זיא האטן אאטר זך מיין (אוך אונ' מין אוכה) דיא ניהטן גאר (חשוב) מויך זך מין פֿענרדיך איט מיינם סין פֿענגריו דא אמאגלט ניקס אין עס וואר גליך עס זאל ערנסט אין זיא האטן אופֿגירד אונ' קאמפֿירמון ווייא נוי מין מיינר רעלטי (אותאה). מיו דאס ספיל וואר מיין וואגדר אוס צו זעהן אונ' וואר זך זער בריאט מין אקום · דא (רחס עירן) זיין זן וואר דיא (אוכה) מין דעם ספיל אונ' גינג זך מן גקלייד מין סיני קלייבר ווייא מיין (אוכה) געהערט צו האבן וואס דיא (אוכה) זאגט דאס אוסט אן טון מאו ווען זיא מיין רעלטי (אוכה) ווער זיא האט זך ביא זך געהאט פֿיל גאך טרעטר אונ' [illegible] ווארטר ווייא מיך (אוכה) גבירט · דיא (אוכה) זאגט איר ווען דס ספיל זך אמלן מן דיא יהודים געמאן דיא יורן סעגתן אוס זך מיין סיני (אתנה) דיא יודן בגערן עס ניט אוס זוכטן נון זיא וואלן מאי צו פֿרידן דא צו נון זאך דאס דער האגדן אן גינג דאס ספיל מין דער יורן גאסן צו אמלן לייער דען (האם) אונ' דען פֿענרדיך צו זיך רופֿן אונ' זאגט איך בין ניט מויס דאס ספיל צו אמלן ביא דיא יורן פֿון ווענן (כבוד) צו האבן פֿון זיא ניימרט איר ווען זיא מאי דער טאגן איר ווען סיך זענן דא איר איט זיא גטוואס (בלבולים) אן היבן דער נאך ווען איך אלס דער ניר טאגן אונ' פֿאר ליט מין אוס זיא מיס געאן האבן פֿאר עטליכי יארן וויא מין דער טול איינסטר גפֿלט האט זיא קאמן אבר ניט גערן דראן אוו (סופך דם נקי) צו זיין עגטליך זיא ער אוו גאר זער האט (אפֿניר) אן זיא געווען אוס וואלט ניט גאך לאגן זיא זאלטן אים דאס צו זאגן אוו זאגטן זיא אים דאס אלס צו בזקם אונה האט (רחס עירן) זגן וון דער דיא (אוכה) וואר מין דעם ספיל דער זאל דיא ערסטי (רציחה) טאן דאס וואר ער ווטאו צו פֿרידן אונ' גינג אן מיין קאפ אונ' קאפט דאס גרעסטי אנסר אוו ער בקוין קענט אונ' עס וואר גאר סמרך אונ' דא איט וואלט ער דיא ערסטי (רציחה) טאן · דא זיא נון קאמן

צו גיהן מין דיא גס איט טרומן אונ' פֿפֿייפֿן אונ' זך וואל גריסט איט ביקסן אונ' סווערטר אונ' איט מיעם פֿלאהרין פֿענדל אונ' דיא (אוכה) קאם מויך צו ניהן גאנץ (חשוב) מין מאי סטיקן וויא מאך רעלטי (אוכה) אונ' ליסן מויז רופֿן מין דער יורן גאס זיא קאמן דיא (יהודים לכבוד) דאס ספיל צו אמלן מויך דעם (גהיבו) ווער ווסט האט מוס צו זעהן דער קאן זיך פֿאר ווארן מויך דעם פֿלאן דעם גהיבו · דא זאל ער דס ספיל זעהן זיא האטן דס זעלבך אמאל ניקס גוטס מאגזין · זיא גרחלטן זיך פֿון האבן איר זיא מאי ביים אנגר דען ווען איר צא בלר אונ' גשווער דאך רילטן · דא זיא גן מויך (גהיבן) ליהטן פֿיל סטארקה אלס איט הורדט בווערטי אאן · אוו גדייסט דיא (אוכה) גאך דעם ניימי אנסר אונ' וואר מיס דאקגיט וואל מוז מיין (רציחה) צו טאן אונ' דס דיך זיין (רציחה) זאל מאן ביוט פֿאר גיסאן גסטן אונ' מיטו (דם נקי) אונ' וויא ער אוס גרייפֿן וואר לאך דעם אנסר וואר ער (חלש) גגן האנט אונ' דאס ווארן ווייפֿטן דער מיט האלט דאס אונ' דער אנדרי ברחלטן וואס גאדרט אוס מיט דער איט צו לאבן דער מיינה גלאפֿט מין דיא מפֿוטיקן אונ' דער אנדרי לאבט איך אלט אונ' עס וואר מיין גרויסי טרו וואר קייט אונטר דיא יהודים אוס איט · זיא טעטן איט זך גאר פֿיל ער אן דען ער וואר מיין חשובר סטודענט אונ' דער צו דאס (רחס עירן) זיין זאגי זיא ער נון ווערד רעלט צו זין זעלברט קאם דא זאגט ער יהודים גרוסן דאנק אונ' זאגט צו זיא ער האט ניט גמיינט דאס דיא יודן אוו טרייארן דיינם ווגגן אונ' דאס זיא מיס אוו געהלפֿן האבן ער האט געקפֿן מיטליכס באנדר אין זיין טשאט ווערן ליגן אונ' דער ביא זיין זיא אוז געהאפֿן אונ' ביא גספרונגן · אונ' זאגט מיך ווי עס מיך אוך מיר אוין זעלבן טאג דאנקן אונ' וויל מיך גוטס טאן ווייל [illegible] ער דער נאך וויא מן מיין קאם דר גולט ערנס זיינם פֿאטן אונ' אלי זיינה פֿרויינה ווא ער גאר מיט זיינם זון געהאט האט איט דיא יורן מאי איט אנדרי צו דער סולחן [illegible] עך האט ווען דא [illegible] אמרט טאן איט דעם ניימי אנסר אונ' דער ניט מן דאס [illegible]

מעשה וויא ער האט גווארדן ווער· אונ' וויא דיא יהודים אזו בייא
גשפרונגן ווערין אונ' וויא זיא אים כבוד האבן אן גטון אלז ווען ער
איין קיסר ווער· אונ' ער לובט אונ' דאנקיט גאט דאס ער אין
בהיט האט פֿאר אזו איין שייגליכי (רציחה)· אונ' פֿון דעם
(שפיכות דם נקי) ער וואלט ניט אום דס קיניגס גוט האבן אויס דס
איך דס ניט גשעהן ווער· דען ער העט זיין לעביטאג ניט גמיינט
דאס דיא יהודים איך זעלכיס גוטס זאלט טון· אודר אום איין ערגר
טרויארין אלט וויא דיא יהודים אום אים גטאן האבן· אונ' שפראך
אזו ביז אלט איך אן איין זן האב גהאט איט דיא יהודים צו טון·
פֿיל גוטס וויל איך זיא נאך דער קעגין טון זא לנג אלס איך זור לעבן·
אונ' ווער עס ניט אויז איינם זין קאן לאזין· עס שטאט ניט לנג אן
שטארבט דער (ראס עירון)· אונ' דער זון ווארד איין (חשוב)
אונ' ווארט איין (בעל עצה) אונ' אך איין גרושיר (חלם) שטונט
עטליכי יארן דא ווארט דער זון (ראס עירון)· אונ' האלטיט
זיין ווארט טעט דיא יהודים אליס גוטיס וואס איך איגלך ווער·
אן זעלט איר ליבה לייט·· וויא (הש"י) האט איבר זיין פֿאלק
(ישראל) האלט· אזו האלפֿן איר (הש"י) ווערט אלס ווייטר
אך בישוצין אונ' בטראין (ערעלם אמן):

מעשה פֿון רוקח פֿון ווירמייזא:

ד צו ווירמייזא האט גוואונט איין (מרק חשוב) איין רב
איין (תנא גדול) אין דער תורה· דאס איז איינס גווייזן
אינק גיפֿינט אין דעם גאנצן (עולם) ער האט פֿיל (אערבים)
אונ' (יצירות אחבר) גיוועזן· אן האט אים נאך צו ווירמייזא אן
(יאים טובים) גיזאגט· ער האט גיהייסן (אדונינו הרב רבי
אליעזר אגראיזא)· ער האט איין (חשוב ספר) גמאכט·
אונ' ער האט עס גיהייסן (ספר רוקח)· דאס איז נון בקאנט
בייא (תלמידי חכמים) עס איז שון עטליכי מאלט גדרוקט גווארין
שטיט דרינן אלי (דינים) אזו אין (ארבע טורים) שטיט·
אונ'

אונ' אך פֿיל (אוסר) אונ' שטראף דרינן· אונ' דאס
זיך דער מענש פֿרום דא דורך ליזן קאן איין גאנץ דינסט·
דער וויל ער אויך דער וואלט אויז דא דורך אך ניט פֿיל פֿון
צו שרייבן· דען דער איז זיינם (ספר) לייט דער ווערט
עס וואול דרינן פֿינדן אונ' אעלברט זעהן· אונ' ער האט זיין (ספר)
דארום לאזן (רוקח) הייסן דער וויל (רקח) אזו פֿיל אין דר
צאל האט אזו וויא זיין נאמן (אליעזר) דען (רוקח) איט זייני פֿיר
אותיות איז אין דער צאל (ש"ח) אונ' (אליעזר) איז אך אן
דער צאל (ש"ח)· דער גרושיר געטליכר (תלמיד חכם רבי
אליעזר אגראיזא) דר האט גוואונט אין דעם הויז דס אן פֿאנגט
צו הייסן אין דס הירשן הויז דען עס פֿעלט איין הירש פֿאר איין
שילט אויז צו הענגן· דס הויז האט גישטאנדן בייא דעם אונטרשטן
טאר אין דר יודן גאס· דאס זעלביג הויז איז גבויאט ביז אן דיא
שטאט אויאר·· אן אים ווינטר האבן דיא (בחורים) פֿאנגן
צו אים צו קאן· אונ' לערנן צו אורגיס פֿריא צו וויא אודר דרייא
שעות איז עס טאג איז גיוועזן·· איין מאלט אן איין דאנרשטאג
קאמין דיא (בחורים) פֿריא פֿאר טאג צו אים וויא איר (סדר)
איז גוועזן אונ' לערנטן בייא אים (רש"י) אויף דיא (סדרה)·
איין מאלט האבן זיך עטליכי (שטודענטין רלחים) צו אנדר
גוואלט איט שווערטיר אונ' פֿיל בוגן אונ' איט אליר לייא שמרדן אן
איר הענדין· אונ' גינגין אובין אויף דיא שטאט אויאר הינטר
זיין הויז· אונ' ברעכטין איין לאך אין דאס טאך פֿון דס הויז אונ' זיא
גינגין הניין· אונ' בראכטין דיא רעבילן אום דאס (חיות)
דעם (רוקח) זיין וויב אונ' אלי איני קינדר· דר (רוקח) אונ'
דיא (בחורים) הערטין איין גרוש גשרייא אין דאס הויז· אונ'
זיא לופֿטן גשווינט צו הערן וואס דס פֿאר איין גשרייא וואר· וויא
נון דער (רבי) איט זייני (בחורים) וואלטין דיא טרעפּ הנוף
לויפֿן זא שטונד נאך איין (רוצח)· דא איט פֿיל בוגן אונ' וואלט
דען (רוקח) אך אום זיין (חיות) ברענגן ער האקיט נאך
אים אבר ער האט אין ניט וואול גטראפֿן· אבר דאך איין ווינג
אין

אין זיינר אקסיל גוואונט גוועזין פון דען זעלביגן האלק · דא דיא
(בחורים) דס זאכין דא ליפן זיא אויך דער גאס אונ׳ אמלטין
אין גרוס גשרייא דש אן זיא זאלט צו הילף קואן · דען זיא וואוסטן
נאך ניט דש דיא (רעבילין) איטליכר קינדר אוף דאס (חית
גיקואן וואָרין · דא דיא לייט זין קואן צו לויפן אום צו העלפין דא
זין דיא (סטורענטן רלחנים) איידר אובין הגאז גילאפין אונ׳ זין
דיא סטאט אידאר אין רונטיר גישפרונגין · אונ׳ דא זיא נון וואָרין
גאנץ אנטלופן · דא האבין זיא דעם (רבי רוקח) זיין וויב אונ׳
קינדר טוט גיפֿונדין · (הש׳ יינקום את ראם) אונ׳ קיין פֿרום
אענט קיין לייד אזו אער לאזין דער לעבין :

נאך איין מעשה פֿון (רוקח) צו ווראוס :

ז הערט צו איר ליבי לייט אונ׳ נעמט אין אכט דאס אעלטין
גרוס וואונדר אזו ווערט איר זעלבט קאגן וויסן דס
דער (רוקח) איין גרוסר (תלמיד חכם) · אונ׳ איין (איש
קדוש) גוועזן איז אז וויא איין (אלאך) פֿר ערשט איזט איד
וויסן ווען איין פֿרואר אן צו נאכט טלופט זאו איז זיין נשמה אין היאל
בייא דיא (אלמלים ואכל סכן) אזו איין פֿרואר אן ווירא דער
(רבי אליעזר אגראיז׳א) אזו גוועזן · דאס אן זיינס גלייכן
ניט גפֿונדן האט אין זיינם (דור) · נון וואר אין זיינר לייט איין
(תלמיד חכם) פֿאר הנדן דער הייסט (רבינו משה בר נתן)
דער וואר איין (רב) אין (מדינת ספניא) · דער טעט ניקס
אנדרסט אונ׳ לערנט (תורה) · נון אן אונטרשייטליכן ארט וואַרין
אים פֿיל (קושיות קשה) אונ׳ ער קונט זיא ניט (אתרן) זיין
דען דיא זעלביגן האבן קיין (תירוץ) דען (על דרך הקבלה)
אונ׳ דר (רבי משה) דער (ראב״ן) וואוסטיקט פֿון (קבלה)
צו זאגין דען אין זיינם לנט · דא וואָרן קיין (ספרי קבלה) פֿאר
הנדן · אונ׳ וואר קיינר אין זיינר (מדינה) דער עטוואז פֿון
(קבלה) וואוסט · דארום קונט ער קיין (תירוץ) וויסן אויך
פֿיל

פֿיל (קושיות) דיא אים (קשה) וואָרין · אין דער (תורה)
איינס אאלט ריפֿט אן אים (היאל) אויז ווען ער וואל קואן צו דעם
(ראב״ן) · אונ׳ וויל אין לערנן (קבלה) · אונ׳ וויל (שאלות) פֿון
דען (סר) דא דער (ראבן) אונטר אים וואוסטי דען דער (סר) וואר
אין גרוסר רשע אונ׳ זייט יהודים דיא אונטר אין וואַרן · דאס ער
פֿיל (גזרות) אן גטאן דיא דא טט צו בשרייבן · אנגין · נון זעלביגן
אאלט וואר דאס (רוקח) זיין נשמה נאך אים היאל אונ׳ הערט דאס
אויס ריפֿן דען דו וואר בייא · גאלט גוועזין · דא ער גלאפֿן האט
אונ׳ דאס וואר דיא נאכט דאס · צו אאחריטם (ערב פסח) · אונ׳
דיא נשמה פֿון דעם (רוקח) זאגט ליבר דער גאט טיק איך צו דען
(ראבן) · אידווא (קבלה איז אום לערנן אך בין איין (בן מרם)
ער לערנט פֿילייכט ליבר פֿון איינם דער זיינס גלייכן איז · אונ׳ וויל
אך דען רשע אירן (שר אאית) זיין · ווען אן איר ווארך איז · דאס
איך איט (סאות) דארף זעלבי אאכין אאגן · · דא וואר דעם
(רוקח) זיין בֿיט גוואערט אן וואר אים נאך (אתיה-סאות) צו בקיבלן
צו אארגנס סטוורט ער פֿריא אויך אים · (ערב פסח) · אונ׳ באקים
זיין (אגלת) אונ׳ טשהקים אז דיא (אגלת) גבראכין וואָרין נאם ער דיא
אזו היים וויא זיא אויס דעם באך אובן איין קואן אונ׳ שיקלט זיא אין
איין טוך וואל אין דאס זיך גלאטן וואריום בלייבן · אונ׳ אאכט איין
(סם) אונ׳ וואר (אשביע) · איין (יאלקין) דער זאלט ער איך
דרויך אונ׳ דר וואלקן אשט אין טראגין דען זעלביגן טאג פֿון (קיק
ווראוס) ביז אין ספניא אין דער שטאט · וואו דער (רב) דער
(ראב״ן) וואוסט ער קאם אך נאך אים זעלביגן טאג ווארהין · אם
וואר טון עבין לייט דאס אן צו (אנחה) אאלט (סאן) · דען · נון
דר (רוקח) גרעלט אך אל בייא דעם (רבי ראב״ן) · אסאט
זיין · ער אאלט דאך ניט נאך ווייטן היוו פֿרעגן ער גינג אין דיא
(סאל) · אונ׳ סטעליט איך גלאובט בייא דעם (רב) זיין סטאט אין
דער (סאל) · דער (רב) קאם אונ׳ אך נאך תפֿילה אן ביוגא
זיינר סטאט סטן · דען צו דער זעלביגן אאלט וואר דר (רוקח)
איין (זקן) גיוועזן · דער (רב) פֿרעגט אין וואז ער

גאסט ווער · ער זאגט איך האב נאך קיין (בעל הבית) איך בין ערשט קומן אזו זאגט דער (רב) גיט איז איר הייאן אונ' זייט איין גאסט · אזו זאגט דער (רוקח) דאס וויל איך גערן טון אונ' גינג אוו דער טויל איז אים הייאן · ער פֿרעגט אים איין ליבר גאסט וואס וועלט איר היא טון · אזו זאגט ער איך בית איך רידט איז אייערם (קהל) דאס זיא איר צו (דרשן) געבין איך אעלט וואל איין (דרשה) היא אין דער (סאל דרשן) · דער (ראב"ן) זאגט יא ער וואלט אין דיא פרנסים רידין · נון און איך צום טיש זעליט אוק (סדר) צו טון דאס וואר דיא ערשטי נאכט פֿון (פסח) · אונ' דער (רב) האט דאס געלבינט אאלט פֿיל גרושי (ווריק) אן דען טיש זילן דיא איז אים (אפֿיקו) וואר אן איר רבי' (הגדה של פסח) · דער (רוקח) הערט אין צו אונ' רידט אביר ניקס דריין · ער קונט דיא (הגדה על דרך הקבלה) דיא איז גאר הייליג · אונ' אלטיט ניט אירן (פלפול) דען בייא דענס (רוקח) וואר דער (פלפול) פֿר גאנץ גרינג געהאלטן · דא איינס דער (ראב"ן) איז זייני (הבנים) דיא בייא אים אן טיש זאסין דאס דער (רוקח) ווער איין גרוסיר (עם הארץ) · אונ' וואוסט ניקס דריין צו רידן פֿון וועגן גרוס (עמי הארצות) · אונ' דר (ראב"ן) זאגט קעגן זייני (רבנים) איך האב סיר (חרטה) אלס איך דען (עם הארץ) האב איז הייאן גינומן · וואן איך עס גיוואוסט העט דאס ער קיין (בעל תורה) ווער · זוא העט איך אים ניט לאזין איבר איין טוועל טרעטין · דער (רוקח) האט זיין אייגני (אזנות) פֿאר זיך ליגן · אונ' טעט פֿאר זיך זעלבסט (סדר) איבר זייני (אזנות) דיא ער צו ווירא איז גבקין האט · אונ' דיא וואָרין אך נאך וואריס דען ער וואלט ניט איט איינדען (סדר) טון ווייל זיא קיין (קבלה) קונטין · דען דא ער צו ווירא דיא (אזנות) גבאקין האט · אזו האט ער זיין (אחסבה) אונ' זיין זאלן גאלט וויא דיא (חכמי הקבלה) טרייבן · אונ' דיא דא (חכמי קבלה) קענין האבין אך אנדרי (אחסבה) אוק סדר צו טון אין (אחסבה טהרה וקדושה) אלס דיא לייט דיא דא קיין (קבלה) ניט

קענין · אונ' זייני זאלן וואס ער קענט דס וואר אליס (לסך טאיק) · דער (ראב"ן) זאגט ליבר גאסט נעמט עס זוא איז איר פֿאר ליב · אונ' עסט פֿון אייני (אזנות) טוט דען (סדר) איט אוגס · אבר ער וואלט ניט דער (ראב"ן) · אונ' זייני רבנים הילטן אים פֿאר איין (עם הארץ) · אונ' איין (סוטה) · צו נאכט איין דער (ראב"ן) דען רוקח · טולפֿין אונ' ספרבוך ווידר אן בייא ליב גיט אמרגין ניט אויין (סאלן) · וואן סאל לייט ווערט זיין זוא ווייל איך אייך אויך רופֿן אונ' איר זעלט איט איר סאלן גין · דען עס איז איין גאס היא דא דארף קיין אגנס איין גין · אלס דר (סר) געלברט איט זיין האוך האלטום · דען עס איז פֿאר באטין (בעגם אילה) איז איין (סוק של גוית הטובות אספחות) דריין · נון זייט איך אליר וואן ער (ח"ו) איין יהודי דרין געפֿינה זאלטן ווא אן איט אים זאלט אוק גין · דען אוגר סר איז איין גרוסר (רסע) איר האבין קיין (תקומה) · פֿאר אים אזו איין גרוס (צרות) טוטער אונס אן · אונ' גרמא אמרגין האבין זיא קעגן דען זאלטן זיא איינן דאס זיא זאלטן איין (קרבן) · ברענגין וואן זיא איין יהודי בקומן אויך · דער לייט · ער עטטוערט אבר נט דרך ניט דורך איר ווערט איר קיין נוט ניט האבין · איך וואס אבער אלס איך טון זאל · ניקס אין טוט איר האך דען גפֿאלן אונ' רידט איט אייערי (פרנסים) דאס זיא איר אמרגין אויך דען [illegible] צו (דרשן) · דער (ראב"ן) גינג פֿון אים אונ' זאגט קעגן זייני (רבנים) איך פֿאר סטיא איך ניט אויך דען גאסט ער בלייבט דך בייא דאס ער אורגין וויל (דרשן) ער איז יא איין (עם הארץ) ער איז דאך אן טיש געזעסין דא איך (אפֿיקו) האבן געגעסין · אלס וואן ער קיין אויל העט · איך האלט אין פֿאר איין האלבן [illegible] צו אמרגנס פֿריא סטאנד דער (רוקח) אויף אונ' גינג איט פֿויס אין דער גאס · וואו פֿאר באטין וואר (בעגם אילה) דס קיינר גאלט הגין גין · אן גרייפֿט אין אן אונ' זאגט וואס האסטו אין דער גאסין צו טון דא ביסט (חייב מיתה) · ער זאגט לאסט איך דאך גין איך בין איין יהודי · דא זוא דאס הערין

גינגן דיא עס תכף בייא דען סר מונגין · וויא אן איין אלטיר יהודי
האט בקומן אויף דעם (סוקסל זונות) ער ווער (חייב מיתה)
דער סר האט איין גרוסי (שמחה) אונ׳ זאגט ער קומט איר עבן
רעכט אם קסח איך נעם ניט פֿיל געלט דר פֿאר · אונ׳ בפֿעלט אן
זאלט דען יהודי וואול פֿאר ווארן · אונ׳ אן זאלט איין גרוש פֿייאר
אן אמכין אויף איינם פלאץ וואו דיא יהודים אויך פֿאר בייא גין וועלן
דיא אויז דער סול גינן · אונ׳ דאס דיא זאלן זעהן דס אן איין יהודי לום
פֿייאר פֿירד אום איס לו פֿאר ברענין · נון דער (ראב״ן) שטונט
אויף אונ׳ דאנקט זיינם גאסט ער זאלט איט איס סאלן גין אלס וויא
ער געסטרט לו נאכֿט איט איס אב גרעט האט · אביר דער גאסט
אמר ניט איילן · דען ער ווער סון תפֿוס אן ווארט דיא שאונה
גוואר אונ׳ דיא יהודים ווארן זער דר שראקן · דען דיא קונסין ניקס
(אסתרה) זיין דער סר וואר איין גרוסר (רשע) · אונ׳ האט
בפֿולן ער וואל זאלברט דער בייא זיין ווען אן איס ווערט שטראפֿן ·
אונ׳ וויל דיא נקאה זעהן בפֿרט וויל עס עבן אם קסח קומט · דיא
יהודים ווארן איין דר טול גר טרויארין אונ׳ טעטן איר (תפֿלה) אין
איידל (נפר) אונ׳ דיא איילטן דס דיא בלד אויז דער טול קמאן · דען
דיא האטן אורה פֿאר גרוסי רשעת · דער (ראב״ן) וואר זיך זער
(אנער) האט ער דען גאסט איט הייאן גנומן האט · וויא אן נוא
לויז דער סול גינג דא ברענט דאס פֿייאר אן אויף דען זאלבת פלאץ
דא דר סר בפֿולן האט · אונ׳ דיא ברולטן דען יהודי לו פֿירן אונ׳ דר
סר וואר זאלבסט דער בייא · דער גאסט רופֿט אן דעם (ראב״ן)
איילט איך ניט איט איין פֿעלם (קידוש) אמכן ווארטיט אויף איך
איך וויל אך (קידוש וברכה) פֿון איך הערין דער רב׳ זאגט איט
טרויארינן הערלין · ער גרולט דאס אוז יוא איין אסונג אענט דיין
דא פֿירט אן איס לו דער טריפֿה · אונ׳ ער זאגט איך זאל אויף איס
ווארטין בייזער קומט ער וויל (קידוש) פֿון איר הערין · ער ווערט
דאך ניט קומן ווען אן איס פֿר ברענט האט אונ׳ דיא גאלי קהילה וואר
טרויארינג אונ׳ אן נוטיך איבר דאס אעשה · נון וויא ער אן בייא
דאס פֿייאר קאם דא שטונד דער (רשע סר) אך דער בייא אונ׳
זאגט

זאגט אונ׳ וואר איילן (שמחה) דאס ער דס (זכֿה) וואר דס
אן איין יהודי פֿאר ברענט אן קסח · אביר דער (רקח) זאגט
איין (סם) פֿון איין היילגן (אומן) דער פֿאר ווערקסלס דאס
געשטאלט פֿון דעם סר אין דס געשטאלט פֿון דעם (רוקח) · דיא
נמאן דען סר אונ׳ ווארפֿן איס אין דאס גרוסי פֿייאר · אונ׳ דאס
פֿייאר וואר אזו גרוס אז ער רעכֿט דר איין וואר געווארפֿן ווער ער
סון פֿר גר אונ׳ אך סון פֿאר ברענט · דאס טעט אלס דער (רוקח)
דורך דיא בפֿעליך דיא איס אין דען (היאל) בפֿולן אוז דס ער
דען סר זאל (אאית) זיין איס (סאות) דיא אוך אובן געשריבן
האט · נון דער (לוקח) גינג לו זיינם (בעל הבית) אים של
לו דער שטוב הניין גינג אמליט דער (ראב״ן קידוש) אונ׳ זאגט
(בורא פרי הגפֿן) · דער (רוקח) זאגט אויף דאן (ברכה
מאן) · דער רב׳ דר שראק אונ׳ זאך זיך אום אונ׳ זאך דיין גאסט
דא שטין · ער זאגט וואס אויז דאס וואו קומט איר דא הער אן
האט איך יוא לו דער (טריפֿה) געפֿירט · ער ענטווארט האב
איך איך דען ניט לו גרופֿין איר זאלט איין קליין ווייל אויף איך
ווארטין איך וויל אך (קידוש) פֿון איך הערן · איך וואר עס איך
וואול פֿאר לאן וויא עס איט איר גגנגן אייל · זייט איר גאר אוסיג
אונ׳ האלט (יום טוב) אין איידל (שמחה) · עס אויז אלס גאר
לוב גוט · דער וויל דיא אזו שטינן איט אנדר אונ׳ רידן קאם איין
נעקה דער סר ווער פֿאר לורן ער אויז אך בייא דעם פֿייאר געגן
אין מיטן לוסט אונ׳ פֿרומר · אונ׳ האט אך לו געשען וויא אן דען
יהודי האט פֿאר ברענט · אונ׳ זיינר האט אן דעם ניט ווידר געזען
אונ׳ אין אך ניט ווידר איין זיין טלאס געזעהן עס וואס קיין אענטש אזו
ער הין קומן אויז · דער (רב׳) אונ׳ אלי יהודים דער שראקן ·
אונ׳ זאגטין דאס זייני נייאי (בלבולים) · דער (רוקח) זאגט
לו דעם רב׳ דער שרעקט איך ניט הרבה זייט ווסיק אין האב
דען (סר אאית) געזעהן · דען איך בין איין (שליח) פֿון (הש״י)
דאס איך האב זאלן דען (סר אאית) זיין נון זייט מידי לרות אוז
אויז · איר ווערט אילאט איין סר קריגן דער אין (אוהב ישראל)
ווערט

ווערט זיין אונ' ווערט איך אלז גוטס טון · אונ' זאגט ווידר איין
אמאלט איר דש איך היינט צו (דרשן) בקום זא ווערט איר איך
פֿאר וואונדרין פֿון איר · אונ' איר ווערט אך הערין ווא עס צו גיגן
איז איט דעם טר אונ' זגט וואש איך ליב ווערט זיין · דא עסטין
אונ' טרינקטן אונ' וואורין לוסטיק · נאך טיש גינג דער (ראב"ן)
אונ' רודט איט דיא (פרנסים) דאש זיא דעם (רוקח רשות)
זאלטן געבן צו (אנתה צו דרשן) · דער רב האט דאך קיין רעכטי
גלובין דראן דאש ער ווערט (דרשן) דען ער האלט אים פֿר איין
(עם הארץ) · וויא אן טן צו (אנתה סולק) גינג דא סטעלט זיך
דער (רוקח צו דרשן) · אונ' פֿרעגט אלי דיא (קשיות) דיא דען
(ראב"ן) אזו לנגי ניט וואסן (קשה) געוועזן אונ' האט קיין
(תירוץ) דרויף קענן גבין · דען דא דעם (רוקח) זיין
(נשמה) אין אים (היא) געוועזן דא האט ער געהערט וואש דעם
(ראב"ן קשה) איז · אונ' וויא ער זיך (אנער) איז דאש ער קיין
(תירוץ) דרויף קן געפֿינן · טן וויא דער (ראב"ן) דאש
הערט אזו פֿר וואונדרט ער זיך זער · אונ' האט איין גרוסי (שמחה)
ער גדאכט וואל ווען ער דיא (קשיות) פֿרעגט אזו ווערט ער
זיא אך (אתרץ) זיין אונ' ווען איך ווער דיא (תרוצים) אויך
דיא (קשיות) הערין · איז איר פֿיל ליבר אלז זילבר אונ'
גאלד אונ' אלז וואש אין דער גנצי וועלט איז · אונ' גינג פֿון זיינר
שטאט אונ' סטעלט זיך נאהנט בייא דען (בעל דרשן) · נו ער
זאגט דיא (קשיות) וויסן דיא (חכמי הקבלה אתרץ) צו זיין:
אונ' ווען סון איינר איין גרוסר (תלמיד חכם) איז אונ' קן קיין
(קבלה) · אזו קאן ער קיין (תירוץ) דרויף פֿינדין אונ' ער זאגט
דיא (תרוצים) אויף אלי דייני (קשיות על דרך הקבלה) · אונ'
פֿר ליזט אין זיינר דרשה דאש גאנצי מעשה וויא ער איין (סוד)
ווער אין (קבלה) צו לערנן פֿון הש"י אונ' וויא ער דען (סר) האט אין
טיסן דען הש"י האט עס פֿון אים האבן ווען · אונ' זאגט אים דיא
(בשורה) דאש זיא נון איין גוטן (סר) ווערן בקומן אונ' עס
ווערט אינן אך גאנץ וואול גין הי אונ' אין יענר וועלט נון ווייטר קיינר זאגן צו
האבן

האבן גלייך אן גהאט האט בייא דען (ראש סר) אונ' ער (דרשה)
פֿיל גוטי (פשטים אונ' חשובֿי) זאגן דאז איך איר טאג אזו קיין דרשה
געהערט האבן דא ער פֿון דער דרשה הייאן איז גאנגן דא גינגן
פֿיל (תלמידי חכמים) איט אים אך דאש (ראבן) זיין הויז דא זאגט
ער אים וויא ער פֿון ווארמש וואר אונ' דען צובין מיט דיא (אלות)
האבן גבראכט האט אונ' וויא ער דען אלקן האט (אטבש) געוועזן
דאש ער אים איין איינם טאג האט איז אזו אין שיטן וועג טראגן
אונ' זאגט וויא ער זיין (אלות על דרך הקבלה) גמאכט האט אונ'
האט אך סדר גטאן (על דרך הקבלה) דרום האט ער כח גהאט
איט אים סדר טאן וויל דיא ניקס פֿון דער (קבלה) געוויסט האבן
אונ' אירן (פעולות) אין דער (הגדה) האט ער וואל פֿאר סטגן ער
האט אבר ניקט דרויף רידן קענן אודר ווען וויל זיא ניקס פֿון דער
(קבלה) האבן (אפֿלו) געוועזן אונ' דער (רוקח) בלייבט נאך
איין חודש בייא דעם (ראבן) אונ' לערנט אים (חכמת הקבלה)
וואש אים נייארט איגליך וואר איט אים צו לערנן אונ' ליהט דער נאך
ווידר הייאן נאך ווארמש דער (ראבן) שרייבט אין (קרין זכרונות)
אונ' זאגט איין אנדרי לענדר וואו (תלמידי חכמים) וואוטן קויפֿא
אויך (ספרי קבלה) · ער האט ניט (אלפֿי אלפֿים) דער פֿאר
גנואן דאש ער דיא (חכמת הקבלה) אך געקענט האט · נון ווידר
ליבה ליט זעלט וויא עס פֿאר צייטן האט לייט געבן זעלכי (תלמידי
חכמים אונ' צדיקים) דען זעלכי נסים געשעהן זענן דא איר בש"ה אין
אונזרי (דורות) ניט ווכה זעני הש"י זאל אונס אירן זכות אך געניסן
לאזן אמן :

אמעשה פֿון רבי יודא חסיד זיין אוטר צו ווארמש

יח נאך איין מעשה איז געשהן (רבי יודא חסיד) זיין אוטר
וואז זיא אים געטראגן האט אזו איז דא איין אאל
געשטאנדן אין דעם ענגין געסלין געבן דער ווייבר סאל אזו קאם איין
ראש איין פֿורמן איט איינם וואגן צו פֿארן איט איין פֿפֿערט דער

פער גשפראכט אונ' האט זיך פער גנומן . אוך דיא פראוי פרומ אזו צו מכבד זיין · דיא פרומ ברענגט זיך אן דיא אויבר אן דיא ווייכה פול · אזו גשאך איין גרוס (נס) אונ' דיא אויבר ביגט זיך איין דאס דיא פראוי פרומ אבער דער אויבר הניין סטין האט גקענט אונ' דס איר דער רסט איט זיינם וואגן ניקס טאן קענט · אלצו ניסים זאלן ניט פיל גשעהן זינטר דאס איר . אין (גלות) זיינן דא פון קאן אן גדענקן ווייא (רבי יודא חסיד) איין . פראר אן אונ גוועזן זיין דר איס אזו איין (נס) גשעהן אזו איר אר אזו גבאטן גווארן אונ' אויף דעם הייליגן טאג טאג שטיט דיא צלביג · אויזער נאך איין גבאטן אונ' אלי פרשאזה געמט דיא דא אין ווראייסא קוואן גינן ביים דיא איין גבאטן אויבר אוים . צו זעהן דאס גרוסי וואונדר אך פינט אן פון דעם (נס) גשריבן איין (ספר שלשלת הקבלה) :

(גירוש ווראייסא)

ם איין אנשמה וואס גשעהן אזו אין איינר צייט (בשנת ש"ע ה"ל לפ"ק דא האבן דיא בורגיר צו פרנקפורט (אגרס) גוועזן אלי אירי יהודים עם ועד וואו פיל פון דעם צלביגן גירוש צו שרייבן אבר איך בגער ניקס דער פון צו שרייבן גיגארט וואס היא צו ווראיס גשעהן איז · דא דיא פרנקפורטיר אירי יהודים האבן אגרס גוועזן אזו האבן עס דיא ווראסר בורגר נאך גמאכט אונ' האבן אך אירי יהודים אגרס גוועזן אונ' האבן (תפלה במנב) צו גמאכט דאס צלביגן יאר דער פער אי דער גירוש אזו גוועזן איט גוואלט וועלן יהודים דער סאגן דיא צלביגי נאכט אזו האבן דיא גוים דיא נאכט ביים דער יען גאס גוואכט האבן דיא צו גרופן אונ' האבן צו זיא גזאגט דאס דיא גאנצי יודן גאסן פול לייט זיינן אונ' האבן גרוסי שווערטר אונ' שלאכט שווערטר אין אירי הענד שטיין צו באווארן דאס דיא יודן מיך ווערן איינשטעהן אזו אזו איין פורכט אויף זיא גקומן אונ' האבן דאס הערץ ניט גהאט מיט יהודים אן צו פאנגן אונ' זיין אזו שנעל גלאפן אבר דיא צלביגי נאכט אבר קיין אנדרש

אין דער יודן גאס אויף אונ' צו דר צלביגי צייט זיין גוועזן בעלי סאות אזו האט אין גזאגט גהאט דס דיא (בעלי סאות) דאס גטאן האבן איט סאות איינר האט גהייסן (מוהר"ר גדלי') דען האט אן דער פער גהאלטן דאס ער דס זאל גטאן האבן · אזו האט דאך אויס דאס (רסטת) נאך ביים איין גברענגט ביזאן : (שביעי של פסח) אזו האבן זיא צו אמורגנס פרוא אלי דיא יהודים אגרס גוועזן (מנסים וטיס והטך) אונ' צו אמורגס פרוא דא אן נאך איין דיא פול וואר אזו איין גרוס גשרייא גוועזן אבטר דען לייטן ובפרט דיא קראנקן אונ' קינדבעטרינס : אונ' אבטר מידראן דיא קהילה אזו צו פער לאזן אונ' אל דאס זיינג . אזו וואלטן צו לאזן · זיא האבן דיא יהודים אלי צו דען אבטרסטן טאר אגוים גיזאגט צו דען ריין צו דיא יהודים האבן גאיינט אן ווארט . זיא אלי אין דען ריין דר . אזו אביר זיא האבן קיינם ניקס גטאן אונ' האבן זיא אלי אבר דען ריין גפירט אונ' האבן זיא אויף דס לנד גזעצט · דס צלביג אמאל האט קיין (יהודי) אין דער פעמאלץ דארפן וואונן ביים דעם אלטי . (רוכס) דאס (רוכס) זיין פאטער האט קיין יודן לאזן וואונן אין זיינם גמאלי לנט · אבר דא ער האט גזעהן דאס גוואלט פון דען ווראסר בורגר אזו האט ער זיך ארחם גוועזן איבר דיא ווראסר יהודים אונ' הש"י דער אונס אלי צייט חסד טוט וואן איר אים קיינר ווען האט דאס גשרייא דער הערט פון אונס אגרסים בפרט פון דיא קראנקן אונ' קינטבעטרינס אונ' פון דען קליני קינדר הש"י האט דען רוכס אין זיינם זין גגעבן אונס גוטס צו טאן ער האט אונס לאזן וואונן אין זיינם לנט אונ' האדרן אונ' ווארן דרינן איבר אל אין אקיאות אונ' אין נאלי דערפר דעם גלייכן האט דער הגאון פון אעגן אונ' דר לנט גראך פון דהראסטאט אונ' אלי (סדרית) אין לאנט פון (כיצורים אונ' סרים) · האבן אונס אגרסים לאזן לאזן אונ' אלי בערגר אונ' פויארן וואו איר ניארט הין קוואן זאגן האבן אונס גוטס גטאן דא האט אן ניכטרליך גזעהן וויא הש"י זיין עם ישראל בהיט אונ' בשראט אונ' וועט ער זיא שון שטראפט אזו שלאגט ער זיא איט דיא איינו האנט אונ' היילט זיא איט דיא אנדרי האנט : אונ'

תכף האבן זיך דיא סריס דער דוכס אונ' דער הגמון פֿון וואנן אונ'
דער לאנט גראף פֿון דארמשטאט אודר אן גנואן אונ' דיא יאן
פֿון פֿראנקפֿורט אך אונ' האבן אאס אונ' דיא פֿראנקפֿורטר יהודים
פֿאר טריפֿטן אן דעם קיסר איט געבן איר האבן אך (חן וחסד)
געהאט ביא אים אבר איז אין אוס געאגן אזו זאל עס אלי רשעים
אויס גין דען עס איז היא אונ' אך צו פֿראנקפֿורט דיא ערלים שאט
ניט געוועזן דיא ערלים העטן אאס געקרין בהאלטן נימערט עטליכי
אורדים ופוסקים האבן זיך אויף געשטעלט אונ' האבן אורר אן דיא
ערלים געוועזן האבן חסבון וועלן פֿון אין האבן אונ' וואסט פֿיל
בלבולים צו געוואורפֿן אונ' האבן באלד דס גאנצי אקום סיר אלי דיא
בורגרס פֿאר פֿירט דאס דיא ערלים נים אער איינסטר זיין
געוועזן היא צו ווראס נאך פֿיל ווינגר צו פֿראנקפֿורט דער נאך זיין
דיא אורדים צו פֿראנקפֿורט געקעפֿט געווארן אונ' אירי קעפֿף האבן
זיא אויף דיא בריקא טירן געשטעקט צו אין אכיג געדעכטניס וויא
זיא אך נאך הבינט שטעקן אויף דען הייטיגן טאג צו אין געדעכטניס
איינר האט אאטר זיא געהייסן פֿינצהגן דעם האט אן צווייא פֿינגר
פֿון זיינר האנט אב געהאקט אויף דיא טונאל פֿון זיינר טיר אונ' האבן
זיין הויז אום געריסן אונ' איין זייל פֿון שטיין אויף דעם אלבינן פֿלאץ
געשטעלט צו אין אכיגן צייט קיין הויז אויף דעם אלבינן פֿלאץ זאל
געבויאט ווערן אונ' אן האט אים גיפֿירטיילט · אונ' אויף פֿיר
שטראסן געהענגט אונ' דיא ווראסר אורדים איט רוטן אויס
געפֿילט אונ' דאס אקום פֿאר ווייזנן וויל איך אייך ווידר אן היבן צו
שרייבן וויא עס איאלו געגאנגן תכף או יהודים. אוז דער גאס זענן
געטריבן געוועזן האבן דיא אורדים אונ' אין טייל בורגיר האבן זיא פֿר
פֿירט דער צו אונ' האבן אוורה בית הכנסת אב געבראכן אאנן אונ'
ווייבר סאל איז ניקט שטין געבליבן פֿון אל דען אויארן אלס דער ארון
הקודש אונ' דיא אנין טאל טיר אונ' דאס אורט וואו עס אין געבויגן
איז דהייגו דאס נס פֿון (רבי יודא חסיד) זיין אוטר איז דיא
אוטרשטי הענלפֿט שטין געבליבן זונסט אלס (הרוב) געאכט איך
חתב צו פֿאר געטריבן דז עס עטליכי אורדים געטן האבן וויא נון דס

דיא אורדים זיא אאוס געאגט האבן זענן (ערלים) אן דיא יאן
גאס קואן אונ' האבן איין אלואר אונ' ערלים ביא זיך געהאט אונ'
האבן געאגט איר ליבה באוגיר לאזט דאס בלייבן איר טוט דס ווידר
אוגזר ווילן אונ' האבן גרעט קעגן אלי אירי אנשים נים אלייט אויף
דען גירוס ניארט אויף אך וואסט וואס זיא זיך האטן פֿאר. געואן
אריות גינן ערלים אבר זיא האבן דיא ערלים ניארט אוס
געאכט אונ' האבן אירי זאלן פֿארט געטריבן אונ' האבן דיא יהודים
אלי הגויז גיאגט · אבר דיא יהודים האבן ר' ליב אשפיזים אונ'
נאך איין פרנס איט אים געשיקט צו דעם קיסר אזו האט דער קיסר
דען דוכס שפֿאלן גראב אונ' דען הגמון פֿון שפייאר געשטעלט צו איין
קאיסמרים דער דוכס האט געווונד כאות אלפֿים אויף געאאכט אונ'
האבן דאס אקום ווראייסא איין געואן אונ' אזו בהאלטן ביז איין פסק
פֿון דעם קיסר איז גקואן זיא האבן דיא בורגר אויף געשטעלט אונ'
האבן אלס אויף געטריבן וואס אין דיא הייזר געוועזן איז פֿון וויין אונ'
קארן אונ' (כלי בית) אונ' האבן עס אלס אין איין הויז טראגן. לאזן
אין דאס הויז צו דער זונן צו דער זעלביגי צייט האט אוהר"ר מייגן
גינן בורג דאס הויז צו געהערט אן האט אלס פֿון יהודים. דרין פֿאר
שלאסין דיא אורדים האבן ניקט געפֿאגן דען דאס רשעות האט לאנג
געווערט אונ' יהודים האבן זיך געפֿערכט פֿאר זיא דען דיא יהודים
אייטן דיא אורדים ווערן זיא איין אאלט איבר פֿאלן אונ' האבן דס
אירינג אונ' אלים (כלי קודש וספר תורות) וואס אן דיא סאל איז
געוועזן האבן זיא אלס אין דאס הויז פֿאר שלאסין אבר. דער דוכס
איז אן צו באלד איבר דען האלן קואן אונ' האט ווראס איין געואן דא
זיינן דיא בורגר ניאר איינסטר געוועזן אונ' אן ר"ח סבֿט דאס יאר רד
נאך האבן איר איין געוואלה ווידר געהאט. אונ' הש"י האט אאס אלי איט
אנגדר דיא אגורט זיין געוועזן (בכבוד גדול) איין אישלגר אן זיין
הויז געזעצט אונ' האבן איר געלט אונ' גוט אלים ווידר געפֿונן אונ' איז
ניקס דער פֿון אוועק גקואן אונ' דאס עסן אונ' טרינקן דאס דא
אך אין דיא בוארונג איז געוועזן האבן דיא (רבנים) אלס פֿאר כשר
געאכט אבר עס זיינן דאך איין טייל פֿראאי לייט דיא האבן דאס

עסין אונ' טרינקן אלס אווענט געגעבן אן ארמי ליט פאר גרוסי
(שמחה) ווייל זיא הש"י האט ווידר (בשלום) אן אידי הייזר
געפירט אונ' דיא (גאולה) איז געוועזין אם (ר"ח שבט בשנת תע"ו
אזו האבן אונזרי (פרנסים אונ' רבנים) צו דער אייביגי צייט דען
(ערב ראש חודש שבט) צו איינם (יום תענית) געמאכט אונ'
האבן גיזור געוועזין דאס אלס וואס ניאמרט אן געהובן האט צו פאסטן
דיא זאלין אלי פאסטן אן האט אובנט אונ' אמרגנס (ויחל) גליינט
אונ' זאגין אך (סליחות) אונ' זיא האבן עס פיל יאר נאך אננדר
אזו געטאן אונ' האבן זיך אזו טהון געוועזין (לדורי דורות עד ביאת
הגואל) דז עס אזו בלייבן זאל אלי (ערב ראש חודש שבט) איין
(תענית ציבור) צו האבן איט סליחות זאגין אונ' איט ויחל ליינן אונ'
אין אלי זאכן וויא עס זיך אן (תענית ציבור) געבירט · אבר דיא
הייליגי שול האט אן (בעו"ה) ניט ווידר געפונגן אז וויא זיא צו פארן
איז געוועזט דיא איז (בעו"ה) אב געברכן געוועזין אונ' אך אויף דאס
(בית החיים) זיינן גאר פיל (מצבות) ארויס גנואן געוועזין אונ'
האבן אך ציאליכי (חורבות) דרויף געמאכט · אבר דיא קהלה איז
דאס אייביג אזו רייך געוועזין זיא האבן אלס ווידר אויף בויאן לאזין
וויא עס צו פארן געשטאנדן האט · (ביאים ההם) איז איין פרנס
געוועזין ער האט געהייסן דוד אופנהיים דער האט געהאט קיין קינדר
אונ' איז איין עושר געוועזין דער האט דען אונזער מלייט אויף זיין
(הוצאות) געבויאט · אונ' האט אמה קיניגס טאלירן טאך צו
שטייערגעבן אונ' דאס (בית הכנסת תאים) האט ער אך אויס
זיינם בייטל לאזין בויאן · ער האט אך נוייא ספר תורות לאזין
שרייבן אונ' האט זיא אין דיא הייליגי שול געבן איט דובורי (עץ חיים
אונ' סיני אפשת דער צו ער איז איין גרוסר (בעל צדקה) געוועזין
(בקיצור) דיא הייליג שול איז באלד ווידר געבויאט געוועזין עס איז
קיינר אבר דיא גאנצי קהלה געוועזין דאס ער ניט גלוט אייבערט
איט בויט האבן אל אויער דר גרעסטי (חשוב) פון דר (קהלה)
געוועזין אזו האט ער זיך דאך באוויזט אונ' האט ווערבט איט געענזט
אונ' גליארט היא (נשים אונ' בתולות) האבן דז אוסר גלויבן וואס

אין

אן צו דער שול געברויכט האט איטליכר האט געגעבן נאך זיין פערמאגן צו דיס
גרוסי מצוה · אונ' אן (שבת תשובה בשנת ת"ע) זיין איר דאס
ערשטי אמאל ווידר דרינן שולן געגאנגן : אונ' הש"י האט אונס לאזן
זוכה זיין דז איר (בהשקט ובטח) זיצן אין דיא שול אונ' זאל אונס
אך לאזין ווייטר זוכה זיין דז איר אין אלי שולין איט גלות קענן זיצן
איט (שלום ושלוה) · אונ' הש"י זאל אונס ווייטר קיין לייד לאזין
דער לעבן (עד ביאת הגואל במהרה בימינו אמן כן יהי רצון) :

(גזירות ק"ט בוורמייסה) איט דער גמרא

י אין · דעם יאר דאס אן האט געצילט פינף טויזנט אונ' האנדרט
אונ' ניינציג נאך דיא בשעפונג דיא וועלט דא האבן דיא
גוים איין (עלילה) געווארפין אויף דיא יהודים דאס אייביג אלז זיין
פיל פון דיא (ערלים) געפינגרט אונ' אין דער יורן געשס איז ניט איין
אגנס געשטארבן אזו האבן זיא (שקר עדים) אויף געשטעלט דיא
זאגטן עדות דאס זיא געזעהן העטן דיא יודן אין איטר נאכט אויז אויך
גס הרויז גין צו דיא ברונן אונ' העטן גיפט אניין געווארפן · אונ' אלסו
נאך איין (עלילות השקר) אויף יהודים געטראכט אונ' האבן גזר געמאכט
איין (גזירה רעה) אויף דיא יהודים דז אן זיא אם יאר (בחודש אדר
שני) זאל אלי אויף אננדר דער שלאגן דאס · קינדר אן אוטר לייב ניט צו
פאר שונין אונ' ניט לעבן צו לאזין דיא יהודים אהרן אבר בטריבט
אונ' קונטן זיך ניט העלפן · זיא גינגן איט גרוסן בטריבטן גדאנקן צו
דען הגאון פון ווירמש אונ' דער הגאון פאר וואונדרט זיך אבר דא
דריבר אונ' האט איין קליין שטעקילכן אין זיינר האנט אונ' שטאנט
נאגהט בייא איינם דיקן אייזני קעט דיא אן זיינם שלאס טאר איז
אונ' ער שלאגט איט דעם שטעקילכן אויף דיא קעט · אונ' שפרינג
אזו ווינקא אך דיא קעט צו שפרינג איט דעם קליני שטעקלכן נאא
ווינג זאל איך יהודים אך לייד געשעהן · אבר דיא קעט
צו שפרינגט פון דעם שלאק · אזו דער שרעקט דער הגאון אונ'
שפראך דיא גזירה איז יוזא פון גאט זיין דאס אלז איין שטארקי

איינגי

איוני דיקי קעט זאל צו ספרינגן פֿון דעם טאלק פֿון דעם גרינגן סטעקלין · אונ׳ ער וואלט ווייטר ניקס דער בייא טון קיין גוטס נאך קיין ביז · ווימנון דער בטריבטן טאג קאם אונ׳ דיא יהודים וואוסטן גוויס דאס זיא אלי סטערבן מוסטן זאלי טווערי (איתנות) איט טווערט אונ׳ ביקסן אונ׳ ספיז (בעו״ה) אזו האבן זיא (ענה) איט אננדר גהאלטן דען זיא וואלטן גערן צו פֿאר איין (נקמה) טאן ווען זיא דאך סטארבן אוזן אונ׳ דיא (פרנסים) וואָרן צוואלף אונ׳ אזו איט אננדר צו אמרגנס פֿריא אין דאס עזה הויז איר אורטל זעלברט העדן אב צו לייאן אונ׳ זיא נאמן איט זיך סעלבט אעסר אונ׳ קלייני ספיסן דיא אן מאטר דען אמטיל טראגן קאט דאס עס קיין אענס האט קענן זעהן אונ׳ דיא גאנצי עדה זאסין אלי איט אננדר בייא דעם אורטיל אויז צו ספרעכן · אזו רינגלט איין פרנס דיא קאמיר לאנגלום צו אונ׳ ויא דער סולטא מין פֿאר הלטס דאס העט איר גטאן דרום איז איימר אורטל אויס גגאנגן דאס איר אלי איט אננדר איוט סטערבן דא ספראכן דיא פרנסים איר געבט איין פֿאלס אורטל אויז אייך ווען איר צו פֿאר דער סולטאן אונ׳ זיא פֿאלטן איט איר טעלבט אעסר איבר דיא הערץ אונ׳. האבן זיא אלי איט אננדר דער סולטאן אונ׳ וויל דיא פרנסים אויף דעם עזה הויז זיין גוועזן דא גינגן איין ווייל דיא אמנט פרסאן אין דיא גאסי צעהן אונ׳ צוואנציג צו גלייך איט טווערטר אונ׳ ספיסן אונ׳ דער סולטאן גאר פֿיל פֿון דען בורגרס דען זיא נייארט אן טרעפֿטן אונ׳ דיא ווייבר איט פֿייאר אונ׳ ברענט אין אלי טייארן אונ׳ צינרטן אן סטרואי אונ׳ תבואה דאס אן פֿיל אונטר טיירלכן אורטר (סריפֿות) וואָרן דיא ניט צו לעסן וואָרן · אבר דער נאך טעט עס דאך קיין גוס דיא אראי יורן זייך דאך טיר אלי אום גקומן · אונ׳ דאס זעלביג ווינג דאס איבר גבליבן איז האבן עטליכי בארגירס דאך גרוס (רחמנות) אין אירי הייזר פֿאר באהאלטן. דען עס זיין עטליכי בארגירס גוועזן דיא האבן יוך רעכט געבן אין אלי זאכן וואס זיא גטאן האבן. דען זיא האבן וואול גוואוסט דאס עס אייטל (עלילות) זיין גוועזן · אביר דיא האבן איין כיטוף גאמכט איט איינר גאנז דאס דיא זעלביגי

גאנז

גאנז האט אוזן פֿליהן אויף דאס טאך וואו יהודים דא אין הויז וואָרן פֿאר באָרגן גוועזן אונ׳ שטראקס האט אן דען בארגר גוואָרגן דיא יהודים ארויס צו געבן · אונ׳ ווען אבר דיא פֿאר פֿולכי גאנז דיא איט כיטוף איז גאמכט גוועזן אך ווידר פֿיל יהודים אום איר חיות גקומן · דס זעלביג אמאלט ווער איינר היא צו ווירמס גזעסן דער וואר בקאנט איט דעם (גלח פֿון אקום) דען דער גאסט דער האט גאר וואול צו ניס גקענט אונ׳ ער וואר גאר (בקי) אין (און גליון) אונ׳ הנסט אין פֿיל ספֿרים פֿון דיא (תואות) אונ׳ דא דריבר האט דער גלח דעם גאסט זער ליב גהאט אונ׳ פֿיר בארגט אים בייא זיך אין זיין הויז וויא אבר נון דאס גאמכט וואר איט דער גאנז דא פֿארכט זיך דער גלח אונ׳ דער גאסט · אונ׳ עס וואר אבן ניט דאס דער גלח זאלט גין אין דיא תיפֿלה אונ׳ זאלט דרינן פרידיגן . דער גאסט ספראך צום גלח איך וואס וויא דוא איינר פֿאר ווערסט לייא איר איין קלייד פֿון דיין קליידר אונ׳ גיא איט איר אונ׳ פֿיר איך אין דיא תיפֿלה אונ׳ זאג איך ווער אך איין גלח · אונ׳ דיא איך אכבר איט דער פרידיג איך וויל זעהן דאס איך דער פֿון קום פֿיל לייכט קאן איך דורך איין פרידיגן אנדרי יאן דינגן פֿאר בארגן זעהן אך אליין זיין · נון דער גלח ליס זיך איבר רידן אונ׳ נאם דעם גאסט איט זיך אונ׳ טעט אים זייני קליידר אייטס אן · אונ׳ וואר איין אכבר איט דער פרידיג · דער גאסט הוב אן צו פרידיגן דאס זיא זיך דריבר פֿאר וואונדרט האבן ענטליך היבט ער זיא אן צו שטראפֿן עס ווער דאך ניט רעכט גוועזן דאס אן אזא איין כלום פֿאר גיסאג האט גטאן אן דיא יהודים אונ׳ דאס בהאם אונ׳ אוב זיא ניט זאלטן גדאכט האבן דאס אין דער תורה שטיט (לא תרצח) · אונ׳ האט זיא אעלכיג גשטראפֿט · אונ׳ ער זאגט ניט אליינט דס זיא העטן עובר גוועזן אויף (לא תרצח) · אונדרשט טוט איר נאך איין (עבירה) דער צו דאס איר אמלט איין כיטוף איט דער גאנז אונ׳ ספראך צו זיא אויב זיא דען ניט וואוסטן דס דאס כיטוף ניט אל לייט דיא וואָרהייט בצייגט אונ׳ ספראך איך וויל ווען דס דיא גאנז נאך איין אמלט ווערט פֿליהן אויף דיא תיפֿלה דא איז גוויס קיין יהודי

דרין

דרינן · ער בעטיט זיא דאש זיא דש כיסוף פון דער גאנז זאלטן
(אבטל) זיין · ווען סון עטליכי יהודים נאך זאלטן נאך פאר
בארגין זיין · וואש ווערט עש זיין לאשט דאש ווינק נאך לעבן · זיא
האבן גנוגן פאר לארין · אונ' איז פיל און טורינג בלוט פאר גאסין
גווארדין · אין דעם וויא דער גאשט אזו איטן אין דער פרידיג
געהאלטן האט · קאם איין געשרייא אין דיא תפלה דער גאשט האט
מאת דיא גאנז איז אויף דיא תפלה געפלאגין · אונ' שטיט אך נאך
דרויף דא דיא בורגיר דאש זאלין אזו פאר וואגרטן זיא זיך דער
איבר · דא האטין זיא גרושי (חרטה) אויף דען כיסוף פון דר
גאנז · אזו ווער דיא (גזירה) פון דער גנז (בטל) אביר דיא
בירגר וואושטן ניט דאש דיא גאנז דארום אויף דיא תפלה געפלאגין
ווער וויל דער גאשט דרינן איז געוועזין דער דא געפרידיקט האט ·
דער וואר איין פרומר יוד · אלזו איז דער מנהג נאך צו ווירמש
געוועזין ניהן טאג אין אדר דא האט (כל הקהל) גיהאלט
(תענית ציבור) אונ' אן זאגט (סליחות) אונ' (אב הרחמים)
אונ' צו אמרגנש אונ' צו מנחה לייאט אן (ויחל) · נון ליבר גאט
וואש האבן איר פר איין (צרות) גליטן · ווען אן אבר גדענקט
וואש אין ווירמש אליינש גישעהן איז · נון גדענקט וואז דא געשעהן
איז אין אנדרי (קהלות ומדינות מטכנו ספרד וצרפת) דיא צרות
זענין ניט אלי צו שרייבן (הש"י) זייא זיך ווייטר (ארחם עלינו
וישלח לנו משיחנו וגואלנו אמן) :

אעשה פון איין יהודי דער אין איין פאס געשלאגין איז
גווארדן צו ווירמש :

יא, עש וואונט איין גרושיר (עשיר) אונ' איין פרומר
יהודי צו ווירמש · דער וואר איין גרושיר (חלפן) :
דער האט אן זיך גיהאט אל דיא בורגירש אום צו חילפין · אונ'
ווען ער אין דאש אקום גינג זוא נאם ער אלי צייט אלטי רייכש טליר
ביים זיך · אונ' ער פאר חילפט זיא אן דיא בורגירש · נון איין
אמאל

אמאל אן איין פרייטאג גינג דער יהודי אויף דען [illegible]
פיש צו קויפן אויף (שבת) · אזו רופט אים איין (גוי) אונ'
פרעגט אוב ער ניט איין [illegible] רייכש טאלר פאר אים האט · ער
וואלט אים דער פאר געבן וואש ער בגערן וואלט · דר יהודי זאגט
יא אונ' פאר האנדלט אים איין רייכש טאלר · דא [illegible]
פוראן אונ' רופט אך אן דען יהודי ער וואלט אך איין רייכש טאלר
הילפין · דער פוראן גינג מיט אים אין איין קעליר הינאב אונ' זיא
ער דונטין אין דעם קעליר · וואר הילטן דיא גוים [illegible]
טעטין אים איין [illegible] האלז [illegible] דאש ער ניט קריישן [illegible]
רופין קונט : אונ' בינדן אים דיא הענט אונ' פיס · אונ' ווארפן
אין איין לער פאס אניין · אונ' האבן דאש פאס צו געשלאגין אונ'
טרוגין דען יהודי אין דאש פאס פון קעליר הערויז · אונ' לודן דאש
פאס אויף איין וואגין · אונ' וואלטן מיט אים צו דר פפארט [illegible]
פארין : אונ' זיא פארין גר גישווינד אונ' [illegible] דער פפארט
[illegible] הגויז וואלטין · [illegible]
פפארט אונ' צו ברעכן איין ראט [illegible] זיא וואלטן עש ווידר אמאכן
אבר זיא קאנטין ניט · דען אן דער [illegible]
דיא [illegible] וואלט [illegible] דער פפארט [illegible] וואש [illegible]
איר אין דעם פאס איר' גלויבן עש איז עטוואש לעבעטיגש אין דאש
פאס · [illegible] עטליכה [illegible] האבן
דער פוראן אונ' דער בענדיר זאגיטן זיא [illegible]
[illegible] זיא קענטין עש ניט אמאכין · זיא גינגן [illegible]
צו איין אנדרי פפארט הגויז אונ' [illegible]
וואגין אונ' פפערט אונ' דען יהודי אים פאס שטין · נון עש איז פאר
[illegible] ווערט בלד נאכט עש קאם קיין פוראן
ניט דער דען וואגין וויל [illegible] פירן · אונ' הערטן נאך אלש קרעכצין
אויז דעם פאס · זיא גינגן היין אונ' זאגטן עש אן דיא (ראש
עיירות) וויא אן איין וואגין מיט איין פאס [illegible]
פפארט אונ' הערטין [illegible] קרעכצין זיא וואשטן ניט וואש דאש
בטייט · דיא (ראש עיירות) האבן תיכף [illegible] געבן דאש אן

דען וואגין זאל פֿירן בייא דאס (ענה הוי״ו) · אונ׳ זאל דאס פֿאס
לאזין אויף שלאגין · דאס האט אן גיהובן גלייך ביפֿאלין אויז גיווארדן
אז דיא האבן אן גיהובן אן דאס פֿאס אויף צו שלאגין האבין זיא דרינן
גיפֿונדן איין יהודי ער וואר גבונדן אין הענד אונ׳ פֿיס · אונ׳ האט
איין ווערגיל האלז אין אויז · דא אן דאס זאך אמאלט אן איים גשווינט
לאס · דען דאס אויז וואר איים אזו דיק אויף גלאפֿין דאס ער שיר
קיין ווארט ווער רידן קאנט · דיא הערן שפראכין צו איים ער זאלט
זאגין וויא ער אין דאס פֿאס גיקומן איז · אזו האט ער פֿאר צילט
דיא גאנצי האנדיל וויא עס גיגנגן איז · דא דיא (ענה) דאס
הערטן פֿאר וואונדרטן זיא זיך זער איבר דס אנשה · אונ׳ שיקטן
איין שוטר אין דאס פֿוראנס זיין הויז · אונ׳ איין שוטר אין דאס
בעגרידס הויז זיא וואלטין זיא אין דיא תפֿיסה זעצן לאזין · אביר
עס וואר קיינר ניט דער היים · אונ׳ זענן אך ניט ווידר אהיים
גיקומן: אונ׳ דער יהודי איז ווידר (בשלום) אהיים קומן בייא
זיין וייב אונ׳ קינדר · אונ׳ פֿאר צילט זיא וויא איים איין (נס)
גישעהן איז · דא זילט אן נון וען (הש״י) איינם וויל אזיל זיין
פֿון זיין פֿיינט · דען ווען גאט איינם ליב האט · דער האט זיך
ניקס צו פֿארכטן פֿאר קיין אנגסט ניט:

אנשה (טל בית קברות) פֿון ווירמש:

יב עש איז גישעהן אין יאר דס אן שרייבט (תכ״א בחודש
אלול) האבין דיא (הערין) פֿון ווירמש לאזין אב
ברעכין דיא אוימר פֿון דאס (בית הקברות) · אונ׳ האבן עס
צו מירן גיבויא גיברויכט · דען זיא האבן קיין שטייער ניט גיהאט
דארום האבין זיא דיא האלבי אוימר לאזין איין ווענ ברעכין · אונ׳
דער נאך (בחודש תמוז בשנת תכ״ב) האבן זיא דיא אנדרי
העלפֿט פֿון דען אוימר אב גבראכין · דען זיא האבן קיין שטיין
קענין קריגן דאס זיא מירה (בניינים) האבן אויז גבויט · אונ׳
אן דען זעלביג אוימר איז איין שטיין אין גמוירט גוועזין מיט דרויף
אויז

אויז גהויאן גוועזין (מיט בחטאנו את) · דען אין האט פֿאר ציטן
בווראישא (דן) גוועזין (דיני נפֿשות) אונ׳ בייא דעם זעלביגן
שטיין איז איינר צו (קבורה) · קומן דען אין האט (חן) גוועזין
(ברשות ובליווי הלאים) · איז אך (בסוף הקברות) איין
(בית הסקילה) גוועזין · אין האט עס איר (ר׳ יאשנה טאס)
גווין · דא איך איין הער בין גקומן (בשנת תס״ג) אביר דער
טייל זיא אזו פֿיל שאגין האבן דר בייא גיבויאט הבן איז דיס זעלביג
פֿלאן גאט איין ווענק גקומן דאס אן ניקס אין
דער פֿון ווערן קאן:

נאך איין אנשה פֿון ווירמשר קברות:

יג דאש (קברות) צו ווירמש איז פֿיל גרעסר
גוועזין אלס איצונדרט · עס איז וואל דאס
דריט טייל גרעסר גוועזט · דאס וואר אין דיא יארן
דאס אן האט גישריבן (ס״פ אונ׳ סע״א) · וואר איין
(דאס תאותאה) צו ווירמש דער האט איין אויף פֿאסיר דער
זעלביג וואר איין האלעגדיר · אונ׳ איין גרוסר רשע דען וואס ער
זאגט דאס גפֿיל דען (דאס) גמרוואל · איין אמלט הוב דער
רשע אן ווען נא איין (סוגא) קעם וואו קענט ער דיא פֿאר שטאם
תיכל איין נעמן אויף דיא יהודים איר (קברות) דען עס איז
גנץ לייכט איין צו קומן · אונ׳ ער איבר רידט דען דאס דאס ער
נאך איין סגן אמאלט אויף דאס (קברות) אונטר דער סגן
(ליגן גרוסי חשובים) אונ׳ (נשרים גדולים) דר
(רוקח) ליגט אך דרונטר בגראבין דיא יהודים אבן גאגן טאן
דאס אי ער האט אן גהובן דיא סגן צו אמלין האבן איים פֿיל גלוט
ווען געבין · ער זאל דס (קברות) לאזין וויא עס איז · אביר דר
האלעגדר האט אזו לנג אן דעם דאס איינר גוועזין · ביז ער דיס סגן
האט אמלין לאזין · זיא נון דיא סגן גנץ ווין גאמלט וואר · דען
זעלביגן טאג האט דער האלעגדר איין הויט פֿינר גשלאגן פֿון
דען

דעם ראט · דאס האט דער ראט גאר פאר· ורדאסן דאס ער
איין פיטשאל נאם אונ' גינג היין אונ' טיסט דען הולענדר פינגר ·
דא האטן דיא יהודים איין גרוסי נקאה דען עס וואר אין קיין
(ספק) דאס ער זיך פר זינדגט איבר האט דעם קברות:

מעשה פון אהר"ן ארונבורג :

יד עש · וואר איין קעסטליכר מן דער האט גהייסן (אוריגו
הרב רבינו אדיר בר ברוך) · דער וואר איין
גרוסר (תלמיד חכם) דאס מן דינס גלייכן ווינג גפינט אן
האט איין גהייסן (אהר"ן ארונבורק) דער דא האט גמאכט
דאס (ספר) דאס דא הייסט (תשובת אהר"ן) · אונ' זונסט
נאך אין (ספרים) ער וואר איין גרוסר (צדיק וחסיד) · אונ'
וואלט איבר ציהן אין (ארץ ישראל) · אזו האט אים איין אוסיר
איין אשואר פאר· אסרת ביית דעם (אוך) פון (רוא"י) אונ'
האט אים גזאגט ער זאל זעהן ווען דער (אהר"ן ארונבורג)
ווערט דורך אין לנט ווען ציהן זא זאל ער אים איין בילבול צו
שמרבין · אונ' זאל אין תפוס נעמן דען דיא יהודים לאזן אים ניט
זילן · דיא ווערן דיך אזו פיל פאר אים געבין אלס דא ווערסט הבין
וועלן · דען זינט דיא נייט דאס (משה רבינו עליו השלום) איז
גשטארבין · אזו האבין דיא יהודים קיין זעלכין (חשובֿי) אין
גהאט אונ' אזו איין (לארן) אונ' אזו איין (צדיק וחסיד) אז
דער איז · נון דער (אוך) גלויבט דען (אשואר) · אונ' בפעלט
זיינר מונטר טאניר ווען דער (רב אהר"ן ארונבורג קומט זאלן אין
אין תפוס נעמן אונ' זאל אים אין ברענגין · דיא האבן אויך אים
גיפאסט ביז דא לנג אלט דיא אין גיקראגין האבין · דא דיא אים
זא האטן ברואכטין דיא אין פאר דעם (אוך רוא"י) · דר (אוך)
לייגט אין אין איין תפיסה · טעט אין דאך גרוסי (כבוד) אן ער
ליז אין אלי זיין (ספרים) צו אים אין דיא תפיסה ברענגין דאס
ער האט קענן לערנין אזו ער גיוועלט האט · נון דער (אהר"ן)

וואר גוואר דאס אן אים האט לאזן תפוס זיין אום וועגן דאס אן
האט וועלן פיל געלט פאר אים האבין · עס וואר (כוונת
אולפים) איבר דער פרואר (רב אהר"ן) · דר טרייבט אן אלי
(אדינות אונ' קהילות) אונ' וואר (יגזור חרם) דאס אן ניט אין
אום אים זאל צו לין געבן אלס פינף הונדרט גילדן · דען אין דארף
פר קיין גיפאנגן מער צו לין געבין אלס ער ווערט איז · נון ווארט
ער זיך ניט אין אלס פינף הונדרט גילדן האט גסעצט דאס ווייסן איר
ניט · אבר דער אוך העט אין ניט צו לין געבין · אונ' איז אזו אין
דער תפיסה גשטארבן · אונ' נאך זיינם טוט האבין דיא גוים וועלן
אין דיא תפיסה גין · אונ' האבין דען (צדיק) וועלן ארויס האלין
אום אים צו בגראבין · אזו ווא זיא דער אוך האט בפולן · אבר
זא בלד אלס איינר פון זיא ביי דיא תפיסה קומן איז · אזו איז
ער תכף ניטר גפאלין אונ' איז גשטארבן · ווען ער ניימרט דען
פליסן פון דער תפיסה האט צו דער טיר וועלן היין שטעקן · דען
דער זיין פיל אום איר חיות גקומן · נון דער אוך האט עס קיינר
ניט מער אנגן הייסן דען ער האט אורה גיהאט דס נאך פיל גוים
ווערן דער דארך אום קומן אז דא דיא תפיסה אופן קריגן ווערין
דער רב וואר תפוס ביי דא זיינם לעבן זיבן יאר · אונ' וואר נאך זיינם
טוט פירצעהן יאר תפוס · אונ' וואר אזו אין זייני קליידר ליגן
גבליבן אונ' איז אין עס אונ' ערד פר פוילט · נון וואר איינר גוועזן צו
(ק"ק ווירמייסא) דר וואר איין גרוסר (צדיק) אונ' איין (עשיר)
דער הייסט (אלכסנדר בר שלמה) · אונ' ער האט קיין קינדר ניט
דיא זיין (ואין יורשין) קומן זא גדאכט ער זיך דער וויל ער קיין
זון ניט האט דר קענט (קדיש) נאך זאגין · אזו וועלט ער דיא (מצוה)
טון · אונ' וואלט דען (רב אהר"ן) אויז לאזן פון דעם אוך · דען
דער וויל ער נון אזו לנגי נייט טוט איז · גיבט ער איל אן אסר
יוא צו לין · אונ' ער מכטים דאס טון דאס דיא גוים זיין גבינרט
דיא אים האבין וועלן אן רידן · דען ער גדאכט עס איז אזו פון
(הש"י) גוועזן דס קיין גוים האבן זעלכן (מרס גרול) אן רירין אז
זא ער איז גוועזן · דאס זיין (תורה ומעשים טובים) ניט אלי

צו בשרייבן זיין · ווען אביר איין יהודי ווערט קומן פֿון זייער (כבֿוד)
וועגין · אונ' זייני זאכין (זמן טוים) צו פֿאר ריכטן · זאל ווערט
אים ניקש גשעהן · אונ' ליהט הין אונ' ליז דען (צדיק אהר"ן)
פֿון דעם אלן · דער אוך נאם דש געלט אונ' גאב דען (אלכסנדר
רשעה) דאש ער אים אויז דער תפֿיסה זאל הולין · אונ' זאל אים
ברענגין צו בגראבין וואו ער זעלברשט וויל · דא (אלכסנדר) נאם
דיא טלית. פֿון דער תפֿיסה האט גיקראגין · ליז ער אים נייאי
זאגין אמלין אונ' איין נייאי (ארון) אונ' איין נייאי סק · אונ'
ער האט זיין (תכריכים) פֿון ווידאש איז גנעהן · אונ' האט אך
אשראלים בייא זיך · אונ' ליז זיך בייא לעבדיג לייב (אטהר)
זיין אונ' טעט (תכריכים) אונטר זיין קליידר אן · דען ער גדאכט
זיך פֿיל לייכט ווער איך אך ניט וואלה זיין דיא ביינר פֿון דעם (צדיק)
אן צו רירן · אונ' אפֿלט אך שטערבין ווען איך ווער דיא תפֿיסה
ווען אויך טראגן · נון נאך אלז דא ער זיך האט לאזן (אטהר)
זיין גינג ער גר איט הערצין צו דר תפֿיסה אום אויף צו טראגן · דא
האבין זיך פֿיל גוים פֿאר זאמלט · אונ' וואלטן זעהן וויא דאש דער
(אלכסנדר) ווערט פֿאר דער תפֿיסה ניזר פֿאלן אונ' ווערט
שטארבין · אביר זיא זאלין דאש גרושי (נס) דש דער אלכסנדר
טראגט אויף אונ' גינג אין דיא תפֿיסה הניין אונ' נאם דען (חכם
גדול אהר"ן ז"ל) אזוי דהיינו זיין ביינר אלי איט אננדר אונ' זיין
עש אונ' ערד דאש טעט ער אלש אין דען נייאי סק · דער נאך דא
ער שון אל דיא שטאב האט צו אננדר גזאמלט דא האט ער דען סק אין
דען (ארון) גטון אונ' האט אים אויף דעם וואגין גלייגט · אונ'
דער נאך איז ער ווידר הנויף גגנגן אונ' האט אלי זייני (ספֿרים)
אונ' שטענדר אך אויף דען וואגין גלייגט · דען ער האט אין דער
תפֿיסה (כל יום ולילה) ניקש אנדרשט גטון אליש גלערנט · דא
ער נון אליש שון האט אויף דען וואגין גטון · זא איז ער ווידר
(בשלום) פֿארט גפֿארין ביז אין (ק"ק ווראייזא) · דא האט
ער דען (חסיד אהר"ן) זייני ביינר צו (קבֿורה) גטון אונ'
האט אים איין שיני (אנבה) לאזין אויף זיין (קבֿר) שטעלן
אונ'

אונ' האט לאזין דרויף שרייבן · וועלכן צייט ער איז תפֿוס גווארדין
אונ' ווען ער אין דער תפֿיסה גשטארבין איז · אונ' וועלכי צייט
ער אויז גלייזט איז אונ' בגראבן גווארדין · אונ' דער פֿרואר אין
אלכסנדר דער אין אויז גלייזט האט · אונ' צו (קבֿורה) גטון
האט אוז האט ער קיין יאר דער נאך אבר גלעבט · אונ' האט
קאר'ן פֿאר זייער (אישה לאשה) גטון · דאש אן אים זאל זיין
(קבֿר) אמלין בגעבין דעם (אדם גדול אהר"ן ז"ל) · דא ער
נאך וואר גשטארבין האט אן אים אך (בכבֿוד צו קבֿורה) גטראגן
האבין אים בגעבין דען (צדיק) גלייגט · אונ' האבין אים איין
(אנבה) לאזין שטעלן · דרויף איז גשריבן דאש (אעשה
טוב) דאש ערוויזט דען (צדיק) גטון האט · אך (רבי
יוספֿא שמש) האט זעלברשט פֿיל אמאל דיא צוויא (אנבות)
גלייאט · שטיט אויף (אהר"ן זיין אנבה) דאש ער איז תפֿוס
גווארדין פֿיר טאג אין (תמוז) דש איך שרייבן דרייא תאדש אונ'
אלט אונ' אכציג יאר · אונ' שטיט אך דאש ער קיין לעבן טאג
אין אייראפֿ גשטארבין · דהיינו ער איז זיבן יאר תפֿוס
גוועזן בייא זיינם לעבן · אונ' פֿיר ציהן יאר תפֿוס גוועזן נאך זיינם
טוט · דאש איז צו אננדר איין אונ' צוואנציג יאר דש דער (צדיק) איז
תפֿוס גוועזין · נון בדענקט וואש דער פֿרואר אלכסנדר פֿאר
איין גרושי (אנוה) גטון האט דאש ער אין אויז גלייזט האט אונ'
צו (קבֿר ישראל) האט גברוכט · אויף דעם אלכסנדר זיין אנבה
שטיט אך וויא ער דען (צדיק) אויז גלייזט האט אונ' וויא ער אים צו קבֿר
ישראל) האט גברוכט · אונ' שטיט אך זיין (נשמה) וואו אונ' וויא ער
איז לעבן זעלן · אונ' דאש ער אין (יום כפור) גשטארבן איז אין
וואש פֿר איין יאר דש ער צו (קבֿר ישראל) איז קומן · ער האט
ניט לענגיר נאך דיא צייט גלעבט אלש זיבן חדשים אונ' זעקש טאג ·
דאש גאנצי מעשה האב איך גהערט פֿון (הגאון הגדול אהר"ר
אלי' בעל השם) · אונ' וואש איך זעלברשט גלייאט האב אויף דיא
(אנבות) וויא איך אובין גשריבן האב · עש קומן אלי צייט אך
פֿרעמדי געסט (קין ק"ק ווראייזא) דיא דא נאך גין אויף דעם
אהר"ן

(אהר"ן) אין (קבר לכבוד אונ' אויף דען פראי. אלכסנדר זיין קבר
געמאכט אונ' געמאכט דיא (אלבות) אונ' דיא זעהטן דש. חידוש אויף
דיא (אלבות) אין ווייגט דש דר. אלכסנדר. אויז (אשפחת הזהבנ"ת)
געוועזן אונ' עז זיין נאך פיל (הוהבנ' קיר אשפחת לו והאיש אה) דיא
זיך (איחס נאך דעם אלכסנדר. זענין אונ' ביים זיין קבר מהיק
אויף אונ' זייטן ליגן מיטן (אותיות אשפחת הזהבנ"ק): אונ'
דש יאר אונס מיר זכות לאין גיזון אונ' זאל זיין פאלק (ישראל)
בהיטן אונ' בשטראן פון דענר מיר פיינן: אונ' ער זאל ספריינן
איבר אונז מיין (סוכת פון שלום עד עולם אמן כן יהי רצון):

אנשה וואריק. אז דיא שטאט ווארמיישא הייסט אונ' וואריק
מיין שולמן דאז וואס פון איז.

יה פאר אולטי לייטן אויז דיזא שטאט ווירמש גאר גרוס געוועזן
אזו וואר איין לינט וואריס אויז דער ארבה געקומן
צו פליגן אונ' האט זיך האלט אן דיא אויבר פון דער שטאט געלגט
אונ' האט גרויסי שאדן געטאן ער האט פיל הייזר אום גריסן אונ' האט
אך פיל מענטש אונ' פיל בהמות איין געשלונגן אלס וואס ער האט
געקריגן האט ער אלס חרוב געמאכט דער לינט וואריס וואר גרייליך
גרוס געוועזן אונ' האט צוויא פיס אונ' הינטן האט ער געהאט אזו וויא
איין וואריס. אונ' איין שלאנג אבר ער איז דאך פיל דיקר אונ' גרעסר
געוועזן אונ' ער האט אויגן דיא לייכטן אלז פייער אונ' איין אויג איז
גרייליך גרוס לין דש איינס איין גרויזאמן גינג ער אויז. אב געמאכט
געשטאנקן אויזן ווינג אן דער איצן אויף דעם. אמרק צו ווירמש אונ'
אזן אן שון נאך איין טיסט דש וואלט דאך אלס ניקס העלפין דען עס
טעט אים קיין שפייז ניקס דאס זעלביג. אזו וואלט ווארט אן נאך ניט
פון ביקסן אודר געשטיק צו זאגן. איט איינם געשטיק דעם אן איס
אפסר ווא קענן ביים קומן אבה עס וואר נאך קיין געשטיק אין דער
וועלט דיא חכמה פון פולביר איז נאך ניט געוועזן. דאס זעלביג אזו
וואר נאך ניט (תמות ישי) צו ווירמש אונטר דען (קהלות) געוועזן

עס וואר אלס נאך הירדיס מלכות אונ' עס וואר דאס זעלביג אזו
קיין אך צו ווירמש געוועזן. נייערט איין (אלכה אויין אלאמה). דיא
רגירט דאס גאנצי לאנד דען מאל אן דער אך וואר געשטארבן. אונ'
זאגן אן דען לינט וואריס טייוון וואלט זאו אויט אן אויך איין אנדם אלז
טון. אויס ווארפן איבר דיא אויגן דאז פלינטש ער האט שטיטאקס
איין אונ' טאט דר נאך דען זעלביגן טאג. וויזער קיין שטאט אין דא
פריינט אן אלי אנגענן דיא אן ווירמש ווארטן אין איין בקן אונ' אין
ווארפט גאר' אונ' אויף דעם דא דאס גאר' געווארפן דען אנהאבט אין
איבר. דיא איינר צו דעם לינט ווארים. לשון' ווארטן דען באקרין
ניט אנדר גאר' ווארפן דען דיא געווארפן איך דאס גאר' ווארפט אויך
דיא נאך פאלן. דיא אלכה זאגט צו דיא ווארט וואלט אויך דער דאמען
ניילעט איך נאך אונ' אלי אייטר טריינן אונ' האט דער מלכה אין דאס גאר'
אונ' ווען דס גאר' אויף איינם פון אונס ווארט געפאלן זאל אן אנדס נאך
ניט פאר סאגן דאז דיא בארגרים דאס הערטן דס וואלין דיא אלי זא
פריין אונ' לייטן. דיס גאר' פארט גן: דאס זעלביג אזו וואר צו
ווירמש הייא ברידר דיא ווארן גרויסי רייך אונ' ווארן אלי דרייא
שלעסיר אונ' אנטסר ווארן דס אן האר. גלייך אינג. אם געוויטן דא
אמלכן איין אלכוס איין הרשים פון איין אונ' הערטן וויג. ווארן רייכן
ווטר סאר אנטסר אונ' אמלכן איין הענטשך איט גלייכן דאן דיא
זיך דריין ריין קענטן אונ' אמלכן סאר אנטסר אן דיא הענטשך דיא
סאר אנטסר ווארן גאר שארף געמאכט אונ' דיא דרייא ברידר האבן
דא איט אנגרר אויז געווארן ווען דאס גאר' אויף איינם פון דיא דרייא
קומן ווארט דען זאל דער זעלביג. האט קריגן אן טאן אונ' ער זאל דען
לינט ווארים צו טייטן: דאס גאר' גינג אלס פארט פון שמאך צו שמאך
ווארפט אן איין אנגען איבר דיא אויזר מגיס: קיין אנדלאס
פאליט דאס גאר' אויף דיא אלכה זעלברט: דיא אלכה טרויערט
אונ' וויינט זער אן אזו דענקן קאן דיא קאם טייר פון דען דרייא
ברידר אונ' דער בראיט איך איבר דיא אלכה: אונ' געגט אר
אלס איך אווטר סכן דען לינט ווארים: אוב דאס גאבן צו בדינען
איבר דיא אלכה אלס איך פאר. ספרעכן דא דיא אויך געבן אל צו

מיין אן דיא אלכה פֿאר שפרעכֿט מיך דאש זיא מיך נשאן וויל אוג׳
אלי דיא טריק פֿאר שפרעכֿן מיך ווען ער דען לינט וואריק אוף דש
לעבן ווערט ברענגין דען זאל אן מיך צו מיין אוך קריגן: נון אן
וואה פֿט דען דיזן אנויט אוג׳ דער לינט וואריק טליגרט מיך מיין אבר
ער צו שנייבט דען לינט וואריק אוג׳ ער קאם לעבנדיג. ווידר אריוש
דיא סאתה וואר גאר גרוטניט אלייגט דען גרוסיהייק דאש ער אן
אנגסטן אוג׳ אן פֿיך אוג׳ אן פֿפֿערד גטאן האט אוג׳ אן פֿיל הייאר
גטאן. האט ער האט אך גמאכֿט דאש אן קיין טאר פֿון דען (אקום)
האט קיינן עפֿן אוג׳ אין דר לייט איז ניקס גמקרט אוג׳ גאר גוואכן
זוען עס נאך לענגר גווערט העט העטן זיא אין פֿאר הונגר שטערבן
אוג׳ דער לינט וואריק האט דיא שטאט פֿיל קלענר גמאכֿט אוג׳ דיא
(חרבות) דיא ער גמאכֿט האט דיא קען אן ניט אלש בשרייבן
זן דיא אלכה האלט מיר ווארט אוג׳ נאם דען שלעסיר דען דריי צו
מיין אן אוג׳ אן קריגט מיך צו מיין (אוך) גלייך אן מיך פֿר שפראכֿן
האט אוג׳ מידראן וואכן גנץ וואול צו פֿריכן איט מיך בפֿרט ווייל ער
דען לינט וואריק האט אוף דש לעבן גברואכֿט דש גוטש קאמן דיא
איקניט פֿר גזעסן אוג׳ זיא טעטן מיך אלי (כבוד) אן ווארטן זיך מיין
אוך גבירט. ווייא דער שלעסיר נון זאך דאש ער גליבט ואר אין דיא
איטן חוין אוג׳ אלט וואש ער גבעטן האט דאש גשאך: אזו גביטט
ער דו אן צו מיין מיבינג גדעלטניש פֿון ווען דז מעשה איט דען לינט
וואריק אל דיא שטט ווראש הייטן אוג׳ עס קאן זיין דז דיא שטט צו
פֿאר גראיזא גהייטן האט דען אן פֿינט אין ספֿרים ווען אן פֿון דיא
עטוואש שרייבט דא וואכן זיא גהייסן (חלאי גראיזא) אוג׳ פֿון
דען (אוך) דער שלעסר דא קואשעם הענהם אן דיא שטאט
נאך אייף דען הייטגן טאג ווראש הייסט אוג׳ דא איש אז דא ניט
... פֿאר גזעסן וואכן דש מיין שלעסיר צו ווראש אוך ...
אזל דיא שטט אין שלוסל ... פֿירן דרום האט דיא שטט
ווראש איין שלוסל פֿאר איין וואפין אוג׳ אן דאז (מלה) הויז
דו אן דיא איגן הייסט דש ... דער ארק שטיט דא זיין גשטאנן
אן גמאלט דא ... בריב איט דעם לינט וואריק אוג׳ דיא אלכה

איט מיר קרון דר בייא צום מיבינג גדעלטניש:

מעשה ווייא איין (ערל זיין אווגר) האט אגן פֿאר קאפֿן

ט״ז עש קאם איין (ערל) צו איינם (בעל הבית) אן ווירמש
אוג׳ זאגט ער העט איין קינד פֿון פֿינף אודר זעקש
יאר דאש קינט וועלט ער גערן אן יהודים פֿאר קאפֿן דען ער האט
גהערט דאש דיא יהודים איטן (דם ערלים) האבן אוג׳ ער וויסט
גוויש דאש אן פֿיל (דם) פֿון דעם קינט קריגן קענט דש אן דיין זאל
גניגן דראן האבן קענט: דער יהודי הייסט דען (ערל) שווייגן
אוג׳ ריב ווארום דש ער אזו עטוואש ריט טוטאויף יהודים: דער
(ערל) גינג פֿורט: דען אנדרן טאג קאם ער ווידר אוג׳ זאגט
דען יהודי דוא האסט איך געסטרן אבגוויזן אוג׳ איך נאך בייא דיר
דר צו געבן אבר איך וואס נאך ווארדש עס (מאת) איר דוא האסט
דיך פֿאר איר ניקס צו פֿייאן דוא אגסט איר וואל אלש גמאכֿן דאש
בהופֿטט ניקס צו זארגין איך ווער קיינם ניקס זאגן עס שטעט
איר יוא אין (חיות) דר דיך ווען אן זאלט גוואר ווערן דז איך איין
קינד זאלט דא צו פֿאר קאפֿן אוג׳ זאלט עס אוף גשטס האבן זאלט
טוין דרום האב קיין זארג אוג׳ ביט איך גלויב דריך: דער
יהודי פֿראגט אלש האט דער (ערל) גזאגט אבר דער (ערל)
וואלט זיך ניט לאזן אב ווייזן אוג׳ ער ליס דען יהודי קיין (מנוחה)
דער יהודי לאפֿט צו דיא (פרנסים) אוג׳ טעט אין דיא זאך אלז
קענן געבן: דיא (פרנסים) זאגטן עס אן דער עלה דאש אינן
אלכֿש איר לעבנטאג ניט אער איז גבירט דיא עלה פֿאר זאלטן
זיך אוג׳ האלטן דאש דיבר וואס זיא דא צו טאן זאלטן: אזו האבן
זיא צו דיא (בעל עלה) אויש גשטעלט דיא זאלן זיך פֿאר קאפֿן אלש
איא דיא (פרנסים) גינן אום צו זעהן וואש הינטר דעם (סוד)
שטעקט: אוג׳ דיא צווייא פֿאר קלייהן זיך אלש זיא דיא יהודים
גינן אוג׳ זיא זעלטן זיך בייא דיא (פרנסים) אן קלוס שטוב אוג׳
צווייא שוטרים שאפֿטן פֿאר דער טיר אוג׳ גינג פֿאר קואר דז דער

(ערל) זאלט אייך עס ווערן טאוסים · אונ' שיקטן נאך דעם יהודי
דאס ער זאלט נאך דעם (ערל) גין אונ' דאז ער זאלט זיין קינט
ברענגן אויך קדוש שטוב ווען ער עס פאר קאמן וויל · דער יהודי
פר ריכטט זיין (פליחות) אונ' ברענגט דעם (ערל) איט זיינם
קינט פאר דיא (פרנסים) אונ' פאר דיא גוייה (בעלי עצה)
אבר דער (ערל) וואושט ניט דז דאס (בעלי עצה) איזן · ער
מיינט עז ווערן נאך (פרנסים) · דיא גוים (בעלי עצה) זאגטן
צום (ערל) דאז איזט אביר דיין אייל האלטן דז עז ניאמט גוואר ווערט
דען דיא (עצה) ווערין זעסט איט אונס יהודים אום גין אלס עז
ניט צו בשלייבן וויא אונ' · דיא האטן אך דעלט · דער (ערל) טאנרט
אנגלטיג · גרוסי (סגולות) דז ער אל דיין לעבן טאג אן קיינם ניקס
זאגן זאלט אונ' זאגט ווידר דיין (משנה) וויא דאהיך · דאך עס וואלט
אזן איך אבר דאך מן אויין גרעסין גפאר זיין אזו איר יאן איט
אנגדר איין אוך איין מיין קינט פאר קורבן איל צו טרטן · אונ' דיין דע
אבו לאזן נו זיא פרואגט וויא טייאר ער עס גבען איל · ער
ביסט צו גאר טייער · דיא גויה (בעלי עצה) שטונק אונ' אלטן
אלט ווען דיא אזלטן אוואך גין אונ' זאגטן דיין קינט אזו אוגט צו
טייאר איר האבן נאך אין קינדר גקאפט אונ' האבן נאך קיינס אזו
טייאר גקאפט איר ברויך דיין קינד ניט איר האבן נאך (דם) גנוגן
איר קאפן אך נאך אין קינדר בקשין ווגדר דיינם · איר האבן
אונגר גאוואלטיקאך איר גבען אל ליט פיר האגדרט גילדן פאר
דיינס אונ' ניט מיין פטגואג אין · דא דער (ערל) אנך · דאס וויא
אויך זאלטן שטין אונ' זאלט פארט גין אזו ליס ער וויא דז קינט פאר
דעם גלט וויא לאזן גין דאס גלט גלייך · אויך דען שיט לידר · דער
(ערל) אייטט צו אבר אייטל ערנסט אונ' אד גרייפט נאך דעם
גלט · אזו שפראכן דיא גויים (בעלי עצה) צו אים האלט אין
איר טרטן קיין אונשן · נעם אין טגר אונ' ביס דיין קינט הענגר
אונ' פים אונ' שלגט צו דען צו אזו גשלגט אין ווסט אזו עס אזט
ניקס גון אונ' דיא ליסן אך ברענען אין וויבר קאפט אוף דאס בלוט
דריין אויך צו פאמטן אונ' ליסן דאס (בחוזות) שלגט אבער האלין

ביים

ביים דעם שוחט אונ' זאגטן צו אים דז סגייר דיין קינד האבן האלץ
אב דער נאך נעם דאס גלט הין אבר דאז אווט שטיל שווייגן דס עז
ניאמט גוואר ווערט · דער (ערל) נאם דז אנטשיר אונ' אזלט
זיין אייגן קינט טרטן · דא ראטן דיא גויים (בעלי עצה) האלט
נאך אים ווינג אין · אונ' וואקסן אירי גויים שוחטיך · דיא
שוחטיך ווארטן אירי שווארטי אנגט אונ' ברמטי היינ אב · אונ'
שטעכן אירי ריאטי אנגטל איט אירי הוט אויך · אונ' גרייפן דען
(ערל) איט אנ' אהלט אן · אונ' דיא גוייה (בעלי עצה) בפאלין אן
דיא שוחטיך דז דיא אים זאלטן אן דיא ערגשטי תפיסה לייגן דיא זו
ווראוס אבר אונ' דיא זאלט אים הענגר אונ' פיס פשטן אויסן · אונ'
דיא גוייה (בעלי עצה) שטען איר אנדרי קליידר ווידר אן אונ' דיא
גינגן ווידר אהיים · אונ' דיא יהודים האבן גרוס (כבוד) דז דיא דז צו
קענן האבן גגבן · אונ' דס קינט האבן דיא עצה אן דאס אווז הויז
גטאן · אבר דען (ערל) ווארן שטרופין איט שטערי אאלגות
אונ' אזו אזל עס אלי (רשעים) אווי גין · אבר (כל ישראל) אונ'
אלי פרומי ליט אזן עס וואול גין · אונ' הש"י זאל אונס ווידר קיין
לייד אבר לאזן דער לעבן אאן :

אמעשה פון רשי אונ' וואז דאס שפריך ווארט הער קואט · דריי אן
אונ' מיין דאס קאפן

ין רבי שלמה יצחק דאס איז דער (ארץ גדול) דער מיין
פירוש גמאכט האט אויף (כל התורה) אונ' אויך
(ששה סדרים) דס פירוש הייסט רש"י דז אמאלט אין (ורמיזא) ...
ר' שלמה יצחק) · דער רש"י וואר צו ווירמש אונ' הילט אין (בית
המדרש) דא אויך אונ' האט אין (בית הכנסת) · אך דער ביים אונ'
ער גינג ניט שטין מין דיא קהלה אירר זאל ניאמט ער בויבט ביים
זיינם (בית המדרש) אונ' האט דארטן איין טיר אונ' האט דריין
אין (ארון הקודש) אן האט דיא צווביגי טיר נאך בהייסן רש"י טיר
ביז אויף דען היייטיגן טאג אונ' אלי (ערב ראש חודש) האט אן (יום

כיפור

כיפור קטן) גאלט אין דיא יעלבינ׳ טול׃ אונ׳ דיא (בחורים)
פֿלעגין אך אן (שמחת תורה) דרינן טול צו האלטן׃ דש ווארט
הט ר״י אליש לכבוד גטאן׳ איין אמאל גבירט זיך דאש דער הערליך
פֿון לוטרינגן איט איין גרוש פֿאלק קאם אונ׳ וואלט אלחמה האלטן
איט דיא טירקן אזו קאם ער נאך צו ר״י אונ׳ פֿראגט אים אויב ער
ווערט (אצליח) זיין אודר ניט אונ׳ אויב ער אים אך ראטט דאש ער
זאל אלחמה אן פֿאנגן איט דיא טירקן דען דער הערליך וואושט וואול
דש ר״י אין וואושט אלש איין אגדר׳ ר״י ענטפֿרט אים זיין
שיך: דאש עש אייך ניט׳ דען איך וויל אייך זאגן וויא עש אייך גין
ווערט דען איך ווייש דאש איר ווערט איין ראט ניט פֿאלגן אונ׳
ווערט האך (אלחמה) האלטן׃ אונ׳ דרום אך זאג איך אייך
אזו ווערט עש אייך גין׳ צום ערשטן ווערט איר זעלבי (הצלחה)
האבן. אבא דא איז ניט אין דער הערט גווארן אונ׳ איר ווערט
(ירושלים) איין נעאן אונ׳ נעמט פֿיל אקוואות פֿון דיא טירקן אונ׳
איר ווערט גקרינט ווערן איט טירקן צו איין (אוך) אונ׳ איר
ווערט איין גרוש פֿרטייא געלט אונ׳ ווערד דרינן בקואן אונ׳
(אולרות אלכים׳ אבר עש ווערט ניט לנג גווערן ווערט זיך דער
(תוגר) ווידר שטארקין אונ׳ ווערט אייך איט אייארן (בעלי
אלחמות), צו זיינם לנט ארויש יאגן איט שנט אונ׳ ווען איר צו פֿאר
העט גרוש אזו גהאט נאך פֿיל גבעסר ווערט דאש טליק אזו אויך
אייך קואן איירי (בעלי אלחמות) ווערן דאש איינשטי טייל דער
טאגן הערן פֿון אים אונ׳ וואש ער ניט דער טאגן ווערט דיא ווערן
אייך שטארבן אונטר וועגן אונ׳ איר ווערט איט שאנד ווידר הער
קואן אין דיא שטט וויראש איט דרייא אן אונ׳ אין דאש קאפף׃
דר הערליך זאגט איך פֿר שטיא ניט וויא דז זיין ווערט איט דעם דאש
קאפף אונ׳ ער פֿרעגט אים וואש ווער איך איט דען דאש קאפף טון
דש איך אים ווער איט ברענגן׳ דער ר״י זאגט צו דעם הערליך
עשטה ויארט איר אויך אייך דש. אלט אזו גשעהן ווערט אז וויא איך
דא זאג אונ׳ ער גלאבט אים ניט זאגן וואש דער דאש קאפף בטייטן
זעלט דער הערליך גדאכט זיך עש איז אלז אזו. וויא דער ר״י זאגט
אונ׳

אונ׳ ער שפראך איך וויל דיא (אלחמה) איט דיא טירקן פֿאך לאזן
פֿארט גין אונ׳ וויל דש גליק אן נעאן אונ׳ וויל איך צו איין אוך קריג
לאזין אונ׳ ווען איך טון ווער ענטוואשט אים גליק׃ האכן׃ ווער וואש
אויב עש אזו גרוש זיין ווארט אז וויא. ר״י זאגט אונ׳ ער שעט איין
גרושי טבועה ווערט עז אלז אזו זיין וויא דש ר״י זאגט דש איך איט
איט דרייא אן ווער ווידר הער קואן אזו וויל איך ר״י גרושי (אתנות
געבן אונ׳ וויל אים צו איין גרושן הערצאגן ווערט. עז אבר ניט זיין
אזו וויל איך איך (נקם) אן ר״י זיין טון בט׳ יהערט אים צו טאל
ר״י זאגט ווידר צו אים עש איז ניט אנדרש אלש אזו איך דא זאג
ווערט ניקס פֿאר פֿעלן׃ דער הערליך ליהט איט זיינם פֿאלק
פֿארט אונ׳ הייבט אן (אלחמה) איט דיא טירקן אונ׳ ער ווארד גאל
זער (אצליח) גלייך אזו ר״י גזאגט האט אבר דיין שאחה גווערט
ניט לנג דא שטארקט זיך דער (תוגר) ווידר אונ׳ הרגעט פֿון דאש
לוטרינגרש זיין פֿאלק (כאה וכאה אלפֿים) אן אונ׳ פֿאר טרייבט
זיא ווידר אויש זיינם לנד׳ אונ׳ אין אייז גו ריק וועג דא קאם איין
פֿגירה אונטר זיא אונ׳ איז אים ניט ארט פֿיר אאן איבר גבליבן דאנ
הערליך שפראך ר״י האט גזאגט איך ווער איט איך וויראש קואן
איט דרייא אן אונ׳ איין דאש קאפף אונ׳ איך ברענג פֿיר אן איט
אונ׳ ער שפראך דש האט איר לינן פֿאר גזאגט איך וויל איך נקם
זיין אן אים׳ וויא ער נון צו וויראש וואלט אין דש טאר איין רייטן
אז פֿאליט הראב פֿון דיא פֿפֿארט איין באלקן איט איין אויש שטיין
ווירט זיא גאיינליך אן דז טאר פֿון אקוואות פֿלעגן צו זיין אונ׳ (בכסות
המלחמה) לאזט אנגיא אוהמב. ווישן וויעק פֿאר דאש וועלט׃ [illegible]
פֿאלט דאש זעלבי גאאלט דיא בעלקן פֿון זיך זעלבש הראב׃ דש
וואר עבן דער הערליך איט דרייא אן נאך וויראש קואן אונ׳ דער
פֿירדי אן אשניט איט דעם הערליך אין דער שטאט קואן׃ דען
דער באלקן טול זיינם דאש דען קאפף אב דא אזוט ער האיסן
בלייבן׃ דא איך דער הערליך דאש ר״י אלז. וואר האט גזאגט
ער איט דרייא אן אונ׳ אין דאש קאפף נאך וויראש קואן איז׃ דש
זאגט ער נון זיך איך דז דער אן איין גרושר (חשוב) [illegible]
האט

האט אַלֶז גוואסט אונ׳ איך וויל זעהן וואו עֶר איז אונ׳ איך וויל איהם
גרוסי (אתנות) געבן אונ׳ וויל איהם גבן (כבוד) אן טון אונ׳ איך
וויל איהם לו איין גרוסר הער מאכן : ער פרעגט נאך איהם וואו
ער דאס זעלביג מאל געוועזן איז · אונ׳ וויא ער דערהערט דאז קאהם
אמר רש״י טוט אונ׳ ליגט עבין נאך איין (ארון) דאס אין איין נאך ניט
האט לו (קבורה) געטון · דא וואר זיך דער קיסר זער אלטער
דז ער געשטארבן וואר אונ׳ ער זאגט ער וואלט דרום סענדן געוויס
געוועלט דז דער אין נאך לעבט ער וואלט איהם לו איין גרוסר הער מאכן
אַלֶז הער נאך איז דער הערליך פון וואָרטן דאס איין דער גרדיגען
גלויבן אונ׳ ער האט דז זעלביג וואלט (אותיות) געהאלטן איט דעם
(נרפות אונ׳ סוורת) · דז איז געוועזן איינר פון דאס הערליך פון
וואריגן זיין קינדס קינדר דער איט דעם (תנגר) האט (אותיות)
געהאלטן · דער האט ביוא זיך גפירדט פיל (סגולות אולים) דיא
דער הערליך זיין עלטר עלטר פאטר האט נאך איז (ירושלים) אונ׳
פיל געלן דיא (הר האוך אונ׳ סואה האוך) האבן אמאל גהאן עס
האבן געוויליג יהודים פיל געלן דער פון ביוא איהם געבן איין גרוס
אנטר אין איין זילברן סיה אונ׳ איז סאריך דריך געשטאנן הר בן
יוסי) אונ׳ אנטו פיל קנססוליל אמבן דא (הר אונ׳ סואה האוך)
איד (סאות) זיין דריך געשטאנן ער האט דער איט גפרעגט
קיין יהודים אונ׳ גוויין אונ׳ ער האט געזאגט וואו דיא זיין עלטרן איט
געבראכט האבן פון טירקן אונ׳ וויא דער אַלֶז ביג איז (אוך) דריק
געשטרן · נון קענט איר איך וואל גדענקן אמס רש״י פאר איין
(מרק גדול) געוועזן איז טיר לו איינם (נביא) לו פאר גליך האט
אַלֶז טונס זיין זכות גניסן לאמן אמן :

אמסה פון דעם (מאור בלבו) לו ווירמס

יחי אמן . פרומא ננור איס (הקדש) לו ווירמס אין קירכבעט
געקאן איט איין נביא׳לן איינס פון דעם נביאים איז אן
דאן קירכבעט געשטארבן אונ׳ אן האט עם לו (קבורה) געטון ואיז אין

פלנגט

פלנגט איין נפילה לו קבורה טון · דיא נפילים ליגט אין ניט טיף
אונטר דיא ערד נון דאס נפילה וואר זיין קבר איז געקראצט פון
איין הונט · אונ׳ דער האט האט דאס נפילה אויס דעם קבר גריסן
אונ׳ האט עס געגאן לו קרצט · חביר סר האט איקס דר פון געזעהן
גיהאט · נון עס איז גרים פאר דאס קבר פאר ביוא אונ׳ אמלן
דאס רס קינט איז לו קרצט דא ליגט · דא גירמלט איז דאס
איז איין קינט פון איינם גוי זיין · אונ׳ דיא יהודים האבן עס לו
לו קרצט · דער וויל דיא רק ארון האבן פון איין גוי · דהרוס הבן
דיא דאס קינט גנומן אונ׳ האבן עס אין געשטאלן · דר וויל דיא איז
פיל (רק) האבן פון איס קאני קריגן · עס גאב דאס זעלביג
אמאל גרוס רשעות אין אקום אונ׳ קיין יהודי האט ניקס דער פון
געוואוסט · דען דעם זעלביג טאג וואר (חגה) דאס קיין יהודי האט
איינס אקום הערפון גין · דיא הערין ליסן דאס קינט פון קברות
האלן אונ׳ ליסן עס וועסן דהמינגן אונ׳ ליסן איין ניימי ארון דער לו
אמאכן · אונ׳ עס ווארט גרוסי עלות דריבר גהאלטן · דאס זיך
וואלטין (ח״ו) נקם זיין אן יהודים · אונ׳ וואלטין (חלילה) אל
דיא יהודים דריבר אוגרים זיין · לו אורגנט פרויא קאם איין
בעקידס עבד ביוא איין יהודי אום איין טייק לו אמלין דען ער וואלט
דען זעלביג טאג ברוט בקן · דער עבד זאגט איר וואלט הייט
באקן ווער ווערט דאס ברוט עסן · דער יהודי זאגט ווער
ווערט עס עסן אנדרסט אלויט איך אונ׳ איינס הויז גזינט · דער
עבד זאגט איין איר ווערט וועג דער פון עסן · דען איר קאוסאל
איט אנגדר אום איר לעבן אונ׳ פאר לעט דאס געגאני אמסה פון
דעם מאור בלבו · דא דיא יהודים דאס געהערט האבן גינגן לו ריש
פרנסים הטוב דיא ואתרי (אסתגל) · אונ׳ זאגטן סיר הערין
פאר גריפט איך ניט · עס איז איין מוין קינט אונ׳ דיא פרויא
דיא דאס קינט האט גוואונן לוו איין יהודית · דען עס איז איין
חראי פרויא דיא לאן דס הקדש ליגט · אונ׳ איין קדיסטן אלידות
האט דען נוולינג פון איר חוטם אנקן · דא דענקט דער דאס קינט
בקרפטן האט דער האט דאס גרחבי ניט טיף גמאן געפלט אונ׳

איין הונט ווערט עס גמאלין האבין אונ' אזו אויך צו קראנט · אך
זילט אין ווען דאס ניט גישטעלט אודר געשטאלין איז · נייארט צו
קראנט אין זילט ווען דאס עס איין הונט גטון האט · דיא הערין
שיקטן (תיכף) נאך דיא מיילדת · אונ' דיא מיילדת וואר איין
גרושי (רשעתה) דיא זאגט יא איך האב איין צווילונג אנטפאנגן פון
דיא יארין פרויא · אביר איך גלויב ניט דאס דיז דאס לעבינג קינט
איז · דיא הערין ליסן דיא מיילדת דאס קינט אין דאס הקדש טרא
גין · אונ' עס גינגן צווייא הערין זעלבסט אך מיט : דען זיא
וואלטן זעהן אוב עס דיז אנדרן קינדר דיא נאך לעבט גליך זילט · נון
דיא קינט בעטרין ליגט מיר אונטעריך קינט נעבין דעם טוטי עס
לאג ניט לאנג אזו שיסט דאס טוטי קינט מבכר מיט בלוט · אזו זאגלין
דיא הערין עס זעלבסט דאס דס טוט קינט איינס פון דעם צווילינג
וואר · דא זאגט דיא מיילדת אך עדות דרויף דאס דס עס איינס
פון דעם צווילינג איז · אונ' זאהן איך אך נאך מטלטיג גליך · אזו
וואר דיא (גזירה בטל) · ליבר גאט ביהיט אונס דאך ווייטר
פאר אללי בלבולים · אונ' דער ליז אונס דאך אויז דעם
שווערין (גלות) :

מעשה פון (מהור"ר ליזר ומהור"ר משה
ראובן בעלי שמות :

יש איינר מאכט צו ווארמס מיט הויז וואו דיא שולין בעטרין
סילט אויז הענקט · דר וואר איין קעשטיילר אין
איין (מורינו רב) ער הייסט (רבי ליזר מסכתות מלאה) ער
איז גוועזין דער פאטר פון (הפרנס רבי יעקב) · אן האט איין
גהייסן מיט ניינס צו נאמן (רבי יעקב) ווין שטיין · דז גשאך
איין מאל אויך איין נייט דאס דער (רבי ליזר) ברייאט (בחורים
צו סלס סעודת) מיט אים צו מאכין אם (שבתות צו נאכט) דיא
(בחורים) מארין זער לוסטיג · אונ' ביטען דען (רבי ליזר)
ער זאלט זיא איין מאמר מיט (שמות) מאכין · דען ער וואר
איין

איין גרוסר (בעל שם) ער זאגט איך וויל מאכין איין קן דיא נאך
גאנץ נייא איז · אונ' דא נאך קיין דערגלייך גיווין איז · נייארט ווים דיא
דער קנין גיסר ג'גמאסין האט · אונ' דיא נאך ניט צו ברויכט איז
גוואָרדין · דיא (בחורים) ברוכטין אזו איין קן ער מאכין מיט
זיין (שמות) דאס דיא קן צו גאר גרוס וואר · אונ' וואר (מזכיר)
דאס (יואב בן צרויה) דער (דוד המלך) זיין (יענרדאל) איז
גוועזין דער אויס צו דער קן הרויז קומן · נון ערשטן קאם איין
גהרניסטר האט הרויז דער נאך דער קאמן ביז אן דיא מקפיל דר
נאך דר לייב מיט גהרניסט · אונ' אן ווידר האט איין גרוסי מיידרי
שטוק דער נאך קאמין דיא קנין · אונ' דיא פיז מיט הרויס אונ' דער
קאם מיט צוגזוק מיינונג וויא קאמין עם אזו נאך אנגעדר הרויז אן דס
(חדר) וואו דיא (בחורים) דרינן וואַרין דאס (חדר) . וואר
גר גריילך גרוס · אונ' גר האך · דען דער (יואב) וואר איין
גרייזלר גרוסר אן דיא בחורים בקאמן גרוסי פארכט דען ער גינג
אין דעם חדר הרום אזו פיל טריט מיט ער האט גיטרעטין האט
דס גנצי הויז גשאקלט דר פון · דיא בחורים הטען גוואלט דס זיא
קיין קאשט הטען בגערט צו זעהן · אונ' ביטען דען (רבי ליזר)
ער זאלט דאך מאכין דס דער יואב ווידר הוועק קעם · ער מאכט
ווידר מיט (שמות) דס ער ווידר צו דר קן הניין שטייגט מיט
מיינונג וויז · נון זיא ער ביז אן דיא מיטין ווידר דרינן וואר אזו
ער ניט ווייטרס הניין · דען רבי ליזר קאם אנלבסט איין מורא אן
אונ' גרויבט ער מאגלט זיא (ח"ו) אויך זיין · דער רבי ליזר שיקט
גשווינט נאך (מהור"ר משה ראובן) דער וואר אך איין (בעל
שם) ער מאכט הינטר דר שול איין הויז וואו דער ספיטל איז
הענגט · דער (רבי משה ראובן) זאגט עס גפילט מיך דאנעבן
ווארום מאכט ער איין קאשט אונ' קן זיא ניט דרעבן · לויף גשווינט
אונ' זאג איך מיך איין (תיכף) קומן · אונ' ווען איך וואר דיא שטובי
טיר אויך מאכין אונ' ער וועלן הניין גן אזו ווערט ער פאר אירי
דר טרעקין אונ' ווערט אן איין אויגנבליק אין דיא קן אריין שלאפין ·
אונ' דיא קן אונ' דאס חדר ווערט אליס ווידר קליין ווערין מיט

עס צו פֿארין איז גוועזין ·· נון רבי משה רמב״ן גינג אין דאס הויז
אלט וויא ער דיא שטוב טיר אויף אמאכט זאמעט ער ווידר אין דיא
קן · אונ׳ קאם אך אלט ווידר צו רעכט וויא עס צו פֿארין איז גוועזין
דא האטין דיא בחורים איין גרושי (שמחה) דאס עס ווארד
היזק וואר אב גלאפֿין · · נון דער רבי לייזר קאט דיא קאסט אמלין
איט (שרי ננוחית) דאס איז ער קונט (אשביע) זיין עטליכי
(אומלכים) אין איין גלאז ריין דיא אוועטין אים זאגן ווען עטוויז
פֿאר לארין וואר אודיר גגנבת וואר ווער עס גטון האט · אונ׳
וואו דער גנב עס גלאוין האט · · אונ׳ האט גמאכט דאס אן דיא
צעליכי לייט האס אוזין ווידר ברענגן אלס אן דיא גגנבת האט אונ׳
דען טאס פֿון דיא צעלבינן (אומלכים) דען אוזט ער אלי אמלט צום
ערשטן (אשביע) זיין דאס ער איק אין דאס גלאז קאם · אונ׳
דער נאך וואר ער דען (שאט אשביע) דש ער איק דיא אומלכים
ברענגן אוזט ·· דער שאט וואר גר ברוגז איבר רבי לייזר דען
איבר איטולכם הכל וואר ער אין (אשביע) אונ׳ אשריתי דש ער
קוען אוזט אונ׳ אוז איק דיא אומלכים אים גלאז ברענגן אזן ער נון
זיא אין דאס גלאז האט זוא אוועטן זיא איק אלס זאגן אלס ער פֿון
זיא בגערט · דא ער נון אלט האט גוויסט · זוא האט ער זיא
אוזן ווידר (אשביע) זיין דאס זיא ווידר אויז דעם גלאז אוועטן
נון דער שאט האט זיך פֿאר גזאן דאס ער ניט ווידר צו ריק וועלטי
ער קוקט אין אך ניט ווידר אויז דעם גלאז ברענגן · ער וואוט ניט
וואס ער איט איק טון זאלט · עס וואר דעם רבי לייזר אנגסט אונ׳
בנג דען עס איז איין גרושי (סכנה) ווען איואט פֿון איינן דא
בלייבט · ער נאם דאס גלאז אונ׳ דער שאט דרינן וואר אונ׳ פֿאר
(התאנות) עס גאר וואל צו אונ׳ ווארף דאס גלאז אין דש (בית
הכנסת) · נון עס שטונט ניט לנג דער נאך אין דאס רבי לייזר קרנק
וואורט · אונ׳ שפראך צו זיינם ווייב הול איר איין שוף פֿעלן אויז
דעם גוועלפֿא · דען עס האט איק איט איינם גרושי פֿראסט אן
גגריפֿין נון וויא דיא פֿרויא אין גוועלפֿא קאם אונ׳ וואלט דען פֿעלן
קריגן · זוא זאך זיא דען רבי לייזר איק גוועלפֿא גן אין דען פֿעלן
אזו

אזו גינג דיא פֿרויא ווידר הרויז · אונ׳ זיא גדאכט זיך ער האט זיך
פֿעלן אל אן דר נאך קאם זיא ווידר אין דיא שטוב אונ׳ וואר רבי לייזר
ברוגז איבר זיין ווייב אונ׳ זאגט קן איך נון ניט אזו פֿיל פֿון דיר האבן
דאס דוא איר דען פֿעלן הולסט · דיא פֿרויא דער שראקט אונ׳
זאגט דוא ביסט דאך זעלבסט איק גוועלפֿא גוועזין · אונ׳ האסט
דען פֿעלן אן גהאט · ווער האט איר דאס וועלן זאגן דאס דא
דען פֿעלן ווידר אויז גטאן האסט · דער רבי לייזר זאגט וואס זאגסטו
איך בין דאך ניט פֿון דער שטוב קואן וויא קן איך דען אין דאס
גוועלפֿא גוועזין זיין · · דיא פֿרויא זאגט איך האב רק זאך אין
דאס גוועלפֿא גזעהן איט דעם פֿעלן ·· דא רבי לייזר דאס האט
גהערט אזו ווייסט ער גאר ווער · אונ׳ זאגט (בעוה״ר) גלויס איז
דאס דער שאט גוועזין דען איך איט דאס גלאז האב ווען גווארפֿן
דער ווערט זיך צו דיר בווייזן האבן אין אייער גשטאלט · אזו בין איך
אין גרושי זארג דש ער איך ווערט אוק דש (חיות) בריינגן ווייל
איך דז גלאז וואו ער אין גוועזין איז אין דז (בית הכנסת) גווארפֿן
האב · אונ׳ דאס גשאך אך אונ׳ דער פֿראר רבי לייזר שטארביט
אין דער זעלביגן קרענק · איין לנגי צייט דער נאך האט איר דאס
(בית הכנסת) ניט גברויכט עס האט קיינר ניט דאס הרץ גהאט
אוק דרויף צו גן · דא נון איינגי יאהר פֿאר בייא וואורן · האבן דיא
לייט ווידר אן אונ׳ ברויכטין דאס (בית הכנסת) · דער נאך אז אויך
אין דאס הויז רבי יעקב זיין שטיין · דאס אהר דער זון פֿון רבי
לייזר ע״ה · נון דער רבי יעקב האט איין פֿילגש בייא זיך דיא
גינג איין אמלט אויף איין איטג אונ׳ שפרינגט אין דאס (בית
הכנסת איין · אונ׳ שטארביט אזו דרינן אן זואלט זיא הרגה שטאן
אביר אן קונט זיא ניט הרויז ברענגן · דען דיא פֿילגש וואר פֿריש
אונ׳ גזונט אונ׳ האט זיך קיין אמלט ניקש גקלאגט · דא גאב איין
איידר אן דיא שולט אין דעם גלאז איט דעם שאט דען דר רבי לייזר
איינס (בית הכנסת) גווארפֿן האט דען דער שאט האט זיך
נאך ווין אמל נוקם גוועזין · דער רום איז אלט בעטיר אן זאל האט
טרווען · אונ׳ ניקש איט (שאת) צו בגווינן · עס קן איינם
בלד

בלר אסלינגן · הט׳ זאל פֿאר אגולי (סכנות) בהיטן איין איטלכן
(בר ישראל · ער ביאת הגואל אמן):

איין שין מעשה פֿון דאס הויז צו דער קראָן
צו ווירמייזא:

כ עש ווארס איין (בעל הבית) אין דז הויז צו דער קרון אלזו וואס ער פֿון היבט ווער ליטר סולים אזל ער ווער אזו אריך אז ער די קהילה ניט אויך כוּנִיג קאס מער ווער אונר אריך אונ׳ ניהט גיט געבן אווז דער קהילה · אונ׳ ער גינג צו דעם רב אונ׳ זאגט אים ער וואלט ניט געבן אווז דער קהילה פֿון וועגן (קדיש וברכו) דז קענט ער אויך איין (יישוב) ניט הערן · דער רב ענטפֿרט אים נעם דען (ב״ק) אונ׳ סטופ אים אין איין (ס״ק) אונ׳ ער ווער אין (אתיר) דז ער זאלט אומגק ליהן אונ׳ ער זאגט איך האב דריק גזאגט דען (ב״ק אין ס״ק דען ב״ק אמלט ברחמי תיבות ברכו וקדיש) · אונ׳ (ס״ק אמלט ברחמי תיבות סגמה קנמה) · אונ׳ ער זאגט אזו האב איך עז גאייטם אונ׳ האב עס קיגן אנגדר גוואגן דען הערט אן טון אין איינם (ישוב) קיין (קדיש וברכו) · אזו האט אן אך אין איינם (יישוב קיין קנמה סגמה) אזו ווית אין איינר (קהילה) וואו פֿיל (יהודים ביית אנגדר ואוגן דער (בעל הבית) נאך אל זיין האב אונ׳ גט דז ווינג דאס ער אך האט אונ׳ ליגט עס אויף דען זעלביגן וואגן ווית ער טן וואלט פֿאהרט פֿארן סוליסט ער דין הויז צו · ווס הערט ער קלאפֿן פֿון איין ווינקל אים הויז אין דער טיר · ווא זאגט ער ווער איז אים הויז אין ווייב אונ׳ קינט איז יוא אלש הוינן אונ׳ זיגן אויף דעם וואגן אביר דאס קלאפֿן וואלט ניט נוך לאזן ער רופֿט ווער איז אים הויז זא ענטוורט עז איט הכיר סטים טוליס אול איז נאך דא דס אזו אך איט דיר אין דין יישוב דא ער דס הערט · אונ׳ דא ליט דיא ביית · אים סטוגן דיא הערטין עס אך · זיא דער שראקן זער דא אבר אונ׳ גרמלט יך אך וויל היא בלייבן ווען טולים אל איט וויל בלייב

אך

איך פֿין ליבר היא אין דער (קהילה) · וואס טעטש ער אבר ער פֿר קויפֿט דז הויז · אונ׳ ער גאב עס גאר וואולפֿייל אוועק אונ׳ ער ליהט אין איין אנדר הויז אזו גינג עס אים ווידר וואל אונ׳ דר דז הויז גקאפֿט האט דר ברעכֿט דז הויז אב ביז אויף דען גרונט אונ׳ בויאט איין נייא הויז אויף דען פּלאץ דז איז דז הויז דאס נאך צו דער צייט דא סטיט · אונ׳ זינדר אז דז הויז איז נייא גבוייאט גוואָרן איז קיין טולים אויז דר נאך דריין גקומן · הש״י זאל אונז פֿר אלי ליידר ווייטר בהיטן פֿר אלן בזין · אונ׳ זאל אונס קוירען גאולת מרלין אמן:

א מעשה פֿון דער (אולה סבא) אין דעם הויז צו דער זונן

כא דאש הויז דז אויזוואט הייסט צו דער זונן איין גרוס ספרינג הויז גבן דער טול דאז האט אן פֿאר לייסם גהייסן צו דעם טייבלס קלאפֿף דז זעלביג אוואט האט דריין גוואונט איין (בעל בית) דר ווער איין גרוסר (חשוב) אונ׳ דער (בעל בית) ווער איין גרוסר עני אונ׳ ער האט עז קיין אמגשן ניט גוואלט ורסן לאזין · אונ׳ ער ווער זיך זער אלעד · איין אוואלט גינג ער אין זיינם גוועלבף אין זיינם הויז אונ׳ וויינט גאר זער פֿאר גרוסי טרויאס אזו קאם דיא (אולה סבא) צו אים ער האט גאיס זיין לעבן טאג קיין סינר ווייבס אויגנס גזעהן אונ׳ זיא האט האר אזו גיק גאר אונ׳ זיא ספּראך צו אים וואן דאז ווילסט ביים איר שלאפֿן אלי טאג וואן דיא קלאק צוועלף שלאגט אזו וויל איך דיך צו איין רייכן אן אהלט האט ווינג רייכט גלייך ווערט זיין · דער אן ליטשיך אבר דיך אונ׳ שלאפֿט ביים דר (אולה סבא) אלי טאג אום צוועלף אוער דא ווא דאס גקאמן אונ׳ האט איין גילדן בעקן אונ׳ צווייא (בתולות) גיגן אים איר אונ׳ סרויגן איר דאס בעקן נאך דא האט זיא איר האב דריין לאזן אונ׳ ווען ווא זיך צו דעם אן ליגט סטעלט אן דאס בעקן ניידר פֿאר דז בעט אויף דיא ערד · אונ׳ דיא (בתולות) בליבן ניט אין דעם געוועלבף ביז דאז דיא צייט קאם דז זיא ווידר אויף סטון דא וואָרן זיא ווידר דא אונ׳ טרעטען איר נאך · דיא (אולה סבא)

פֿאר

פֿאר ביטטעז דעם אז דז ער קיין אנגס ניקס זאל אזגן פֿון דער
זאך מורר זיא וועלט מין מוס זיין לעבן ברענגן אזו באלד אז מיין
אנגס עטוואס דער פֿון ווארט וויסן · נון ער טאט מיר אל מירן
ווילן אלי טאג ווען ער זו איטאג האט געגעסן גינג ער מיקדז גוועלפֿן
אונ' ליגט זיך איט דער (אוכה סבֿא) מינס בעט · אונ' דיא
(אוכה סבֿא) הוטיט מך וואז זיא מיך פֿאר ספראכן האט · אונ'
זיא ברחלט מיך פֿיל זיבר אונ' גאלד · דער אין ווארט גאר רייך
אונ' ער קליידט זיך אונ' זיין ווייב גאנץ (חשוב) אזו וויא (עשירים
מיר סדר) מיז · דז ווייב האט אן (שבת ויום טוב) דיא הענט
פֿול איט פֿינגרליך אונ' שיני קליידר · דא וואר אלס גוטן דז ווייב
ספראך מיך פֿאר וואונדר איך מיבר דיר וואז דיר דאז (עשירות
הענה קומט מיך זיך דיך דאך ניקס האנדלן · דר אין ענטפֿער זאגר (ברוגז)
אונ' ספראך צו מיר וואס מיז דיר דראן גלעגן ווען איך עס האב
אז האב איך עס · דז ווייב אוועק טורינן · מיין אל פֿרעגט
מיך דיא פֿרויא איין ליבר אין זאג איר דאך וואס טוסטו אלי איטאג
מיך לאשטך מויער מיך גוועלפֿן · אונ' בלייבסט אלי אמאל אזו לנג
דריין · דער אין זאגט צו מיר מיך האב איך נין אזו דריין גווינט
מיך אזו אלי איטאג טועפֿן · זיא פֿרעגט מיך ווייטר ניקס דר פֿון
אבר זיא גדאכט זיך עס מיז יואנים (בחנם) דז ער אלי טאג מוס
מין גוויסן צייט מין דז גוועלפֿן · גיט אונ' מיך דארף ניט איט מיך גין
עס מיז ניט גלייך זאך · מיין אל נעאמט זיא דעם אין דעם גוועלפֿן
שליסל אונ' ליס זיך ביים מיינס טוניסיר מך מיינם נאך אכלן · דא
איז אז זיא אך מיין שליסל צו דעם גוועלפֿן צו האבן · אונ' וויא
ער מין וויל אן דז גוועלפֿן אהר · דר נאך אכלט זיא לשלוס דיא
טער קויך איט מיר שליסל אונ' גינג היין · אזו זאך זיא מיר אין ליגן
ביים דער (אוכה סבֿא) אונ' זאך דיא טעקיים פֿון דער (אוכה
סבֿא) אונ' זאך אך דאס בעקין אויף דער ערד פֿאר דם בעט
שטין דא דיא היפשי דאם פֿון דער (אוכה סבֿא) דריין גלעגן מיז
דז ווייב שלייכט ווידר אויז דעם גוועלפֿן אונ' זיא אכלט דיא
טיר לנגם נאך זיך צו · דז זיא קיינם טורגלאכט אונ' . אך דז עס

ניאנט וויסן זאלט דאס זיא דריין מיז גלעגן · נון וויא דיא (אוכה
אויף וואכט · אזו ספראך זיא ווידר דער אין גווארט אוועק סטערבן
דען דאז הוסט מאכן (סור אוכה) גווען עטוואז מיינס גלעגן הוק מין
דאז גוועלפֿן אונ' האט מאס גוועזן ביים מאנד טואפֿן · דער אין
טווארט ער ווייס פֿון ניקס אונ' ער האט נאך זיין טאג קיינם דא פֿון
וויסן לאזן · אונ' דאך גרוסן ביט טאט דיא מין ניקס אונ' לאס
מיך לעבן · אבר זיא ספראך דאז וועהסט איך דיין טאג מאר
צעהן מיך קום גיט אעה צו דיר אונ' דיין (עשירות) ווארט דיר פֿאר
שווינן מיך נעם דיר אלו ווידר אוועק · אונ' דאז וועהסט פֿאר
ווערן אלו דאז גוטר גוועזן ביים · אונ' האב פֿון דיר צוויא קינדר דיא
זיל מך מיינ' הענט מוכן טרעשון אונ' זיל זיא מוס מיר לעבן ברענגן
אונ' מיבר דרייא טאג גינג מעניס אויף דיא גאסן ברייק דיא אין גיט
מריבר ווען אין מן דען דיין ווייל גין אונ' נעם נאך אין לייט אייז דיר אזו
ווערסט זעהן מיין מרין שווענן מיבר דען דיין דא מרין שטין דיין
קינדר ליגן דיא מך איט דיר גיהאט האב · דען מיך וויל דא היא
ביים דעם דיין צו (קבֿורה) טון · דז טעט דער אין מן דריקט
גינג ער מויף דיא ברייק אונ' אך דען מרין שווענן אויף דען דיין
אונ' ער וואר מין מיין קמרצן צייט ווידר מיין גרוסר (עני) · דרום
לאז זיך קיינר פֿון גלוסט וועגן פֿאר פֿירן · דאס יעס מין
מיטלם בטערן · וואס מיך טוט גבין מאן:

מעשה פֿון דיא (בת יהודה) צו דעם ספרינג ברונן צו ווארמס

כב איין פֿיינר פֿראוואר אין מין לאך אונ' מיין גרוסר עשיר
ווארט צו דעם ספרינג ברונן מין ווארמס דז האט
מין היפשי טאכטר מיין (בת יהודה) מיין פֿיין פֿרום קינד · דא
גינג מיין פֿאררידיגר סטודענט פֿאר מיר טיר פֿאר ביים אונ' דיא
(בתולה) סטונט עבין מין דער טיר דא ספראך דער פֿאררידיגר
סטודענט צו מיר מיך ווערהייטט צו דיר קומן אונ' דאז אוגט ביים
איר טועפֿן אונ' דאז ווערסט דיך ניט היטן קענן פֿר איר · איין דען
פֿאררידיגן סטודענטן וואר עס אזו · עז וואר מיין אכסן דער האט

איין רמר גאמכט אונ׳ דא מר דר׳האט איך גזעלט גזען פרשון אונ׳
דז רמר ווער מרוס גין אונ׳ אוז עז מרוס גקוין איז או האט דער סר
דער מיבר דז רמר גזעלט איז מיינס פון דיא חוס זיין לעבן גבראכט
אבר דיא דא פון קוון זעך דיא האבן אלי כיסוף גקעמם אוז וואס ער
זיך ניימרט אין זין גוואן האט · דז האט ער גקעמם טון : עז איז
איין מעשה גדרוקט פון תקראות דז אין אק סבעות זאגט דאס
אין טטיט דז מעשה גלהיס פון פארידיגר סטורענט · דיא
האבן לסוף איבר האט גוואן מה האט אין דז רמר לו ברמלן אונ׳
(אבער) גווען פון עלס · אבר דיא פארידיגר סטורענטן דיא
האט גרוס (חריות) אין דער וועלבין זייט אונ׳ איז טעטן וואס זיא
וועלטן · נון איזא דיא (בתולה) דז האט דז דר (טאה) דער
סטורענט זאגט דז עלי וועלט ביית איר שלאפין · דא וואר איז
מאנטט אונ׳ בנג אונ׳ זאגטעט אירן פאטר · דער פאטר האט
זיך צור דער טראקן רדייבר · אונ׳ ער נאם זיך אין זיין הויז צעהן
(רבנים) אונ׳ אגלט זיא אן איין טיש דז דיא זאלן לערן אונ׳ זאלטן
זיין טאכטער באהלן דיא גאנצי נאכט · אונ׳ ער זעלם זיין טאכטיר
אובן אן אונ׳ אזטן אום איר מרוס · דא עס קם סיר איטן אין דר
גאכט קאם דאהובין דיא (רבנים) אונ׳ איר פאטר אונ׳ אלי דיא
אין דעם הויז ווארין אן לו שלאפין · דיא (בתולה) איז וואכר
טטיק האט זיא גרופן אויף דיא (רבנים) · אונ׳ זיא גופיט דיא
(רבנים) אונ׳ זיא אייגט זיא לו וועקין · אבר זיא קאט דיא רבנים
ניט אויף וועקן · אין דעם קאם דער סטורענט אין דז חדר אונ׳
זאגט לו דיא (בתולה) דיא ווילסט יא וואל דז דאז דיך פון איר ניט
קענסט (אליה) זיין · דרום קום אונ׳ שלאף ביי איר דיא
(בתולה) זאגט לו איס דך לאז איך ליבר אום איין לעבן ברענגן
מאיך ביי איר שלאפן ווילי · דער סטורענט נאם דיא איט גשלאט
אונ׳ לנגט זיא נידר · דיא (בתולה) נאק איין אמסר האיז אונ׳
דער סטעכט דען סטורענט אבר דא פאר האט איך דער סטורענט
עט גהיט · אונ׳ דיא (בתולה) לאפט מרוס אונ׳ וועקט אירי
(סלנים) אויף · דיא (שלנים) קאמן אונ׳ זאכן דען סטורענט

פינגר ליגן אונ׳ זאגן אך וויא דיא (רבנים) שלאפטן אונ׳ דז אין זיא
ניט אויף וועקן קונס · דיא (יהודים) דער טראקן צער אונ׳
פארכטן זיך פאר (בלבולים) פון דער (סררה) פון וועגן דיא
דז דיא (בתולה) דען סטורענט דער סטאכן האט · זיא לויפטן
אנויז אין דז (אקום) אונ׳ אלטן איין גרוס גשריא אונ׳ דר לוס
וויא עס גשעהן האט אונ׳ וויא אן דיא ניט ניס אויף וועקן קענט · אלא
קאאן (סלנים עריליס) אין דיא האך גאס דז ווארטר לו זעהן אונ׳
אוגטר דיא (עריליס) זאגט איין אלסי (אלטפה) דיא זאגט לו
דיא (יהודים) גיט גסווינט אונ׳ אגלט איין סורין · סטיין אונ׳ ...
ליכט דריינן ברענגן אן זאך אין דעם טארין סטיין דא זאך אן פייר ...
ליכטר ברענגן · דיא (אלטפה) זאגט דער סטורענט האט דיא
ליכטר צעלבלט אוזן אויז זעסן דען האלסן דיא לייט זידר אאכר גאזין
אבר וויל דער סטורענט טוט איז דא איז ניט אגהר לו העלפן · דיא
לייט ווערן אויך שלאפן ביז דז זיא ווערן סטארבן · דא וואר אין
(ערל) דראטיר דער זאך דען גרוסן נפר־אז דיא יהודים אום דיא
פראי (רבנים) טרייבטן אוו זאגט דער (פרל) איך וויל איין
איין עצה געבן פיליכט איז נאך לו העלפן אונ׳ ער זאגט לידס דען
הורג נאקיט אויז אונ׳ טרעט איט ווידר זיין בויך אונ׳ עקסט איט
דז איט (ופיחות) אונ׳ נוס (התחלה) מאגין אין אונ׳ האט אייגט
פון דעם ליכט דער פאר דז עס פון דער (גפיחה) אויז גיט דאז
איז אויז גלעסט פון איט וועלבסט · נון אן טעט דז אונ׳ אוו האלט
אלז איין ליכט אויז ברנג וואכט איט פון דען שלאפידין · (רבנים)
אויף · אוו עקסט אן איט איט טרעטן אויף זיין בויך ביז ער גאר
דיא ליכטר אויז גלעסט האט אוו וואכט איטר נאך · דען אוזרן אויף
ביז דז דיא אלי איט הויז ווידר וואכר ווארן · אונ׳ דיא (בתולה)
קאם אווכטלום וואיר גסעגט פון איט · אונ׳ עס גשאך איר נאך
גיקס פון דער (סררה) פון וועגן דער (רציחה) דיא (סלנים
עריליס) דיא אין דער נאכט זיינן דא גווזן דיא זאגטן (עדות) אלז
וויא עס לו גגאנגן האט · (חרבה) איין אירה אן גאב איר נאך
דעלט דער לו · נון איר ליבע לייט דא ווילט אן אלאז וועכר דא ...

פֿרוק אונ' גטרייא · אזו בשרואט מיך הש"י פֿאר אלים בייזא אונ'
פֿאר אלי נזבירייא אמן :

מנהג פֿון חתן וכלה דיא דא גפֿירן ווערן אין פֿאס :

כג אין דעם הויז צו דער קלויז אדער אין (חתונה) דא גינג עס אשפֿלטין ופסטין צו · זיא גאז דער סדר ביים (חתן וכלה) אין חתונה טאג איז זיא אין נון דא האן געסן האט · אזו פֿירט אין דעם חתן אונ' דיא כלה אין איין חדר אונ' גאב זיא צו עסין אונ' צו טרינקן זיא נון דער אסתן איז אין דער גאנצי וועלט · אונ' דעם חתן איט דיא כלה ווארן אלייגט אין דז (חדר) ביים אנגדר אן ברייגט דיא לייט צו דער (סעודת החתונה) · דיא לייט קאמן אך ווא דער (סדר) איז · אין וואלט רופֿן דעם (חתן) דז ער וואלט אן טיש זיצן גין דיא לייט ווערן טון דא · עס קאם אבר קיין חתן אונ' עס ענפֿרט אך קייאר ניט · אן גינג אין דז (חדר) אונ' וואלטן זעהן ווא ווער (חתן) בלייבט · אבר עס וואר קיין (חתן) אודר (כלה) דא אן זוכט אין אלי (חדרים) · אונ' אן פֿרעגט נאך זיא אין אלי הייזר · אבר עס וואוסט קיינר וואו דער (חתן) אודר דיא (כלה) זיין · נון עס גינג איין מורד אן ווידר טרויאריק הייאן : אונ' עס ווארט ניקס אויס דען אומלייט · אונ' אן רופֿט אונ' זוכט דיא גאנצי נאכט · אבר אן קונט ניקס דער פֿארסן אונ' (חתן וכלה) ווארן אזו פֿאר לארין · איין טאג דער נאך גינג דיא פֿרויא אין דען קעליר אונ' וואלט פֿוטיר אויז סטוסן דען אן האט אין דז הויז פֿיל איזך גהאלט פֿאר (כפרה) פֿוטיר צו אמכן · דען צו ווייאט האט אן קיין פֿוטיר גגעסן אודר (יהודים) האבן זיא זעלברט גאזט אמכן · ווייא נון דיא פֿרויא אין דען קעליר קאם דא אזך זיא צווייא אענסן אין איין פֿאס שטעקן · זיא האטן דיא פֿיס אין דער הויך אונ' דיא קעפֿף אוגטן אין דעם פֿאס אונ' זיא ווארן טוט · זיא דער שרעקיט גאר זער אונ' לאפֿט ארויף אונ' קענט שיר ניט רידן פֿאר שרעקין : אונ'

זאגט דאס אונ' דאס האב איך אין איין קעליר גזעהן · דיא לייט לופֿן גשווינט צו זעהן דז וואונדר · אזו פֿאנט אן (חתן וכלה) דיא דא אין גנצי טאג פֿר לארן ווארן אין מיטן חתונה טאג · אין דעם פֿאס שטעקין אונ' ווארן טוט · אן דר שראק זער אייבר דער זך אונ' אן קונט ניט דער פֿין טוט ווער טוט אונ' בלייבט טוט · אזו האט אן דען איין קעליר צו גווארפֿין איט ערט אונ' גיפֿילט : אונ' איז דען הייטגן טאג נאך צו · דאס איז געשעהן אים הויז צו דער קנרין · עס קן אמאל זיין דאס עס דורך כישוף אודר פֿון דעני פֿארדרינגר שטורענגט געשעהן איז · הש"י זאל אונס ווייטרס בהיטן פֿאר אלים בייזן · אונ' זאל אונס בלד דער לייזן : אויז דעם (גלות) · אונ' ניט לאזין צו קומן אצלי בהלות אמן :

גזירות תתנ"ו

כב ויהי אונ' עס וואר אין דעם יאהר דאס אן צאלט פֿיר טויזנט אכט הונדרט אונ' פֿופֿציק פֿון בישעפֿנס דיא וועלט · אונ' טויזנט אכט אונ' זעכציג יאר נאך חורבן (גלות) דאס ווער דיא עלבוג לייט אלס איר גהאפֿט האבן צו דער (גאולה אונ' נחמה) איז אונז (בעונ"ה) פֿר קערט גווארדין צו טרויארקייט אונ' זיפֿצונג · אונ' איז אונס פֿיל צרות צו הגרן קומן · דז אצלי צרות ניט גוועזין זיין זינד דא דס וואלכת פֿון דיא חוואות האט (גזבר) גיוועזין איבר אונס · אונ' אל דיא צרות דיא אין דער (תוכחה) שטין אונ' וואס דיא אן אין אנדרי (ספרים) גפֿינט איז אלס אויף אונס גיקומן : עס האט אונס קיינר (שלים אזו) איבר אויפֿ פֿון גרוס אונ' קליין פֿון יונג אונ' אלט אין אלי אין דער צרה גוועזין · דהיינו עס האבן זיך צו אנגדר גזאמלט איין גרוס פֿאר בישרט פֿאלק פֿון (צרפֿתים) : אונ' אסכנים פֿון איטליכה ווייט פֿון אלי ענדן איז קומן איין גרוס חיל איט פֿאלק דאס ניט איז גוועזין צו דער שרייבן · אונ' האבן

וועלין ציהן נאך (ירושלים) אונ' האבן וועלן גאנג (ארץ ישראל)
(כובש) אזטר זיך זיין · אונ' האבן וועלן אויף דס (קבר)
פֿון דען (אותו האיש) ציהן · אונ' דיא (ישמעאלים) הבן וועלן
(אגרס) זיין מיטליכר ווער זיך אזטר ויא ביגעבן הוט אונ' ווער איט
אין האט וועלן ציהן דער זעלביג האט זיך אונ' איין צלם אויף זין
קליידר אמלין דען דיא האבן זא אזטר אנגדר איין סימן גיאמכט
מיטליכר ווער דא איט ציהט אזו איין צלם אויף זיין קלייד טראגן ·
עס זיא אלט אודר יונג · עס האט מיטליכר אזו איין צלם
אוזן טראגן דא זיא נון האבן אן גיהובין צו ציהן אונ' זיין אין איין
טייל אקוואת קואן דאס יהודים דריגן גיוואנט האבן אלזו הבן זיא
זיך גידאכט איר וועלן דאך אינלאגט אויף · דאס (קבר של אותו
האיש) ציהן · אונ' וועלן אין (נקמה) אן דיא ישמעאלים טון אונ'
זיין (דם נוקם) זיין דיא יהודים האבן אין דאך (הורג) גיוועזין
אונ' זא פֿיל (איתות אסונות) אן גיטאן דארום וועלן איר דיא
יהודים צום ערשטן אום ברענגין דאס קיינר פֿון זיא זאל גידאכט
ווערדין אודר זיא זאלן אורה זיין צו אוגזר אאנה אונ' (ספר באלהי
ישראל) זיין · דא דאס דיא לייט אין דיא קהילות גיהערט הבן
זא איז איין גרוסי אנגסט אונ' ציטרניש אויף זיא גיפֿאלן : אונ'
האבן בגריפֿן דאס אאנות פֿון איר עלטרין · אונ' האבן גרוסי
(תשובות תפילות וצדקות) גיטאן אונ' גיפֿאסט אייניגה תעניתים
אונ' אך פֿיל אלט דאס זיא דרייא טאג אונט דרייא נאכט אן איין
אנדר גיפֿסט הבן · אונ' הבין אין אירה צרה צו הש"י גשריאן · אביר
הש"י האט צו גיסטאפט דיא (שערי תפילה) · אונ' איר תפילה
גיט אן גינואן דען דיא (גזירה) איז נון אלס פֿאר הש"י אויז גגנגין
אונ' האט זיין אוזן דען דאס דור איז פרוק גוועזין אונ' פֿאר הש"י
ווידגליך גיוועזן דאס זיא (כח אונ' גבורה) האבין צו בסטן אין
איר פֿרשקיים · אונ' דר נאאן פֿון הש"י דוריך זיא גיהייליגט ווערד
אין דר וועלט אונ' דס זעלביג יאר איז פסח גיפֿאלן אן (ביום ה')
אונ' (ראש חדש אייר) איז גיוועזין (ביום ו' וביום השבת) ·
אונ' (ח' יאים אין אייר ביום השבת) זיין דיא סונאים גיקואן
איבר

איבר דיא (קהלה שפירא) אונ' האבן (עשרה נפֿשות) אום
גבראכט דיא הבין צום ערשטן (מקדש השם) גיוועזין · אונ' הש"י
(איש טאה) ניט אויף איר קאפֿף וועלן האבן · איין (אשת
חסידה) איז דארט גוועזין דיא זעלביג האט זיך צום אויר ערשטן
גישאכט : דאס וואר דיא ערשטי אן אלי קהלות דיא אן גישאכט האט:
אונ' דיא אנדרי יהודים זיין (ניצול) גווארדין דורך דען הגמון אונ'
האבן זיך ניט (מומר) גיוועזין · (וביום כ"ג אייר) זיין דיא
סונאים קואן נאך (ק"ק ווראיישא) · איין טייל פֿון דיא יהודים זיין
אין איר הייזר בבליבן · אונ' איין טייל זיין (בחצר ההגמון) גלאפֿן:
אלזו זיין דיא סונאים גיפֿאלן אן יהודים הייזר אונ' האבן אל דיא
הייזר אויף גשלאגין · אונ' האבן (כל אשר להם) אוועק גנואן
אונ' זיין אין דיא שול גנגין אונ' האבן דיא (ספר תורה) גנואן
אונ' האבן זיא אויף דער גסין גיטראגן אונ' אלי אן שטיקר גריסן
אונ' איר גספעט דרויס גיהאט אונ' גזאגט צום דעם טאג האבין
איר זאג גיהאפֿט · אביר אינלאגט האבין איר אין גיפֿאדרן · אונ'
האבן פֿיל לייט אום גיבראכט · אונ' דיא זעלביגי לייט האבן אלי
(מקדש השם) גיוועזין אונ' איר האלז צו דר שחיטה גשטרעקט איין
טייל האבין זיך זעלברט גישאכט אך איינר דען אנדרן דער אן זיין
ווייב אך זיין קהובים זיין קינדר זיין אידים אונ' שנעריך אך (נשים
רחמניות) האבן איר קינדר גישאכט · אונ' אלס מקבל אויף זיך
גיוועזין (בלב שלם) אונ' איר לייבר איבר ענטפֿרט אן הש"י
הענדין אונ' דר איט אז איר (נשמה) איז אויז גנגין הבן זיא גרופֿין
(שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד) : אונ' אן (ר"ח סיון) אן
דער זעלביג לייט זיין דיא סונאים קואן איבר דיא יהודים דיא דא
פֿאר באהלגין זיין גוועזין (בחצר ההגמון) אונ' אך אלזו אים דיא אוגן
גנגין גלייך אלס ווא איט דיא אנדרן אונ' אלי אום גבראכט אך
פֿיל הבין זיך גישאכט אונ' איר קינדר אונ' הבין אלי (מקדש השם)
גיוועזין גלייך וויא דיא ערשטי דיא הרוגים זיין גוועזין · אין דיא
צוויא טאגין אום קואן אכט הונדרט (נפֿשות) זיא זיין אלי צו
(קבורה) קואן · איין בחור איז דר אזור גוועזין האט [illegible]
שמחה

(טומאה הכהן) דא ער געזעהן האט דאס מן אין פֿירט אין דער
טומאה אונ' וועלן אים (כופה) זיין דאס ער זיך זאל טאהרין
האט ער גאנץ שטיל גשוויגן · אונ' קיין ווארט גרעט ביז ער אין
דיא טומאה איז געוועזין · ווייא ער נון אין דיא טומאה גקומן
אמר זוא האט ער איין מעסיר אויז גצאגין אונ' איין זר דא מיט
דר שטאכן · דער זעלביג זר איז געוועזין דס ענינקלי פֿון הגאון ·
דא האבין זיא אים תיכף אין שטיקר גהאקט דאס גשאך דרייא
טאג אין (סיון) האט זיך דאס (קהל אשכנזי חסידי עליון פרס)
געוועזין (בקדושה ובטהרה) אונ' אלי (אקדש השם) געוועזין
אלט אונ' יונג גרוס אונ' קליין דיא זיין אלי געוועזין (בחצר הגאון)
דא זיין דיא טמאים איבר זיא קומן אונ' אלי אום גברענגט אונ' ניט
(נושא פנים) געוועזין צו קיינם אונ' ניט איבר דיא יונגינה קינדר
אונ' איבר דיא יונגפֿרוה קינדר אך טראגנדי ווייבר גאנץ ניקש פֿאר
שאנט · נייארט צווייא אודר דרייא האבין פליטה גמאכט אבר דיא
אנדרי האבין אלי גיוואלט (אקדש השם) צו זיין · אונ' ווען דר
טאג איז קומן אין חצר פֿון הגאון דא האבין דיא יהודים אויך איין
אל אן גיפֿנגין צו רופֿין (שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד) אין טייל
פֿון דיא (זקנים אונ' חסידים) האבין זיך אין איר טליתות אום
גיוויקלט אונ' האבין זיך געלעגט (בתוך החצר של הגאון) · דר
ווארטין דאס זיא גלייך האבין וועלין דען ווילן פֿון הש"י טון · אונ' ניט
וועלן אוועק לויפֿן דאס זיא העטין נאך קענן איין שעה לענגיר לעבין
נייארט דיא האבין אלס דען (דין שמים אהבה) אויף זיך אקבל
געוועזין · דיא טמאים האבין מיט שטיין אויף זיא גיווארפֿין אונ'
פֿייל נאך זיא גישאסן דיא זיין איבר אלס זילן בלייבין · אך פֿיל
האבין זיך זעלברט גשחט אונ' איר קינדר אך פֿיל אנאק איר ווייבר
אונ' קינדר ווער האט זיין לעבי טאג אזעליש אער געהערט אודר
געזעהן טויזנט דרייא הונדרט אכצן אין איין טאג אום קומן · ווארים
האבין זיך דיא הימל ניט מיט פֿינסטרש גיווארדן · אונ' דיא שטערן
איר ליכט אין גינומן · דאס טויזנט אונ' דרייא הונדרט אכצן
אין איין טאג אזלן אום קומן אונ' וויא פֿיל יונגלינה אונ' קליינה קינדר

דיא

דיא דרנאך געוועזין זיין דיא ניט גזינדיגט הבן אונ' קיין אייסגרייפֿן
גיטאן האבין אונ' קיין אונגרעכט אין איר לעבט האבין · אונ'
וויא פֿיל (נפשות אביונים קדושות) דיא דא אום קומן זיין
ווערט זיך דען הש"י דר מוין אויף האלטין אונ' ניט (נקם נקמת
דם עבדיו) זיין · אונ' ווער (נפשות) זיין דען זעלביגן טאג
גינצל גיווארדן זיין פֿאר במרגין גיאסן אין אלר מאזר דער ערד
האט זיא דער הגאון גיפֿירט אין דער פֿיר (סקודין ריינקולא) דר
ווארטין דאס ער זיא האט גיבען (אלה) געוועזין · אבר דיא
טמאים זיין אך איבר זיא קומן אונ' אך אלי אום גברענגט דען דער
(אשתו) האט רשות גיהאט כמו ח"ו צו פֿאר דארבין איבר אל
אזו אין יהודה איין גלאפֿן איז זיך צו פֿאר בארגין אונ' האט אין
לייב אבן (אליו) ויהרגהו דער (שטן אסס) אויז דער אמט
גיהאפֿין אונ' אין פֿאר אסרת · אונ' צווייא (חסידים) זיין דען
זעלביגן טאג (ניצלו) גיווארדן אייבר האט גיהייסן (ר' יצחק)
אונ' דער אנדר האט גיהייסן (ר' מאיר) · אונ' אין צווייא שפֿעטר
זיין אך ניצול ווארדין אונ' דיא האבן דר נאך (אקדש השם) געוועזן
אונ' האבין אויף זיך אקבל געוועזין (אילנות אסאות) דיא דא גיש
שטין אין אלי (תולדות) אין (ערב סליחות) האט (ר'
יצחק) זיין צווייא טעכטיר גיטעלט · אונ' איין הויז פֿאר ברענט
אונ' דער (ר' יצחק בר דוד הפרנס ור' מאיר) זענן אין דאס
(בית הכניסת) פֿאר דעם (ארון הקודש) פֿאר ברענט אונ'
גשטארבין · דען זיא האבין זיך פֿאר ברענט (בכל שלום והשמחה)
אונ' דיא זעלין האבין שיא געהערט אין (קהלה) פֿעך טאג אין
(סיון אין ערב סליחות) זיא זיין אבר דער איבר דר טרעקין דס
זיא אירה (כשאות) שיר זיין אות גנגן · אונ' דיא זיין גלאפֿין
אין גרים הייזר וואו דיא בקאנט געוועזין זיין · אונ' דיא זיין ווארטין
גבליבן ביז צו מארגנס דא עס טאג וואר דא שטורין דיא טמאים
ויסבה אונ' דיא שטאטלאטין אין דיא הייזר אונ' בגזלת זיא אלס אלס
דריין וואר אונ' זיא צו ברעכטין דאס (בית הכנסת) אונ' נאמן
דיא (ספר תורה) אונ' שפרייטן דריין אונ' ווארפֿן זיא אויף

דער גסין אונ' זיא האבין אלס אכלה גיוועזין · ליבר גאט אויך
דאס דאזיג גדענקטדו ניט וויא לנג וואלסטו זיא נאך פעלסן לאזין ·
אונ' דוא ווילסט אלס אונ' שווייגסט שטיל · צוביגן טאג
האבין זיא (אאית) גיוועזין דען (חסיד אר יצחק) דען זיא
האבין אין גיהאט אין איר (ע"ז) אונ' האבין פאר דעם (חסיד)
אויז גשפיאן · אונ' האבין פאר איס (אהרן שערך) גיוועזין
דען ער האט ניט וועלן פליטה אאכין אויז זיינם הויז · דען ער
האט וועלן (בשמחה אקדש השם) זיין · אונ' זיא האבין אך
איין (חסידה אאית) גיוועזין · אונ' דיא אנדרין זיין ניצול גוורדין
אין דיא גוים הייזר ביז זיא דר הגאון האט גיפירט אין זיין אקוואות
אן צווליגסטן טאג (בחודש סיון) האט דער הגאון זיא צו טיילט
אין זיבן דערפיר אונ' זיין גבליבן ביז (ראש חדש תמוז) דא הבן
זיא אלי טאג גווארט צו דער (מיתה) · אונ' האבין אלי טאג
גיפאסט אונ' דיא (ב' יאים של ראש חדש) צנין גיפאלן אן (יום
ב' וביום ג') אונ' האבין אלים גיפאסט ביז דאס דיא שאמים זיין
אים דאריך קואן · זוא האט דער (חסיד אר שמואל בר אסר
אקדש השם גיוועזין איט זיינן צווייא זין · אונ' דער נאך האבין
זיא גנואן (אר שמואל) אונ' זיין צווייא זין אונ' האבין זיא לעביטיג
בקראבין אין דרעק · דער נאך האבין זיא דיא קינדר גנואן אונ'
האבין זיא אויך גיהנגין פאר זיין טיר דאס אידר איינר דרשן זאל
ספאטין · (על אלה אני בוכיה וגו') · אונ' דיא שאמים
זיינן ווידר אויך גשטאנדין צו אארגינש אונ' האבין דער שלאגין
גאר פיל (חסידים) · אונ' הבין אך אלי (אקדש השם) גוועזין
גאר זער (ר' ליזר בר שמואל ואשתו ובניו זצ"ל בני ביתו) · אונ'
(מרת רחל הזקינה אשת רבי שלמה הכהן) · אונ' אלין איט אנגדר
דיא בייא אין וואריך דיא הבין זיא אלי (אאית) גיוועזין אאנין
אונ' ווייבר אונ' קינדר חתנים אונ' כלות זקנים אונ' זקינות דיא
אלין האבין (אקדש השם) גיוועזין · אונ' האבין זיך צו לעביסט
(אאית) גוועזין (על קידוש השם) · אונ' האבין זיך דער
טרענקט אים וואסיר דאס דארטין גלאפין איז · אונ'

עס וואר איין (חכם) דער הייסט (רבינו שמואל בר יחיאל)
ער האט איין (בן יחיד) איין היפשר (בחור) זיין אן גיזאלט
וואר גלייך אלס דיא (לבנה) · אונ' ער לאגט איט דעם פאטיר
אונ' ער שטרעקט זיין האלז אויז צו דער שחיטה · אונ' דר פאטיר
אאכיט דיא (ברכה) איבר איס (על השחיטה) אונ' שעכט
אין · דער זון ענטפרט איס נאך (אאן) אונ' דיא אום אים
שטונדין דיא ענטפרין (שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד) נון צעלט
איר ליבה לייט פון דר וועלט וויא גאר גרוס איז דיא פראקייט זיין
פון דעם (בחור) דס ער זיך צו לברט האט גילאזין (שחטן זוגר
עקידה) אונ' וויא גאר גרוס איז דיא (כח) אונ' פראקייט
פון פאטר גוועזין זיין · דס ער זיך ניט דר בארמט האט איבר זיין
קינט · אונ' ווער דאס בטריבטי מעשה ווערט הערין אונ' ווערט
זיך ניט דריבר פאר וואונדרין איבר צולי זאכין או דא (בעו"ה)
גישעהן איז · אלס דר בחור נוא גשחט איז גיוועזין איז דר פאטיר
גנגין צו דעם שאס איז אך נאך איין בחור גיוועזין · אונ' האט
גיזאגט צו דעם בחור · דוא אנחם שטארק דיך אין דיינם הערצן
אונ' נעם איין שווערט אונ' שחט איך בייא איין זון · אלזו האט זיך
דר שאס אנחם גישטרקט אונ' הוט דס מעסר גינואן · אונ' האט דען
(זקן רבינו שמואל) דער איט גישחט בייא זיינם זון · אונ' דער
נאך איז דער שאס אך אויף דאס שווערט גיפאלן אונ' זיך צו לבירט
אך גיטיט אלזו האבין דיא (צדיקים אלי אקדש השם) גיוועזין
אונ' דען נאאן פון הש"י דארך זיא גיהיילגט ווארדין אונ' אך פיל
פון זיא האבין זיך דער טרונקין · דאס דא ניט איבר צווייא אודר
דרייא זיין איבר בליבן · דרייא טאג אין (חדש) זיינן אום
גיקואן דיא (חסידים) אין קלויזא זיין אך ניט איבר בליבן אלס
עטליכי אאנין האבין אך גאר (אקדש השם) גוועזין אין חסיד
איז דארטין גיוועזין האט גהייסן (ר' יצחק הלוי) · דען צוביגן
(חסיד) האבין זיא גרושי (אכזת) געבין · אונ' האבין אים
גרושי (ענוים) אן גיטאן אונ' האבין אין איבר זיין דאאק דאס
(איס טאה) אויך זיין קאפא געבין · דען פון חטנין גרושי

(אכות) אונ' (יסורים) דיא אן אים האט אן גיטאן · דאז
דארויף האט ער ניט גוויסט וואס אן איק טוט · דא ער ווידר צו
זיך וועלבירט קומן איז · דרייא טאג דער נאך איז ער ווידר היים
גיגנין אין זיין הויז נאך קלוניא אונ' איז נאך איין שנה דער חיים
גבליבן · אונ' דער נאך איז ער גיגנין אן (טהר רינוס) אונ' האט
זיך דרינן דער טרונקין · אונ' אך (ערב סבת ר' יאיר בחורים)
הבין זיך דיא טמאים איין גיזאמלט איבר דיא (קדושים אונדרא)
אונ' האבין גיזאגט זיא וועלין זיא ניט אוך ברענגן נייארט זיא וועלן
זיא זעלכי גרוסי יסורים אן טאן ביז זיא זיך שמדן (כופר) זיין ·
אונ' ווערין זיך גנץ דער צו ביוויליגן · דא זעלבים דיא (קדושים
אונדרא) הבין גיוואר גוואורן וואז זיין זיא גיגנין · אונ' הבין זיך
אלי מיט אנגדר פון גרוס ביז קליין אין איין (חדר) צו אנגדר
איין גיזאמלט · אונ' אין דס (חדר) האבין זיא זיך צו גישלאסין
דאס קיינר צו זיא האט קענין קומן · אונ' האבין (אתוודה)
גיוועזין פאר (הש"י) אונ' האבין זיך בווילגט איינר דען אנגדרן
צו שאטן · עס זיינן ביידא אנגדר גוועזין אבר אלס (ג' אמות
נפשות) · אונ' דאס זיין דיא נעמין פון דיא (חסידים) דיא
זיך האבין בווילגט צו שאטן דיא (ג' אמות נפשות) איינר האט
גהייסן (רבי גרשום · רבי יהודה בר אברהם) אונ' זיין
ברודר (יוסף ור' יהודה הלוי בן רבינו שמואל) · (ורבי פיטר)
דער נאך האט (רבי פיטר) דיא פיר (חסידים) אך גישאט
דיא דא שטינן · דער נאך איז (רבי פיטר) אויף איין טארן
גיגנין אונ' האט זיך לאזין הרונטר פאלן · אונ' איז צו טוט גיפאלן ·
עס זיין ניט אין פון דיא (ג' אמות נפשות) איבר גבליבן אלס
נייארט צוואה איידרכיר אונ' צווייא בחורים אונ' דיא זעלביגן זיינן
אך גשמיטן גיוועזין אין (גרגרת) · עס האט זיא אבר ניקס
גישאט · דיא זיינן דאך לעבין בליבן · דאס אעטה האט אן גוואר
גוואורן דען זעלביגן טאג צו וומשא · אונ' האבין דיא (חסידי)
אוטשא אוך גיבראכט צו דר זעלביג צייט דש אן האט גלאן (קדוש)
אוגלן תין טייל (חסידים אט"ח) הבין (בטעת הריגה קידוש)
גימאכט

גמאכט אונ' זיא האבן (בטאחה) אלז אקבל גוועזן · איין חסיד
איז דא גוועזן דער האט גהייסן (ר' אנרפת) דער האט איין שחט
אמסר גוועזן אונ' ער האט דיא ברכה גמאכט על השחיטה אונ' ער
האט זיך זעלברט גשעכט אונ' דיא אוך אין גשטארבן זיין · האבן אין
גהאבן צורופין איט הוכר כטים (שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד)
אונ' עס איז קיינר לעבן גבליבן נייארט עטליכי ויין לינן גבליבן
אנטר דיא (אתים) אונ' דען אנדרן טאג ווען זיא (קבורה) גקומן
אונ' זיבן טאג אין (תאוו) דא זיינן דיא (מויבים) איבר דיא
שטאט (ווי"רא) גקומן אונ' האבן זיא בלעגירט איט איין גרוס
פאלק (כחול הים) · אלזו איז דער (טר) פון דען (אקום)
ארויס צו זיא גיגנגין אויף דז פעלד · אונ' האט זיא גבעטן
דז זיא זאלטן הויטן אויף דז פעלד איבר נעכטיגן ביז דען אנדרן
אמרגן · אונ' ער האט צו זיא גזאגט פיילייכט קאן אן זיא איבר
רידן דז זיא איין ווילן טונן אונ' דז זיא זיך (כופר) זנין · אזו זיין
זיא דיא נאכלם הויטן גבליבן אונ' דער (סר) איז ווידר אין דיא
שטאט איין גגאנגין · אונ' האט זיא אבר נאך ניט וועלן איבר
ענטפרן אין דיא (מויבים) איר הענט · אונ' ער האט בפאלן
אן זאל דיא (יהודים) רופין אונ' פאר אים קומן לאזין · אונ' דא
דיא (יהודים) צו אים קאמן דא האט ער צו זיא גזאגט הערט איר
צו איר (יהודים), פון אן פאנג האב איך אייך פאר שפראכן צו
בשיצן ביז איר דער ווייל נאך איינר פון אייך לעבן ווערט אונ' דאז
זעלביגן האב איך אך גהאלטן · נייארט איצונט קאן איך אייך ניט
אין (אליו) זיין פון אלי דיא פאלקר דען זיא זיינן גאר פיל · אונ'
דרום איך זעלבט וואס איר טוט · דז איינגט איר ווייסן וועלן איר אייך
ניט וועלט (כופר זיין · אלזו אוז איך אייך איבר ענטפרן אין דיא
(טמאים) איר הענדן דז זיא איט אייך טאן אוגנין וואס זיא וועלן ·
דרום זייט אייך ליבר (כופר) דען קענט איר (ניצל) ווערן דיא
(יהודים) ענטפרטן אים איר וועלן זיך ניט כופר זיין איר זייט ליבר
אן ברייט פון גרוס ביזקלין אונ' עס גלוסט אונס דז איר וועלן האבר
הקלו את טערעקן צו דער מיתה אונ' וועלן שטערבן אין גוטס
פארכט

פֿארכט אונ' אין זיין אייגליגן גמאך · נון וויא דער (סר) דאס
גזעהן האט דש ער זיא ניט אייבר רידן קענט · אזו האט ער
בפֿאָלן אן זאָל זיא צו דעם (סוגה) ארויס פֿירן אויף דעם פֿעלד ·
ווא זיא מיר לענגר גמאכט האבן · אזו זיין דיא (אויבים) אייבר
זיא קומן מיט שפיסן אונ' שווערטר אונ' האבן דיא שפיסן אונ'
שווערטר מיט בלוט בשמירט דער ווארטין דז דיא (יהודים) זאָלן
איין פֿארכֿט בקומן אונ' זאָלן זיך (כופֿר) זיין · אונ' דיא האבן
קיגן דיא (יהודים) גזאגט וועלט איר אייך (כופֿר) זיין אזו איז
עס גוט דען וועלן איר אייך ניקס בייז טאָן · ווען איר דז אבר ניט
טאָן וועלט · אזו וועלן איר אייך דא גלייך אויף אייאר לעבן ברענגן
וויא איר אלי וויל דא אויף גבראכט האבן · אונ' דז איר אך זעהן
קענט אונזרי שווערטר אונ' שפיסן זיין נאך פֿול בלוט · אבר איר
רידן האט זיא ניקס גהאָלפֿן אונ' דיא יהודים האבן (אשיב) גוועזן
איר בגערן אייאר (עבודה זרה) ניט אן צו נעמן איר גלאבן אן הש"י
אונ' איר אנגט איט אונש טאָן וואס אייאר בגער איז · דא
נון דיא אויבים) זאכן דז זיא זיך ניט וואָלטן אייבר רידן לאזן · אזו
האבן זיא דיא (יהודים) ווידר אין דש (מקום) אניין גפֿירט
אונ' מיטאָכֿן (יהודא) בזונדר אין איין (תפֿיסה) געבן · דער
ווארטין דז קיינר דען אנדרן זאָל אויף דז לעבן ברענגן דען דיא
(אויבים) האבן גוואר גווארן דז זיא זיך פֿיל האבן אייאר דען
אנדרן אויף גבראכט · אונ' דיא (אויבים האבן זיא אייבר נאכט
לאזן אין דיא (תפֿיסה) זיצן · אלזו זיינן אונטר דיא (יהודים)
גוועזן צוויא פֿרויא וויבר דיא אייני האט גהייסן יענטלה אונ' דיא
אנדרי האט גהייסן רבקה אונ' דיא צוויא וויבר האבן שון אלי טעג
צו גליגן גין אונ' עס איז אך בייא זיא גוועזן איין (בתולה) גאר
שין פֿון זעכצן יארן · דיא אייני פֿרויא * צו גליגן גאנגן אונ' איין
זון גהאט · אונ' דיא אנדרי פֿרויא האט דז (קדחת) בקומן פֿר
גרוסי פֿארכֿט אונ' אנגסט דא דיא פֿרויא גזעהן האט דז דיא
(אויבים) אייבר דש קומן דא האט זיא איין אנגסט גנומן אונ' האט
דז אונרכֿי גשטעלט · אבר דז קינט דז דא ערשט גבארן איז גווארן
דא

דא האט זיא (רחמניות) אייבר גהאט אונ' האט עס ניט גקענט
שטעלן · דא זיין זיא גגאנגן אונ' האבן עס איין גוויקלט אין איין
העמד אונ' האט עס צו דען טארן הינאב גווארפֿן · דז האבן דיא
(אויבים) גזעהן אונ' זיין הין גגאנגן אונ' האבן דיא אלי אויף אידר
לעבן גבראכט אונ' וואס זיא האבן · לעבן לאזן דיא האבן זיא איט
גוואָלט (שמד גוועזן) אונ' האבן איט זיא גטאן וואס זיא גוואָלט
האבן אונ' עס איז איין (איש חסיד) דא גוועזן דער האט גהייסן
(אר טאריא). אונ' ער איז גאר וואול בקאנט בייא דען הערן גוועזן
זיין נאָל אייננטער. דער זעלביג האט אים פֿאר הייסן דז ער אים איט
זיין וייב אונ' זיין צווייא קינדר וויל (אציל) זיין · אזו האט אים
דער שר ארויס גפֿירט פֿון איין שטאט צו דער אנדרי ביז (ט' ובמב)
אונ' ער האט אין בצוואונגן דז ער אים זיין געלט געבן זאָל וואס ער
אים פֿאר שפּראָכֿן האט · אזו האט דער (אר טאריא)
גשיקט נאך שפּייאר צו זיינן קינדר דז זיא אים זאָלן (אציל) זיין אונ'
זאָלן אזו פֿיל געלט שיקן · דיא קינדר האבן עס גטאן · אונ' האבן
אים אזו פֿיל געלט גשיקט · נון וויא דער (סר) דז געלט בקומן
האט פֿון דיא (תפֿוסים) דא איז ער גנגן אונ' האט זיא גבראכט
צו דיא (אויבים) נאך טראיגא · דא זיא דארט הין גקומן זיין
האבן זיך דיא (יושבי טראיג"א אשאח) גוועזן דען זיא האבן אים
וואול גקענט אונ' זיא האבן אים אייבר רידן וועלן דז ער זיך זאָל כופֿר
זיין · דא האט ער (אשיב) גוועזן אן זאָל אים הייסן דען טאג
צו געבן · אונ' אנדרן פֿריא וויל ער אין אירה ווילן טאָן וואס זיא
פֿון אים בגערן · אונ' זיא האבן אים דז צו געבן דא האט ער זיך
גאר זער (אשאח) גוועזן · אונ' ער האט איט אין גגעסן אונ'
גטרונקן (בכשרות) איט נייאי אעסר דען דער (חסיד) האט
גזאגט הייט וויל איך איך נאך ניט (כופֿר) האב גוועזן וויל איך
נאך ניקס (עובר) זיין ביז מארגן נאך דער (כפֿירה) · אונ'
ער האט זיא גבעטן אן זאָל אים איט זיין וייב אונ' קינדר איין בזונדר
(חדר) איין געבן דען ער ווער איזט פֿון דען וועג · דא האבן זיא
אים גטאן · דא עס נון קאם איטן אין דער נאכט איז דער חסיד
הין

הין גגאנגין אונ' האט איין אנשר גנומן אונ' האט זיין ווייב אונ' קינדר
גשפייזט אונ' ער האט זיך אך אבֿערט וואן שפייזן אזו ווארן אים איין
(חלושות) צו גגאנגין אונ' ער איז נידר גפֿאלן האט זיך גים צוקענט
שפייזן · דאז פֿאלט איזטאג גוואר דער דא זיינן דיא (אויבים) קומן אונ'
האבן גמיינט דז ער וועגט זיין ווארט האלטן גלייך ער זיא צו גזאגט
האט אזו האבן זיא אים דא גפֿודרן ווען ער זיין ווייב אונ' קינדר דא
גשפייזט האט אונ' ער האט גלעבט · אזו האבן דיא פֿיינד צו אים
גזאגט אל האסט דוא איין (מעשה רע) גטאן · אונ' האסט דיין
ווייב אונ' דיין קינדר אום דז לעבן גבראכט · דאך וואן דוא דיך
ווילסט (כופֿר) זיין דען וואל דיר ניקס גשעהן · אונ' וואן דוא עס
ניט טון ווילסט אזו וועלן איר דיך לעבדיג בגראבן נעבן דיין ווייב
אונ' דיין קינדר דיא דוא אום דז לעבן גבראכט האסט · דא האט
ער דיא (סגאים) ווידר גענטפֿרט (חס ושלום) דז איך זאלט
(כופֿר) זיין אן איין לעבדיגן גאט · אזו האבן דיא (אויבים)
איין (קבֿר) גגראבן · דא איז דער (חסיד) גגאנגן אונ' האט
זיך אבֿערט דרין גלייגט אונ' זיין ווייב אויף זיין רעכטי זייט אונ' זיין
קינדר אויף זיין לינקי זייט · אונ' דיא (אויבים) האבן דאס קבֿר
ווידר צו גווארפֿין · אונ' אין דעם ווארפֿן האבן זיא אים אלס
נאך גפֿראגט אוב ער זיך נאך וועלט (כופֿר) זיין · אבר דער
(חסיד) האט אלז (משיב) גוועזן ניין · ביז דיא עס זיינן איר
גוואורן אזו האבן זיא אין (רוגז) דיא ערד גנץ אויף אים גווארפֿן
אונ' האבן אים לאזן קריכן · אזו האבן זיך ניקס אן זיין קרייטן
גקערט · אזו האט אן זיין קול גהערט דען גאנצן טאג · אונ' דיא
(אויבים) האבן איר גשפעט דרויז גהאט · ער האט אלס
גרופֿן דאז אלמעכטיגר גאט וויא קענסטו דאס צו זעהן אונ' האסט
ווארשט ניט נקם זיין דז בלוט פֿון דיא (צדיקים אונ' חסידים) דש
דא פֿאר גגאסין איז גוואורן אונ' צולי (אותיות אמונות) זיין גטאן
גוואורן · (על אלה אני בוכיה אמן פוקד הש"י יקום את
נקמתנו ויטלה לנו את הגאולה במהרה בימינו אמן) :

נון

נון וועלן איך שרייבן וואז עס איז ווראוישא גגאנגין אין

בה אן (שבת תשובה) אז (הלרפֿת) קומן פֿאר ווראוש
נאך האט אן . סין וואל גוויסט · - ווי ער (כאת)
(אקוואת) האט איין גנומן איט דיא ביאן אונ' איט דז פֿיימר ווער
אך איז ווראייסא קיין גרוסר חוק גוועזן · אלזו האבן דיא עלם
פֿון ווראייסא אן דעם לרפֿית דען שלוס פֿון דז אקום מטפֿקין
גבראכט · דען ווען האבן וואל גוויסט דז דיא איך קיין סים ניט
לעבן קענן ווייל ווראייסא קיין חומה איז · אך זיין קיין קנים דא
זעלבגן אל אין ווראייסא גוועזן · דרום האבן דיא גרופֿט איך
וואן דען כבוד · אין אוגס לאזן · פֿילייכט קענן איר דאז
גמאר · עס האט אבר (כנו"ה) אלז ניקס גהאלפֿן · - ער האט
אל דיא אדליר אב גשלאגן · דיא דא זיינן אן גשלאגן גוועזן אן דיא
שפֿארטן · דען איבך ווראייסא איז גער קיינר טון האר דרייבר
גוועזן · אזו האט ער דיא אדליר אדמב לאזן שלאגן · אונ' ער
האט זיין וואפֿין גלאזט אן שלאגן · דרייא לעגן · אב ער האט
גלאזן דיא שטאט אויפֿהקן אין ברעכן · דא האבן דיא בורגר אוין
אבר טאן · אונ' דיא יהודים אך · אונ' דער נאך האט ער אל
דיא טערנר דיא אן דיא שטאט אויסרן זיינן גשטאנדן · דיא זיין
אבר פֿאסט גוועזן · דיא האט ער אויטן הרום גלאזט מעטך
האקין אונ' אב ברעכן אזו פֿיל דז דיא טערנר זיינן גשטאנדן אויף
דיא פֿיר עקן ניידרט · אונ' ער האט גלאזט גאנ מרין פֿאלר
לייגן · אונ' ער האט דיא טערנר גלאזט אויף שפריגן אין דער
לופֿטין · דיא זעלביגי צייט זיין איר יהודים אן איין גרוסי (סכנה)
גוועזן · ווען דיא יודן גאס איז אויף איין זייט גשטאנדן אן דיא
שטאט אויסר · אונ' דא זיינן פֿיל הייזר גוואורפֿט גוועזן אן דיא
שטאט אויסר אונ' אן דיא טערניר · עם האט (חס ושלום)
קענן דיא גאנצי יודן גאס (אכלה) זיין · אונ' איט אל דיא נפֿשות
דיא דא דרין זיין גוועזן אבר אונזר הער גאט האט אונס גהיט אונ'
האט אונס בשיראט אונ' עס איז ת"ן קיינס אן זיינם לייב ניקס

גשעהן

גשעהן · אונ׳ דיא טעמפליר זיין גשפרונגן צו דעם אקום אנויז ·
הט ״אל ווייטר טואר ישראל זיין · דא זיינן איר יהודים נאך אלס
בטלוק גזעסן · איר החבן קיינר גדאכט אלס (הגרפ״ת)) דס
אקום ווערט אחריב זיין · איר החבן אוס גדאכט ער לאזט דיא
שטאט אומרן דרום מין רייסן · זייא ער קיין חזק ורדויס החבן
זייל · אך דז (פלק) אנלברט דז אין ווראיישא גלעגין אין זיא האס
פגס גטריסט אונ׳ זיא החבן צו אוס גזאגט מיר בהאלס מיך גאר
ניס צו פארלטן · דען איר החבין וואל אורדיר דס איר זאלט
(אקואות אחריב) זיין · אביר ווראיישא וויל עס לאזן מין אוטי
טטאט אייז · דרום החבן זיא גזאגט · איר החבן איך טריסטן לאזן
אונ׳ איר החבן גאייסט עס אין אייטל אמת · אונ׳ דאס עס דאס
דיא (אקואות) אין גשארן האט · דיא זיין לנג דער פאר אין
ווראייסא גלעגן · אונ׳ איר החבן זיא ניס גקענט אבר איר החבן
זיא (במ״ה) גלפרסט קענין · דז זואר אוים בסוף חא״ט לפ״ק
אין החבן זיא בדיעה גהאלס · דיא דרייא אקואות צו גליך צו פאר
ברענין · ווראייסא אונ׳ טפייאר לאג אפטהיים · דען דיא
החבן אורא גהאט חאן דא אין אקום אנליגן · דען זעלבן דיא
בורגירס אין דיא אנדרי (אקואות אוריד) זיין אן דיא גרפ״לים ·
דרום החבן זיא דיא דרייא אקואות גהאלס צו גליך פאר סרפין ·
אלזו החבן זיא פייר ווארן פאר דיא שריפת אין אין אייטלכס אקום
בזונדר אויך דיא הילטטי טערליר אין פאלקיר אן גלאזן · אונ
צו זעלן אוב אן קען זעהן פון איין אקום צו דעם אנדרי אקום ווען
זיא ברענן · דען עס אייז אייטל גליך לאנס שטטט דארט תפל
גזעצט · אך זייא דיא דרייא אקואות לים ווייס פון אננדר
גזעצט דען זיא זיין אנדר דרייא איל פון אננדר גזעצט · אזו החבן
זיא דיא דרייא (אקואות) אך צו גליך פאר ברענט · אונ׳ איר
ווראסר החבן גזאגט פון אונזר הולאות היוך אוועק גין · אונ׳
החבן גזאגט אזו (קהילה קדושה אזו אונסר גין לאזן ·: אונ׳
אוזרי הי״לטי של דס גלייבן · אזו זיין איר ווראסר (אפגר
אפגרד) גזאגן · אונ׳ איר וויינען דז אוזריגי גקאן · גאס
זאל

זאל זיך איבר אוס דער פארזין · אנ׳ זאל ווייטר (כל ישראל)
בטרען פון הגט דעם (פוגא) · אונ׳ ער זאל אוס ווידר פירן
אין ירושלים צו זאגן · דורך משיח אמן :

תם ונשלם שבח לאל בורא עולם

על ידי המגהל באאמנת הקורם נתן בכמ״ר שמואל בן לא״א מסר
אנסיל סליס סופט דאלם · ובגיר ..ק אמסטרדם הבירה :

איין נייא קלאג ליד פון חורבן
ק"ק ווירמישא
בניגון רב רבי שמעון פון פראג:

א קלאג ליד פון ווארמייזא וויל איך אן פאנגן · וויא עס איז איט
דיא קהילה קדושה איז צו גיגנגן · אונ' וויא זיא האט דער
גרפית גוועזן אבלה · (אין עוזר לה):

ב אך (טבת תטובה) צו אהרנגס פריא דא איר זיין איבר
דען טיש גזעסין · אונ' איר הבין עבין אן גפאנגין צו עסין ·
אזו הבין איר גהערט סרייאן דער גרפית איז היא · (פלגי
אים תרד עיני על שבר בת עמי) ·

ג דיא טרדה פון ווארמייזא האבין איך גבראכט דען פליס פון
אקום אנטקיגן · זיא הבין איך גמיינט דא איט אב צו שווייגן ·
איר האבין גמיינט דארום צו בלייבן זיצן אין אונזרי קהילה ·
(וימבו חן וחושה יחדו תאולו):

ד הערט דאך צו דאס יאמירליך וועזן · דא ער איז נון
טארט אין פערטל יאר גוועזן · דא האט ער גלאזט אויז
רופן דיא בורגר זאלין זעלברט איר שטאט אויאר אן רייסן ·
(חשב ה' להשחית חומת ווארמייזא):

ה גדענקט נון איר ליבה לייט וויא איז אונז דאך אין (ענגשת
נפש) גוועזט אום צו זעהן · אך וויא איז אונז
ווארייטר אזו איבל גשעהן · עס האט יוא פאר ווער קיין
ערך · (לא אליכם כל עוברי דרך):

ו אונ' איר יהודים הבין אך זעלבסט אויז העלפין אונזר שטאט
אויאר אין ברעכין אונ' שטערצין · וויא איז אונז דס גנגן
אן אונזרי הערצין · וויא האבין זיך אונזרי הערצייר דא ריבר
טון צו קריאן · (את הדבר הזה תדרנה עיני דמעה):

ז פאסטי טערניר דיא אן דר שטאט אויאר גשטנדין זענין ·
דיא הבין זיא ניט גקענט אום רייסן אונ' אך ניט פר ברענין ·
דיא האבין זיא גמוסט איט בולביר אונטר אינה · (על זה
היה דוה לבנו:

ח דיא

ח דיא טאונת דיא וואדן אונז זער לייד · דען דיא יהודים גאס
איז גשטאנגן אן דער שטאט אויאר אויף איין זייט · איר
וואדין זעלביגס אמאלט אין איין גרושי סכנה · (חסדי ה'
כי לא תמנו):

ט דען איר האטין צו בזארגין אז דיא דערניך ניט פאלטין אין
דער יהודים גאס אניין · הערט ח"ו גקענט (כמה נפשות
אאית) זיין · אבר הש"י האט עס ניט גוועלט האבין אזו ·
(ברוך ה' אשר לא עזב חסדו):

י דא נון דיא אויאר פון אקום וואדין אוועקין · דא וואסטין איר
גלייך אז וויא אן איין פלעקין · פון דעם אמאלט אן הבין איר
שונט ניט גקענט וואדין פרוא · (ראה ה' והביטה לאי
עוללת כה):

יא אזו בלד אלס דער גרפית איז אין דער ארייטה גיקומן · אזו
האט ער דיא לייט דס אידינגס אוועק גינומן · אין אלי
דיא אקומות געלט אונ' אין דיא דערפיר אוקסין אט קיא ·
(אל תאיצו לנחמני על שור בת עמי):

יב עס זיא רייך אדר ארים האט ער ניט טון פאר שונן · אך
גאט העטטו אונס נאר אין אונזרים פלעקין לאזן וואונין ·
פאר בטריבטנוס איין הערצין ווחס איך ניט . וועם איך עס
קלאגין זאל · (כי טאת אעיר לנו):

יג איר ווראייטר זיין פר שפרייט אונ' פר ערט · אלז וויא דיא
שאף זונדר הערט · אום דאס אונזריגי זיין איר גיקומן אונ'
איר קענין אך ניקס גווינה · (כלנו כצאן תעינו):

יד זיא זיינן איר אין איין (קהלה קדושה) גזעסין : אל אונזר
לעבים טאג ווארין איר דאן ניט פר געסין · אונזר חורבן
איז יוא גיגליכן צו (חורבן ירושלים) · (עתרדנה עינינו
דמעה ועפעפינו יזלו מים):

טו אך גאט וועד הערט גוועלט אויף אזו איין חורבן טרעסטין · אזו
ווייט זיין מיר גיגנגין אונזרי גרעסטין · איר הבין אך גמיינט
סבועת צו עסין איט שמחה אונזרי פלאן · (את כוסך חסקי
קם לי לחרוה :

טו דא

טז דא עס נון עטליכי שון פֿאר סבֿועות מיז גקומן · מוז הבן
איר דיא בטריבטי לייטען פֿר נאמן · וויא וואר דש מיין ילוה
מוטר קליין מוז גריס · (ועותי אסאען נפֿתלתי ארמות):
יז מוס ניין מרר נעהן מויער מין דר נלט הבן איר דיא בטרה
רעה טון העריין · וויא הבן זיך מאורי הערליך טון פֿר קערין ·
פֿר מיי שירן האבין זיך דיא לייט טון זעלין · מוז׳ האבין מן
גפֿונגין צו טרייבן מוז צו הילה · (בכה תבכה בלילה):
יח איר הבן יעארליך טון טרייבן · מך גאט טון מאס מוגרי
דיא פֿר לייטן · מך גאט איר שורין יוא קומן צו סאט מוז׳
צו ספֿאט · (כי במש ה׳ נשפט):
יט מך גאט וויא זעלין איר פֿון מוז מיין קהילה קדושה מב סיין ·
מך גאט לאס מונס זילן איר וועלין מיי דען תאגר נוש לייען ·
איר וועלין מיי מונר ברוט פֿר דין איט טווארן ביטרן אים ·
(על כן מארתי טנו אני מאדר בבלי):
כ דיא קינדר הבין צו דיא עלטרין גשריען וויא זעלין איר פֿון היין
מב רייזן · וועה ווערט מאס דעו וועג וויין · איר זענין
זיה קומן פֿאר דאס טיור מאויט · (עיני עגרה אלת
תראוה אמין הפוגת):
כא איר זיין גמך ניט גוועון וויט · וויא זעלין איר דען מב רייזן
הייט · זעליט גשרייא הבין דיא קינדר קינן מיר עלטרין
גשריאן · (על אלה אני בוכיה):
כב דא דיא עלטרין האבין דיא ווערטיר פֿון מיר קינדר הערין
זאגין · גאר יעארליך האבין זיא איט דיא קינדר מך מן
גפֿינגין צו קלאגין · מביר ענטפֿרין האבין זיא ניט גקענט
פֿאר גרושין יאמרין מוז׳ היילה · (אי טאע כאות אי
דמה במה):
כג מונזרי (כלי בית) האבין איר לאזין פֿאר ברענן · דען
איט נשאן האבין איר עס ניט קענין · דאס
סלים אזו ווארמן גרוס מזווען אן עס תצט מיכר מונס טון
סיטה · (ראה ה׳ והביטה):

כד דען קיין פֿארדאן האט מן קענן קריגן צו וויימרי · מורדן
האט מן כלאלט גאר טייארי · דען דיא האבן אזנפֿרט דאס
מירן גאיסט פֿירן צו דען אקרן מוויט · (מך זכרתי
ונפֿהלתי ומחו בטריס לנות):
כה פֿן דיא דערפֿיר האט מן קיין פֿוטר ליט מך קענן בקומן ·
דען זיא האבן מך דיא בטריבטי לייטען פֿר נאמן · דאז דער
גרפֿית זוו אצלה זיין דיא גמלי אורמה · (אריב סוד
ובזורתי ערדגה):
כו דיא פֿומרן האבן גוואש דא טריגי אזנפֿרט מאשנן פֿירן ·
דא מריבר האבן איר גוואש דא מאורני פֿמרלירן · מב׳
האבן מונר כלי בית גוויט לאן לינן מאז · (סופֿך לכוס תואלן)
כז צו נאט האבן איר גשריען · מך גאט וויא האטטו מונס דאס
הרט גשלאגן · איר מין דיירן מזו וויא דיא גאטט מונר
פֿינטן אוך איר לויך דען דיקן טרמגין · מך גאט מונר
הערק קען לינס זומרן פֿרייא · דראן מך (כי ישא
עסור בנעריו):
כח גשריאן מוז גאורס האט מייגר איט דען מגלין · מך גאט
זעלין איר דען פֿון מורה קהילה הקדושה מזה מב אמגרן ·
מך גאט זעלן איר דען מגורה הדרין גישאלמן פֿר ברענן מאז ·
(עשה ה׳ אשר זמם בלע אמרתו):
כט פֿר וואר מיין סול מזה שין אלז לאך מייני האב גענה מן מייגר
קהילה · עס העטן וואול פֿיר האורד בעלי בתים קענן טאן
דריקן תפֿילה · דען צו פֿיר האורדט בעלי בתים ווער דיא
גוון גרוס · (אי טאע מאות):
ל עטליכי טאג נאך סבֿועות האט אן ווייראייסא מן גלוסן ·
דרייא סעות דערפֿון האבן איר פֿס גענק איר מיין באלי פֿר
סואזאן · מך גאט וויא האסטו מונס גשטראפֿט מאז · (אני
הגבר ראה עני בשבט עברתו):

איין קלאג ליד

לא · אלזו זיינן איר ווראסר וואלרן פֿאר ספרייט · נון טייל זיין
פֿאר אריאט דז זיא ברויכן דיא גאבן פֿון דיא לייט : אך
גאט דואביסט (אל ארך אפים) · (הרכבתה אנוש
לראשינו באנו באש ובמים) :
לב · איין טייל פֿון אונס זיין גרייזט אין פֿרעמדן לאנדן · דז לסטן
האבן זיא ניט פֿר שטנדן · קיין וועג האבן זיא גיט אויך
איר לטון קענן פֿראגין · (אבלגיתי עלי יגון) :
לג אך גאט איר אוזין האבן גרלט · דען איר ווישן וואל עס
איז אלש אונזר עבירות שולט : אך גאט איר האפֿן דז דוא
ווערשט אונס אונזרי עבירות זיין אוחל · (עתה אשיב
על לבי על כן אוחיל) :
לד אך גאט הערט פֿון ישראל דייני סאך זיין גאר פֿאר ספרייט
אך גאט פֿאר זאמל אונס ווידר דען איר זיין פֿון אנגרר גאר
וויט · אך גאט לאז קומן דער טאג דז דוא האשט פֿאר
זפרט איך · (בקלפי הכיתיך וברצוני רחמתיך) :

היר איז וויל איך דז ליד שליסן · זכות אבות זאלן איר
גניסן · דער דז ליד גטראכט האט דעם
וויל איך געבן לו דערקענין · הבחור
זעקלי בן כהר"ר ליבראן סג"ל
אווראייטא טוט ער
זיך נענין :

נשלם המלאכה המפוארה הזאת ביום ה׳ י״א
ימים לחודש אדר שני בשנת תנ״ו לפק